

LAISVĖ

ŠIAME NUMERYJE:

- DVIEJŲ KULTŪRŲ SANKIRTIS — DVASINĖ LIETUVIŠKOJO JAUNIMO DRAMA
Dr. Antanas Maceina
- 1973 METAI LIETUVOS LAISVINIMO VEIKLOJE
Juozas Kojelis
- IŠEIVIJOS MISIJA IR JOS REALIZAVIMAS
Juozas Gaila
- MOKSLO IR MENO APRAIŠKŲ PRASMĖ IŠEIVIJOJE
Edmundas Arbas
- PILNAS PASITIKĖJIMAS SAVIMI IR PASIAUKOJIMAS LIETUVYBĖS DARBAMS
Dr. Antanas Razma
- BENDRAVIMAS IR BENDRADARBIAVIMAS SU KOMUNISTŲ PAVERGTA LIETUVA
Anatolijus Kairys
- LIETUVIŲ LANKYMASIS Į PAVERGTĄ KRAŠTĄ IR JO NAUDA TAUTAI
Dr. Antanas Maceina
- VLIK-AS LAISVINIMO DARBO DERINTOJO MISIJOJE
Pašnekesys su dr. J. K. Valiūnu
- “NAUJŲJŲ METŲ ISTORIJA”
Ištrauka iš Birutės Pūkelevičiūtės romano
- VLIK-O REORGANIZAVIMAS; JAUNIMO PARUOŠIMAS LIETUVOS LAISVINIMO DARBUI; LIETUVIŲ DALYVAVIMAS AMERIKIEČIŲ POLITINĖJE IR VISOUMENINĖJE VEIKLOJE
Eilės lietuvių darbuotojų pasisakymai šiais klausimais

Šio numerio kaina — \$2.50

Atnaujinkite “ LAISV ” žurnalo prenumerat 1974 metams!

- **Metinis prenumeratos mokestis (JAV-se, Kanadoje ir Australijoje) — \$7.00; kituose kraštuose — \$5.00.**
- **Si sdami prenumeratos mokest , malon kite duoti savo tiksli adres .**
- **Prenumeratos mokest si skite “ Laisv ” žurnalo administratoriui —**

**Mr. Aleksas Kulnys
7034 Hartcrest Drive
Rancho Palos Verdes,
California 90274, USA**

Redaktoriai/Editors

ANATOLIJUS KAIRYS
8457 South Pulaski Road
Chicago, Illinois 60652

LEONARDAS VALIUKAS
Post Office Box 75893
Los Angeles, California 90075

VYTAUTAS VOLERTAS
405 Leon Avenue
Delran, New Jersey 08075

Šio numerio redaktorius/
Editor of this issue —
LEONARDAS VALIUKAS

Šio numerio kalbos taisytoja/
Language stylist of this issue —
AL R TA - ARBIEN
Santa Monica, California

Administratorius/Circulation
Manager —
ALEKSAS KULNYS
7034 Hartcrest Drive
Rancho Palos Verdes, California
90724

TURINYS

Laiškai redaktoriui	3
f “ LAISV ” vedamieji	6
Dviej kult r sankirtis (dr. A. Maceina)	9
1973 metai Lietuvos laisvinimo veikloje (J. Kojelis)	23
Iševijos misija ir jos realizavimas (J. Gaila)	33
Moksl o ir meno apraišk prasm iševijoje (E. Arbas)	40
Pilnas pasitik jimas savimi ir pasiaukojimas lietuvyb s darbams (dr. A. Razma)	44
Bendravimas ir bendradarbiavimas su komunist pavergta Lietuva (A. Kairys) ...	48
Lietuvi lankymasis pavergt krašt ir jo nauda tautai (dr. A. Maceina)	55
VLIK-as laisvinimo darbo derintojo misijoje (pašnekesys su dr. J. K. Vali nu)	59
“Nauj j met istorija” (ištrauka iš B. P kele- vi i t s romano)	64
Dr. Petras Kisielius naujose ir svarbiose pareigose	71
Id ja virsta realybe (Bern.Brazdžionis) ...	73
VLIK-o reorganizavimas: Jaunimo paruošimas ir jungimas Lietuvos laisvinimo darb ; Aktyvus dalyvavimas JAV-bi politin je ir visuomenin je veikloje ir nauda Lietuvai (tomis temomis simpozium pagrindini dalyvi vadin s mintys)	75
Darbai ir vykiai (laisv j ir pavergt j lie- tuvi darb ir žygi apžvalga)	118-136

“ LAISV ” — lietuvi politikos žurnalas.
Leidžia LIETUVI FRONTO BI IULI s j dis.

“ LAISV ” (Toward Freedom), Lithuanian magazine of politics, published three times a year by the Friends of the Lithuanian Front

Straipsniai, autoriaus pasirašyti pavarde, slapyvardžiu ar inicialais, neb tinai reiškia ir redakcijos nuomon .

LIETUVI FRONTO BI IULI S J DIS

LFB Vyr. Taryba
DR. KAZYS AMBROZAITIS
Pirmininkas
36 Crest Drive, Dune Acres
Chesterton, Indiana 46304, JAV

Tarybos nariai —
DR. ZIGMAS BRINKIS
Los Angeles, California
ANATOLIJUS KAIRYS
Chicago, Illinois
DR. ANTANAS KLIMAS
Rochester, New York
DR. ESIUS KURAS
Windsor, Ontario, Kanada
DR. VYTAUTAS MAJAUSKAS
Southfield, Michigan
JUOZAS MIKONIS
Cleveland, Ohio
PILYPAS NARUTIS
Chicago, Illinois
ANTANAS SABALIS
Woodhaven, New York

LFB JAV-bi ir Kanados Centro valdyba

LEONARDAS VALIUKAS
Pirmininkas
Post Office Box 75893
Los Angeles, California 90075, JAV
ŽIBUT BRINKIEN , Vicepirminink
LAIMA KULNIEN , Vicepirminink
EDMUNDAS ARBAS, Vicepirmininkas
BALYS GRAUŽINIS, Vicepirmininkas
P. ALGIS RAULINAITIS, Kasininkas
JONAS PRAKAPAS, Sekretorius

LAIŠKAI REDAKTORIUI

Sveikinimai redakcijos kolektyvui

* Naujasis " Laisv " žurnalo redakcijos kolektyvas savo sud timi yra labai stiprus. Tad, žurnalas pasistiebs aukšt dar labiau. Sveikinu ir džiaugiuos.

Dr. Antanas Maceina
Muenster
Vakar Vokietija

* Sveikinu " Laisv " žurnalo redakcijos kolektyvo visus narius. Esu tikras, kad šis ir kiti žurnalo numeriai bus turiningi ir dom s, kaip kad visuomet. S km s Jums visiems.

Dr. J. K. Vali nas
New York, N.Y., JAV

LFB Centro valdyba energinga ir gerai organizuota

* LFB Centro valdyba labai energinga ir gerai organizuota. Tai tur t b ti pavyzdys vis kit organizacij vadovyb ms. Nesuklysiu sakydamas, kad J s ten Kalifornijoje turite geriausi laisvojo pasaulio lietuvi organizatori ir visuomeninink .

Dr. Antanas Razma
Joliet, Ill., JAV

* LFB Centro valdybos veikl stebiu su džiaugsmu.

J. B.
Brooklyn, N.Y., JAV

* Su pasig r jimu stebiuosi LFB Centro valdybos energija, ryžtu ir praktišku pad ties ivertinimu.

Dr. J. Kazickas
New Rochelle, N.Y., JAV

Laisvinimo darbas — politika ar ne politika?

* Vienas kitas spaudoje ar susirinkimuose bando teigti, kad Lietuvos laisvinimo darbas nes s politika. Tie mandrapypkiai n nebando visam tam žygiui duoti vardo. Mano supratimu, visas tas darbas yra pilna to žodžio prasme politika.

Dr. V. Kartanas
Toronto, Ontario
Kanada

* Lietuvi Fronto bi iuliai yra politinis ir rezistencinis s j dis. Tokiu jis turi ir b ti! Gerai, kad j s ten ir " Laisv " žurnalui dav te tinkam apibudinim , pavadindami j politikos žurnalu. Skirkite tame žurnale vis d mes kovai d l Lietuvos laisv s ir laisvojo pasaulio lietuvi išjudinimui ir pilnam jungimui t žyg . Lietuvos laisvinimo darbas yra politika, ir laisvinimo darbo klausimams nagrin ti žurnalas turi b ti vadinamas politikos žurnalu.

Dr. K. Norkus
Chicago, Ill., JAV

* Turime veiksnus, ir tegu jie r pinasi ir sielojasi Lietuvos laisvinimo reikalais. Nesu frontininkas, bet prenumeruoju " Laisv " žurnal . Perdaug jame skirate vietos Lietuvos laisvinimo reikalams, perdaug politikuojate. Ar Lietuvos laisvinimo darbas iš viso yra politika? Ar jums vert t " Laisv " žurnal vadinti politikos žurnalu?

S. Kuzavinis
Cleveland, Ohio, JAV

Redakcijos pastaba. “Laisv” žurnalo šio numerio redaktorius vadino ir vadina Lietuvos laisvinimo darbų politika. Tiems, kurie tame darbe aktyviai nedalyvauja, tai yra beveik nesuprantama.

Mokslo ir k rybos simpoziumas ir Lietuva

* Be abejo, skaitėte “Drauge” (1973.XII.1) II Mokslo ir k rybos simpoziumo atsišaukimą mokslo laisvės reikalui. Siunčiau iškarpi. Kodėl mums aukštąjį mokyklų darytojų ir mokslinių institucijų darbuotojų tame atsišaukime net nepamini, kad Lietuva pavergta, kodėl jie nereikalauja Lietuvai pilnos laisvės ir nepriklausomybės?

Dr. K. Šalinas
Chicago, Ill, JAV

Grįžtant prie Alseikos

* “Laisv” 59 (96) numeryje paskelbtas žydo iš Izraelio laiškas aiškiai implikuoja Alseiką, kaip okupanto talkininką, nors šioje pusėje liko Alseikos bendraminčiai visai bandyti išvažiavimą pateisinti. Labai keista, kad mums siūkš politinės grupės ir spauda išdavikiško Alseikos darbo iki pat išvažiavimo nepastebėjo, mat, pasidavę sovietų agentų taigojimams, kad šnipams tarpe šifravimas esąs negarbingas ir antilietuviškas darbas. Taip ir Alseikai laiką atviras duris laikraštis redakcijos ir laisvinimo veiksniai. Ir jis šauniai tas duris varstė, nors jau 1950 metų spalio mėnesio 1 dienos “Tvyntės Balse”, naudodamas tik-

rajų pavardę ir antrojo vardo (Kazimieras) inicialus, šlykšiai apšmeižė vien Lietuvos diplomatą.

P. B.
Muenchen
Vakarų Vokietija

* Neseniai teko lankytis komunistų pavergtoje Lietuvoje. Mano pažįstami pasakojo, kad Kauno lietuviai išdaužė Alseikos buto langus, ir jis turįs iš ten išsinešdinti. Sunkios Alseikai esančios dienos ir Vilniuje: lietuviai nenorį net sutikti, o okupantas nepatenkintas juo, nes negaunąs iš jo pakankamai medžiagos apie laisvojo pasaulio lietuvių ir jų veiklą.

Vytautas Rinkas
Detroit, Mich, JAV

KARDINALINIS KLAUSIMAS

* Vyt. Bagdanavičius “Kultūrinės ir politinės problemos lietuvių visuomenėje” straipsnyje (“Laisv”, nr. 59) išklaušimą, kur surasti ir akceptuoti atsakymai turįs lemti ne tik išėivijos kultūrą ir politinį santykiavimo formas, bet ir pačios lietuvių suž Lietuvos ribų ateitį. Tas jo kardinalinis klausimas suformuluotas taip: “. . . kam pasaulyje lietuvių reikalinga, žvelgiant į žmoėiškuoju požiūriu? . . . žvelgiant . . . lietuviško žmogaus požiūriu? . . . ir k lietuvis pasaulyje turi daryti, kad jis savo žmoėiškumą pateisint ir prasmint?” Labai teisingas straipsnio autorius, sakydamas, kad “plaiojimas visuomenės dar nra pabudusi šio klausimo svarstymui. Daugel patenkina pats lietuviškumas, ne-

diferencijuotas, neaptartas, nesigilinant, kas jis iš tikro yra žmogiška prasme”.

Daug sunkiau sutikti su J. Gliaudos tezi kritika, pareikšta to paties žurnalo laiške skyriuje. Greičiausia vyko nesusikalbėjimas: Gliauda kalbėjo apie sistemą, Bagdanavičius — apie žmogų, tos sistemos kūrėjų. Iš tikro, gal žmoniškumo pdsakytur — jo ir Stalinas, ir Hitleris, ir Berija, bet koki „abraomiškas“ elementas žydas gali rasti nacizme ar lietuvių tauta rusiškame komunizme?

Juozas Kojelis
Santa Monica, Calif, JAV

Šviesa iš vakar

Mūsų planetoje šviesa ateina iš rytų, o frontininkuose — iš vakarų. Jūs ten atgaivinate ir išlaikote „Laisvą“ žurnalą; dabartinė Centro valdyba, susidedanti iš kaliforniečių, išjudino JAV-bi ir Kanados frontininkus; jūs pajęgiate suorganizuoti puikius politinius studijų savaitgalius; 1973 metų poilsio ir studijų savaitę, suorganizuota ir pravesta kaliforniečių, buvo gausi dalyviais ir turtinga savo programa. Jei kas jums ir taria vien ar kitą neįgiamą žodį, tai daro iš pavydo! Kodėl mes, chikagiečiai, negalime to padaryti?

K. P. Rutkus
Chicago, III., JAV

* Jūs, kaliforniečiai, nesitraukite iš LFB sąjūdžio vadovybės! Nebėdavte pakankamai kandidatų LFB Vyr. Tarybai. Centro valdybos kadencija baigiasi. Kas pajęgs iš kalifor-

niei t darbą perimti?! Jūs liejote mūsų sąjūdį tikrai daug ir naujų kraujo.

K. Stutis Šalpa
Chicago, III., JAV

Kolaboracijos kelias

* Pulkininkas K. Škirpa pasakoja („Laisv“, nr. 59/96) apie liudno atminimo voldemarininkų kolaboraciją su naciais Lietuvoje 1941 metais, nors tuo keliu ir norėjė padėti Lietuvai, o ne naciams. Voldemarininkai išmintu takeliu žygiuoja dabartiniai bendradarbiautojai, kurių kolaboracijos partneriu šiuo metu yra kitas Lietuvos okupantas — rusas. Bet kolaboracijos kelias, kaip nutiko su voldemarininkais, yra ir neskmingas, ir... negarbingas.

Tomas Kaunas
Toronto, Ontario
Kanada

(Nukelta 134 pusl.)

„Laisv“ redakcija laukia skaitytojų pasisakymų žurnale keliamomis problemomis. domesni laišškai bus skelbiami. Tai iau redakcijai turi būti žinomas laiško autoriaus vardas, pavardė ir adresas. Spausdinant gali būti naudojamas ir slapyvardis. Anoniminiai autoriai laišškai, nežįrinti jvertės, nebus spausdinami.

Laiškus redakcijai siųsti šiuo adresu: Mr. A. Kairys, 8457 South Pulaski Road, Chicago, Illinois 60652, USA.

PILNUTIN LIETUVIŠK J G KONSOLIDACIJ

Vyriausio Lietuvos Išlaisvinimo Komiteto iniciatyva 1974 met ruden planuojama kviesti laisvinimo veiksmi konferencija, esamai padariai išanalizuoti, artimesiems ir tolimiesiems laisvokovos uždaviniams bei priemonms išryškinti, darb padalai aptarti ir organizaciniams — finaciniams laisvinimo darbo pagrindams sustiprinti. Pirmasis žingsnis konferencijos kryptimi padarytas: 1974 m. kovo m n. 23 d. tuo reikalu pos džiavo Lietuvos Diplomatins Tarnybos, PLB-n s, JAV LB-n s, ALT-os ir LLK-to atstovai. Lygiateisium partnerium konferencijon kvie iama taip pat ir Kanados LB-n .

Reikia pasidžiaugti, kad tre daliai šimtmeio prajus nuo Lietuvos laisvokovos praradimo, nors ir pavluotai, laisvoji išeivija su istorins atsakomyb s jausmu ryžtasi pasukti pilnutin lietuvišk j g konsolidacij prarastai laisvei atstatyti. Ir b t didel nelaim , jei ši platus užsimojimo konferencija neišsimušt iš praeityje vykusi neveiksming “veiksni konferen-

cij ” ir sterilišk “Amerikos lietuvu kongres ” beprasmiškumo.

kovos d l Lietuvos laisvokovos istorij b simoji konferencija tur t eiti bent tokiu svoriu, kaip Vilniaus lietuvu konferencija 1917 metais. Tad labai svarbu, kad septyni veiksniai nedelsdami viešai deklaruot , jog jie sudaro tik atsakom j konferencijos organizacin komitet , bet ne vieni patys yra ekskluzyviniai konferencijos dalyviai. Iš to jau sekt logiška išvada, kad b simoji konferencija netur t vadintis veiksmi , bet laisvojo pasaulio lietuvu konferencija, ir šalia veiksmi atstov pilnateisium konferencijos nariais tur t b ti lietuviai vyskupai, Laikinosios vyriausyb s kabineto nariai, LB krašt valdyb pirmininkai (jei atstovaujamos JAV ir Kanados LB-n s, kod l ne Australijos, Venezuelos, Kolumbijos ir kt.?), Rezoliucijoms Remti Komiteto, Batuno ir kit politiškai beisreiskian i jungini atstovai, o taip pat ir pavieniai asmenys, pakviesti bent keturiais septintadaliais organizacinio komiteto balsais. Dalyvi skai us

gal t b ti ne 30 - 35, kaip planuojama, bet mažiausia padvigubintas.

Jeigu t siame kov su Lietuvos okupantu, turime tur ti ir vyriausi vadovyb , operuojan i moraliniais ir medžiaginiais laisv s kovai skirtais ištekliais. Ne veiklos dublikavimas, bet spragos rezistenciniame fronte turi kelti r pest , tad vyriausios vadovyb s pareiga b t nusilpusias j gas pakeisti naujomis ir susidariusias veikloje spragas skubiai užpildyti, neži rint, jei

kas kompetencijos pretenzijomis ir reikalaut teisi prie t sprag sn duriuoti. Tad ir pirmoji bušimosios konferencijos pareiga b t apspr sti laisv s kovai vadovujan i virš n , kuri esamose s lygose teis tai tur t priklausyti VLIK-ui (o gal dar geriau — VLIK-ui kartu su PLB-ne), o visi konferencijos dalyviai tur t deklaruoti ištikimyb rezistenciniam susidrausminimui ir nusilenkim daugumos valiai bei pripažintam vyriausiam autoritetui.

PILNAS LIETUVOS LAISVINIMO DARBO FINANSAVIMAS

Kritikos netr ksta m suose nei Vyriausiam Lietuvos Išlaisvinimo Komitetui, nei Lietuvi Bendruomenei, nei Amerikos Lietuvi Tarybai, nei kitiems veiksniams. Vis t kritik priekaišt pagrindin mintis: m s veiksniai neatlieka pilnai jiems pavesto bei patik to darbo. Tiesos tuose žodžiuose, be abejo, yra nemaža, bet, svarbiausia, visi tie kritikai pamiršta, kaip žmon s kad sako, kit medalio pus . Kiek ir kokios paramos veiksniai sulaukia iš laisvojo pasaulio lietuvi ? Pinigin parama veiksniams yra juokingai maža!

Lietuvos laisvinimo darbas yra sud tingas ir kartu milžiniškas užsimojimas. Dideli darbai ne -

vykdomi su centais. M s veiksniams tenka tik trupiniai nuo gausi m s stal . Nepagailime pinigų niekam, o tik Lietuvos laisvinimo darbui. Tam savo šykštumui pateisinti surandame šimtus vairiausi priežas i .

Veiksniai tur t išeiti su aiškiais ir dideliais darbo užsimojimais, o visi geros valios lietuviai — su tikrai ap iuopiama pinigine parama. Kiekvienas lietuvis, kuris dar sielojasi ir r pinasi greitesniu laisv s rytojumi Lietuvai, tur t skirti kasmet bent vienos dienos uždarb laisvinimo darbui finansuoti. Aukotojams tur t b ti sudaromos s lygos aukas nukreipti tiems

veiksniams, kuriems jie duoti pagaidauja. Pra jo laikai, kada pakkdavo dolerio ar keli metin s aukos Lietuvos laisvinimo darbui paremti. Šiuo metu kiekvieno ge-

ros valios lietuvio metin s aukos Lietuvos laisvinimo darbui finansuoti tur t b ti skai iuojamos dešimtimis, šimtais ar net t kstan iais doleri .

SUGR ŽIMAS PRIE “ LAISV ” ŽURNALO REDAGAVIMO.

Prieš maždaug ketvert met , kai “ Laisv ” žurnalo redagavim perdaviau bi iuliui Juozui Kojeliui, n nemaniau, kad v l teks gr žti prie šio leidinio redagavimo. Tuo metu buvau tikrai pavarg s žurnalo redagavimo darbe ir maniau, kad esu su kauptu atidav s savo duokl Lietuvi Fronto Bi iuli s j džiui. Po ketvert darbo met pavargo bi iulis Juozas, o LFB Vyr. Tarybos prezidiumui nepavyko surasti naujo redaktoriaus. Ne kart kalb jau LFB Vyr. T-bos pos džiuose, kad, kol LFB Centro valdyba yra Los Angeles mieste, tol žurnalas tikrai išeis. Duot žod reik jo išlaikyti.

“ Laisv ” žurnalo ar panašaus pob džio leidinio redagavimas yra didelis darbas. Normaliose s lygose b t beveik pilnas ir pilnai apmokamas darbas. Deja, vis m s darbo ir veiklos s lygos n ra normalios.

Buvo ir miela, ir džiugu, ir malonu, kad redakcin kolektyv s ijung seni mano bi iuliai — Anatolijus Kairys ir Vytautas Volertas. Taigi, šis žurnalo numeris išeina iš mano rank , gi žurnalo antr j numer redaguoja bi iulis Anatolijus, o tre i j — bi iulis Vytautas. Turime LFB nauj Vyr. Taryb . Jos pirmas užsimojimas bus — surasti žurnalo nauj redaktori . Visi trys esame sutar žurnalo redagavimo darb t sti tol, kol LFB Vyr. Taryba suras nauj redaktori ar suformuos nauj redakcin kolektyv .

Šia proga LFB Centro valdybos ir savo vardu d koju bi iuliams Anatolijui ir Vytautui už ryžim si, kaip žmon s sako, gelb ti pad t. Nuoširdi vis bi iuli ir “bi iuli bi iuli ” pad ka priklauso bi iuliui Juozui Kojeliui už ketvert met darb .

DVIEJŲ KULTŲ SANKIRTIS

Dvasin Lietuviškojo jaunimo drama

Dr. Antanas Maceina

1. Nuoširdus skundas
Paskutinis Student Ateiti-

puslapiuose prasiveržia dvasin
mis jaunimo drama, kuri ty-

DR. ANTANAS MACEINA,
Muenster, Vakar Vokietija,
žymusis lietuvi filosofas,
Lietuvi Fronto Biulienės
sąjungos ideologas, vienas
iš uolios "LAISV" žurnalo
bendradarbių.

nink Sąjungos leidžiamas "Gaudiamus" numeris (1973 m. nr. 2) patraukia dėmesį tuo, kad jo
lomis vyksta jau keliolika metų, kurios taikiau išnarplioti jaunimas pats vienas nepajėgia. Tai

dviej kult r sankirtis lietuviškoje dvasioje: anglosaksiškosios ir lietuviškosios, ispaniškosios ir lietuviškosios, vokiškosios ir lietuviškosios ir t.t. ir t.t. Kur tik esame lietuviškojo jaunimo, pasklidusio laisvajame pasaulyje, ten visur esama ir šio sankirio, ir šios vidinės dramatos, virstanios gal gale tikrai kraujuojančia gyvos širdies žaizda. Visatai kaip tik ir ataidi min tame "Gaudeamus" numeryje.

"Mūsų tams", rašo Anon,* "lietuviyb yra savaime suprantamas dalykas, nes jie visi yra augę Lietuvoje. Bet mums, Amerikoje gimusiems ir augantiems, ji nėra taip prasta, kaip mūsų tams, nes mes gyvename tarp lietuvių, o mokomės nelietuviškosiose mokyklose" (p. 31). Tai reiškia: lietuviškoji aplinka ir nelietuviškoji mokykla kuria tampa, skelbiančia lietuviškumą, taip kad tokio būvio jaunimui "reikia daug daugiau stengtis, jog jis savo tautybę suprastų, jį vertint ir išlaikyt" (t. p.). — "Lietuviai studentai", skundžiasi Joana Vai ilaityt, "gyvendami Amerikos išeivijoje, yra plėšomi dviej skirting pasaulių" (p. 34). Ji teisingai pastebi, es netikslu būtų teigti,

* Autorius dr sočia cituojam jaunį žodžius truput patobulinti kalbos atžvilgiu (pav. "studentai . . . yra perplėšti" — yra plėšomi), kad ir jie patys palygin pamatyt, kur j kalbiškai apsirikta. Šia prasme "Gaudeamus" redakcija turėtų negailėti tris so, nes taisyti kito kalb reiškia pačiam jos mokyti geriausiu būdu.

"kad studentai lietuviai gyvena dviejuose pasauliuose, niekad judvieji nesuveddami" (p. 35). Bet būtų irgi netikslu kalbėti, "kad visi studentai jungiasi lygiomis lietuvi ir amerikiečių pasaulius. Dauguma mūsų kartos student lietuvi stovi tarp ši dviej kraštutinybi" (t. p.). Nuosekliai tad "konfliktas tarp dviej kultūr yra didžiausia jaunimo problema", trumpai ir ryškiai apibūdina mūsų sojo jaunimo būklį Anon (p. 32).

Reikia iš tikro tik džiaugtis ir didžiūotis, kad jaunieji nuoširdžiai bei rpestingai ieško būdų šiam sankirui apvaldyti: kaip labai jie pabrėžia lietuviybą (plg. p. 31) ir lietuviškosios kultūros (plg. p. 32) svarbą; kaip žvalgiai jie suvokia kalbos vertę (plg. p. 32); kiek atsakingumo jaučia jie patys kaip busimieji tautai (plg. p. 33 - 34)! Visur čia žymu, kad byloja aiškiai apsisprendę, sipareigoję ir savą paskirtį supratę žmones, kuriems vis dėlto tai kaštuoja daug blaškymosi, abejoni ir gal net klydin jį. "Kiekvienas pirmosios kartos lietuvis amerikietis išgyvena nelengvą ir sudėtingą psichologinį periodą. Šiuo metu jis pats turi išnagrinti, kiek jam lietuviyb svarbi ir kiek jam amerikiečių pasaulis svarbus. Tai išsprendęs, jis turi pagaliau susikurti savą ateities kelią" (J. Vai ilaityt, p. 35). O tai nelengva. "Mums sunku mylėti t

krašt , kurio niekad nesame mat , o tik apie j gird j ” (Anon, p. 32). “Laikas teka nuolatine nesulaikoma srove, ir mes n nepajusime, kaip ir patys tapsime t vais. Kok pavyzd duosime tada savo vaikams? Ar lietuvyb jiems bus irgi tokia brangi, kaip ji yra brangi m s t vams ir mums patiems? Ar lietuvyb bus j egzistencijos dalis, kaip ji yra m s egzistencijos dalis?” (Rusn Vaitkut , p. 34). Nepaisant ši klausim , suskamba tvirtas tik jimas ir didžiulis ryžtas: “Aš tikiu, kad bus nemaža dabartinio jaunimo, kuris užaug s t s t v paliktus darbus ir neleis lietuvybei mirti su vyresni ja karta . .. Mes, jaunimas, esame pasiryž išlaikyti, kiek gal sime, lietuvi taut , ir d l to vyresnieji gali žvelgti ateitin su viltimi” (Anon, p. 33).

Ir vis d lto dviej kult r sankirtis yra painus klausimas; painus tod l, kad jis yra dialektinis, vadinasi, teigiamas ir neigiamas kartu: jis praturtina, bet ir žaloja. Tai reikia sis moninti vis pirma vyresniesiems, kad suprast jaunim , kod l šis, vengdamas žalos, vengia sykiu ir ano sankir io, nesyk apsispr sdamas tik už vien — dažniausiai svetim — kult r . Bet tai turi sis moninti ir jaunesnieji, kad suvokt , koki vaising perspektyv atveria anas sankirtis, jei dvi kult ros esti suvedamos dvasin n darnon.

2. Kalba ir tautyb

kryžmin dviej kult r sankir io ugn vis pirma patenka kalba. Tai atsitinka tod l, kad kalba nesudaro tautyb s esm s, sykiu betgi ji yra tautin s dvasios bei kult ros neš ja.

Yra visiškai aišku, kad tautyb negl di kalboje taip, jog tautine kalba nekalb damas, žmogus tuo pa iu jau netur t n tautin s s mon s, vadinasi, neb t tautiškai apsisprend s. Senas m s kilming j luomo posakis “gente lituanus, natione polonus” išreišk skirtum tarp kalbos (lenkiškosios) ir tautos (lietuviškosios). Prisiimti kitos tautos kalb anaip tol dar nereikia prisiimti ir jos tautyb . Pasaulyje esama ištisos eil s taut , neturin i savos kalbos, ta iau turin i ryški tautin s mon , nesyk net priešišškai nusiteikusi tai tautai, kurios kalba kalbama. Austrai, šveicarai, belgai (iš dalies) Europoje, visas Amerikos žemynas užj ryje, Australija, Naujoji Zelandija sav kalb neturi, naudodamiesi ia vokiei , ia pranc z , ia angl kalbomis. O ta iau visos šios žmonni grup s arba jau yra aiškios tautos, arba jomis vis labiau tampa. Svetima kalba joms n kiek nekliudo puoselti sav tautin s mon ir kurti sav tautin kult r .

Dar daugiau: Azijos ir Afrikos taut atbudimas pokario metais

parod , kad svetimos kalbos pasisavinimas gali būti geras rankis tautybei ugdyti. Vargu ar šiandien kalb tume apie Azijos ir Afrikos naujas valstybes, jei misinink ar kolonist steigtose mokyklose vietiniai gyventojai neb t puikiai išmok angliškai ar pranc ziškai ir tuo b du pasisavin europin s kult ros turt , kurie kaip tik ir pažadino j tautin dvasi . Svetima kalba Azijos ir Afrikos tautoms buvo lemianti paskata atsigr žti save pa ias. Šio atsigr žimo vaisiai dabar yra vis regimi. Be abejo, atbudusi tauta ugdo sav kalb . Ta iau jai atbusti padeda sveti- ma kalba, be kurios ji gal dar šimtme ius tebesn duriuot pirmykšt s kult ros prieglobstyje. Atrodo, kad šis svetimos kalbos vaidmuo tautiniam atbudimui yra buv s ir m s tautos istori- joje. Labai domioje savo kny- goje “Vardai ir veidai” (Chica- go, 1973) kun. St. Yla teisingai laiko vysk. Juoz Arnulf Gied- rait tautinio žemai i s j džio vadu (plg. p. 75 - 92): ganyto- jinius laiškus liaudžiai jis raš s lietuviškai, jo kurijoje kalb ta irgi lietuviškai, jis sak s klebo- nam kiekvienoje parapijoje - steigti mokykl , pats vert s lie- tuvi kalbon Švent j Rašt ir net eil raš i . Kun. St. Yla pa- stebi, kad J. A. Giedrai io “vys- kupavimo principas buv s: vis- kas liaudžiai, bet ne per liau- d” (p. 81). Tai reiškia: visas liaudžiai per aukštesn kult r .

O ši aukštesn kult ra at jo Giedrai iui per svetimas kal- bas. Išvyk s studij svetur, Giedraitis užtruko “užsieniuose ketvert met , išmoko kalb , ypa ital ir pranc z , susipaži- no su kit krašt politiniu bei kult riniu gyvenimu, sigijo eu- ropini manier ir, svarbiausia, pajuto, ko tr ksta ir ko reikia savajam kraštui” (p. 77). Kitaip tariant, svetimos kult ros bei kalbos pasisavinimas nukreip Giedrait sav taut ir sav kalb . Tai tinka ne tik tautiniam žemai i s j džiui 18 šmt., bet ir visam tautiniam m s atgimi- mui 19 šmt. pabaigoje. Ir Ba- sanavi ius, ir Kudirka, ir Šliupas, ir Vaižgantas, ir Maironis — visi jie yra buv svetimos kalbos bei kult ros aukl tiniai ir kaip tik tod l sis monin , ko ir kur stin- ga lietuvi kult rai bei kalbai. Jeigu svetimos kalbos neb t subrandinusios mums eil s as- menybi , mes gal ir šiandien tautiškai tebesnaustume. Tai, kas m s akivaizdoje vyksta Azijoje ir Afrikoje, vyko jau dau- giau kaip prieš šimt met ir Lietuvoje.

Tautyb s ir kalbos skirtumas turi didžios reikšm s dviej kult r sankir iui tiek suprasti, tiek ypa jam pergyventi. Ne- kiekvienas, kuris nekalba lietu- viškai yra ir ne lietuvis. Tauty- b vis pirma yra gilus žmo- gaus apsisprendimas. Be abejo, apsisprendimas b ti lietuviu

patraukia paskui save ir lietuvišką j turinį, tarp kitko ir kalbą. Ta iau reikia sakmiai pabržti: ne apsisprendimas kyla iš turinio, o turinys eina paskui apsisprendim. Kas apsisprendžia b ti lietuviu, stengiasi, žinoma, pasisavinti ir lietuvi kalbą, ir literatūrą, ir muziką, ir filosofiją, ir apskritai vis kultūrą. Bet šis pasisavinimas yra ne koks vienkartinis ar trumpalaikis veiksmas, o vis gyvenimams trunkantis vyksmas. Išeivijos jaunimui reikia ne prikašioti, es jis nesidomės, nemokės, klystės, bet reikia j sudominti, pamokyti, pataisyti. Ar vyresnieji šiuo atžvilgiu yra bekalčiai? Ar B. Vitkus s pastaba, es "lietuviškas išlikimas mummyse, jaunime, didele dalimi priklauso ir nuo mūsų tautos — nuo j auklėjimo metodų, nuo sugebėjimo mums perduoti supratimą pačios lietuviškos, nuo sugebėjimo skiepyti mummyse meilę lietuviškiems papročiams, lietuvi kalbai, lietuvi kultūrai (p. 33) — ar ši pastaba nėra klausimas vyresniesiems, reikalaujantis apsižvalgyti savos veiklos plotuose? Ar vyresnieji iš tikro yra supratę dviejų kultūrų bitybmsajam jaunimui ir veikšią linkmę? Ar visa j veikla nebuvogrynai vienkultūrinė ir todėl jaunį nepatenkinanti, nes neužpildanti j dvikultūras dvasios? Lietuvi kalbos gramatika, sakysime, yra bitynai reikalinga. Ta iau šalia jos dvikultūram

jaunimui reikalinga ir lietuvi kalbos gramatika bei žodynas anglų, ispanų, vokiečių kalba. Jam reikalinga dvikalbė literatūros antologija. Jam reikalinga Lietuvos istorija — pirmoje eilėje lietuviškosios kultūros istorija — ta kalba, kurios tautoje jam lemta gyventi bei mokytis. Ar vyresnieji pakankamai yra pastebę j šį antrą j msoj bityvopus?

Jeigu tad ištikro, kaip skaitome spaudoje, "vyresnioji karta dažnai pastebi, kad jeigu jauniesiems sunku išsireikšti ar suprasti lietuvi kalbą, tai yra j pačią kaltą, kad nepasistengtų v kalbos geriau išmokyti" (Danilinas, "Tviskas Žiburiai", 1974, nr. 1, p. 2), tuomet jaunimo atsakymas: "tai nesmonė" (t. p.) yra visiškai teisingas. Nes tautos kalba yra išmokstama tik iš tautos: šitaip jidli to ir vadinasi. Jeigu tad kuris jaunuolis blogai kalba lietuviškai, tai yra ne jo, o j tautos kaltė. Tautos kalba nebuvoja kažkur šalia žmonių, tarsi kokiame sandelyje, kur kiekvienas gali eiti ir ten jos pasisemti. Tautos kalba buvoja žmonėse, ir tik iš j jaunimas jos išmoksta. Vaikui gi šie žmonės kaip tik ir yra vispirma jo paties tėvai. Tėvams šiuo atžvilgiu apsilieidžiant ar nepajęgiant, vaikas prisima kalbą t žmonių, su kuriais jis santykiauja. Autorius pažsta vien grynai lietuvišką šeimą,

kurios betgi motina, b dama per tingi atsid ti savam vaikui, pasisamd aukl . Ši su juo žaid , vedžiojo j pasivaikš iot , ir vaikas prisi m ne motinos, o aukl s kalb . Paskui jis buvo siuniamas vaik daržel , tad prisim šiojo — jau kitos tautos, ne gu aukl — kalb . Dabar jis nepaj gia net ir žodžiu sumegzti ilgesnio sakinio lietuviškai, nekalbant jau apie lietuvišk j rašt . Ar vaikas ia kaltas? Toki atvej esama jau eib s. Šeštadienin mokykla šeimos darbo neatstos, nes ji atsiremia šeimos jau diegt kalb , j tobulina, prat sia, ta iau niekad os neper teikia — jau tik tod l, kad ji yra “šeštadienin ”, vadinasi, tik septintadalis to, kas vyksta šeimoje vis savait . Miela tad iš pa i jaun j gird ti tokius žodžius: “Greit ateis laikas, kai mes patys kursime šeimas, ir tie jauni t vai bus atsakingi, kad j šeimose gyvuot lietuviškas žodis” (Anon, “Gaudeamus”, 1973, nr. 2, p. 32). Tuo tarpu nevienai vyresni j šeimai tokio atsakingumo kaip tik ir yra stig .

3. Kalba ir kult ra

Kadangi kalba n ra tautyb s esm , tod l visiškai gali b ti lietuvi , kalban i angliškai, ispaniškai, portugališkai, vokiškai, pranc ziškai ar švediškai, kaip esama austr , kalban i vokiškai; šveicar , kalban i pranc ziškai

ir vokiškai; belg , kalban i pranc ziškai ir vokiškai; belg , kalban i pranc ziškai ir flamiškai. Tai irgi reikia mums giliai sis moninti, neužsispiriant laikyti lietuviais tik tuos, kurie lietuviškai kalba. Teisinga yra jaunimo nuojauta, kad “t simas veiklos lietuvi kalba praras ir paskutinius entuziastus”. (Danilinas, op. cit.). Iš tikro. Juk jeigu jaunuolis apsisprendžia, kad jis yra ir nori b ti lietuvis, jeigu ta iau jis iš savo t v lietuvi kalbos neišmoko, tai jo apsisprendimas bus palaužtas ir net paniekintas, jeigu jis negal s prisišlieti prie lietuvi d l savo svetimos kalbos. Kalba niekad neprivalo tapti perskyra. Lingvistinis nacionalizmas yra šiuo metu mums pats pavojingiausias. Lietuvyb s išlikimas tremtyje priklausys ne nuo to, kad m s jaunimas kalb s lietuviškai, bet nuo to, kad jis jausis es s lietuviškas.

Ar tad kalba yra bereikšm ? Tautiniam apsisprendimui — taip. Adomas Mickevi ius vadina Lietuv savo t vyne, nekalb damas ir nerašydamas lietuviškai. Ta iau, kaip sakyta, tautinis apsisprendimas patraukia paskui save ištis kult rin tautos turin . Pats savyje apsisprendimas yra tik formalus, vadinasi, netur s nieko, kuo jis b t regimas. Jis turi, be abejo, grindžiamosios reikšm s, nes be io ir kalba nieko nereikšt : ga-

lima juk kalb ti lietuviškai ir neb ti lietuviu. Daugyb Lietuvos žyd nepriklausomyb s metu buvo tokie. Nevienas j iš mažens kalb jo lietuviškai (be abejo, ir žydiškai), ta iau d l to n vienas j nesulietuv jo. Jiems stigo apsisprendimo b ti lietuviams. Apsisprendus gi, savaimė reikia š formal prad paversti regimybė. Kitaip tariant, reikia pasisavinti tautin kult r . Betgi kelias tautin kult r eina per kalb . Tod l ankstesn klausim , ar kalba yra bereikšm , reikia atsakyti: tautinei kult rai pasisavinti — ne. Tai antroji kalbos pus ir tuo pa iu antrasis uždavinys lietuvybei išlaikyti. Atkakliai teigdami, kad tautyb ir kalba n ra ir negali b ti tolygios, mes taip pat atkakliai tvirtiname, kad kalba ir tautin kult ra taip santykiauja viena su kita, kaip s lyga su padariniu. Be tautin s kalbos kelias tautin kult r b t mums užskl stas. Tiesa, kai kuriuos jos laim jimus, kaip muzik bei men , galime pasisavinti ir be kalbos. Ta iau tai tik dalel , o ne visuma; tai net ne pati b - dingiausia dalel . Kas tad apsisprendžia už tautyb , nuosekliai apsisprendžia ir už šios tautyb s kalb kaip priemon sav apsisprendim padaryti turining . Svetimos kalbos pasisavinimas dar nereikšcia, kaip sak me, svetimos tautyb s prisi mimo. Ta iau tautyb s prisi mimas yra ne manomas be kalbos pasisavi-

nimo. Kalba n ra tautyb s esm . Bet kalba yra tautyb s vežtuvai (vehiculum), kuriais esti gabenama žmogaus dvasion tautin kult ra.

J. G. Herderis yra gražiai pasteb j s, kad “tautos genijus niekur kitur taip gerai nepasireikšcia, kaip kalbos s rangoje” (Briefe zur Beförderung der Humanität, Riga 1793, t. I, p. 146). Kalboje tauta k nija sav pasaulio suvokim , savas paži ras daiktus, sav istorij , žodžiu vis savo dvasi . Kalboje, pasak to paties Herderio, “gyvena visi tautos min i turtai, jos tradicijos, istorija, religija ir gyvenimo d sniai, visa jos širdis ir siela” (t. p.). Tod l nenuostabu, kad tauta n su vienu kitu dalyku n ra tiek giliai suaugusi, kaip su kalba. Kalba užtat ir yra tasis laidas, kuriuo mus teka tautos dvasia visu jos turtingumu: jos dainos bei pasakos, jos epas ir lyrika, jos drama, jos filosofija ir net jos mokslas, net jos gamtamokslis, kaip apie j prasmingai sako K. Vossleris: “Modemus gamtamokslis neb t niekad gim s, jei pagalbon neb t at jusi ital , pranc z , vokie i , angl kalba ir neb t pašalinusi nevykusi lotynišk j slaug ” (Geist und Kultur in der Sprache, Heidelberg 1925, p. 181). Koku tad b du galima b t visa tai pasisavinti, nemokant tautin s kalbos? Išmokdamas savos tautos kalb , žmogus tuo pa-

iu prisiima toki dvasios form , kuri jam atidaro duris kult rin tautos lobyn . Posakis “lingua gentem facit — kalba kuria taut ” yra teisinga ne tik visuomeniniu, bet ir asmeniniu atžvilgiu. Kaip kalbos atbudimas tautin je bendruomen je pabudina ši bendruomen tautine prasme, taip lygiai ir kalbos pasisavinimas asmens gyvenime nuteikia š gyvenim b ti atviram tautin m vertyb m. Išmokdamas tautin s kalbos, žmogus sujungia t gyvenimo srov , kuri iš tolimos praeities per j eina nežinom ateit . Kalba susieja j su tautine bendruomene, padarydama j tikru dalyviu jos dabartyje. Tai iš tikro “istorin galyb ” (W. v. Humboldt), kuri žmog suriša su tautos kult ra, apsprendžia jo m stysen bei jausen ir tuo b du kreipia vis jo k ryb tam tikra linkme. Šia prasme kalbos negali atstoti jokia kita tautin vertyb . D l šios priežasties yra nepaprastai svarbu gimtosios kalbos išmokti kuo anks iausiai ir kuo tobuliausiai.

Ta iau jos mokymasis yra visiškai skirtingas nuo svetim kalb mokymosi. Svetim kalb galima mokytis ir d l reikalo, kaip tai dabar yra m s atveju. Galima j nemyl ti ir net nemgti. Tuo tarpu gimtosios kalbos mokom s d l to, kad ji yra sava, vadinasi, kad ji mus suartina iš vidaus su m s tauta.

“Gilesnis suaugimas su gimtosios kalbos dvasia”, sako L. Weisgerberis, “stiprina tautinio elgimosi pagrindus; suvokimas, kad atskiro žmogaus gyvenimas yra labai stipriai sujungtas su bendruomen s sukurtomis bei perteiktomis vertyb mis, sudaro žmoguje tam tikr šiuo atžvilgiu nusistatym ; pažinimas, kad visi kalbos bendruomen s nariai yra ankštai tarp sav s surišti, mums parodo, jog atskiras žmogus šiame vyksme virsta bendruomen s palaikytoju ir kartu atsakingu už tautos sukurt vertybi išlaikym bei ištulinim ” (Die Stellung der Spraehe im Aufbau der Gesamtkultur, 1933, p. 70). Kitaip sakant, gimtosios kalbos mokymasis gyja dorin s bei socialin s reikšm s. Tautiniu atžvilgiu juk yra svarbu ne tik pasisavinti pa i kalb , bet ir jos pagalba išvystyti tautin savo individualyb bei nustatyti tinkamus santykius su sava tauta. Kalba kaip tokia yra šiam reikalui tik priemon . Josios mokymasis pagelbsti mums subrsti tautiškai, vadinasi, sujungti ir sutapti su tautine kult ra. Gimtosios kalbos mokymosi tikslas slypi ne grynai lingvisti-niame jos išmokime, bet žmogaus nuteikime dalyvaui tautos gyvenime. Štai kuo savos kalbos mokymasis skiriasi nuo svetim kalb mokymosi.

Be abejo, m sajame tremties b vyje visados bus žmoni , ku-

rie lietuvi kalbos arba visiškai neišmoks arba jos pramoks tik netobulai, kurie ta iau bus apsisprend už lietuviyb ir savyje jausis lietuviais. Ir tokiems žmonms reik s pasisavinti lietuvišk j kult r visu jos plo iu, jei jie nenor s, kad j apsisprendimas b ti lietuviais likt tik grynas jausmas ar romantin nuotaika. Ta iau tai vykdyti bus jiems žymiai sunkiau, negu tiems, kurie lietuviškai mok s. Lietuvi Bendruomen s uždavinys tod l ir yra par pinti priemoni , kad lietuviškoji kult ra b t pažinta ir t , kurie lietuviškai nekalba arba menkai kalba. Ta iau šios priemon s, net ir geriausiems norams esant, visados bus labai apr žtos. Galima parengti Lietuvos istorij , jos kult ros istorij , jos literat ros istorij , jos filosofijos istorij svetimomis kalbomis; galima išversti nevien lietuvišk j roman angl , ispan ar vokie i kalbon. Ta iau negalima išversti lyrikos, kuria lietuvi literat ra ir tuo pa iu lietuviškoji dvasia kaip tik yra b dinga; negalima išversti viso to gyvo dvasios s - j džio, kuris reiškiasi lietuviškuosiuose laikraščiuose; negalima išversti visos tos kovos, kuri šiandien eina pavergtoje Lietuvoje už id jas, sitikinimus, už minties ir žodžio laisv . Kas apsispr s b ti lietuviu, o neišmoks lietuviškai bent tiek, kad gal t laisvai naudotis lietuvišk ja literat ra, to dvasinis lietuviška-

sis turinys visados bus gana skurdus. “Kol tik Tacitas raš apie Germanij ”, sako K. Vossleris, “tol germanistika buvo nepilnamet ” (op. cit. p. 181). Taip lygiai yra ir su mumis. Kol skaitysime apie Lietuvos kult r tik angliškai, ispaniškai ar vokiškai, tol negyvensime pa ia šia kult ra. O ja negyvendami, ir liksim nepilname iai kaip lietuviai. Reikia tod l tik tis ir sykiu stengtis, kad visi tie, kurie dviej kult r sankirtyje apsisprendžia b ti lietuviais, apsispr s ir už lietuvi kalb ir jos išmoks, kiek gal dami tobuliau.

4. Dvikalbis lietuvis

Kod l betgi dvi kalbos bei dvi kult ros yra virtusios mums problema ir net drama? Argi — bent m s b kl je — jos n ra savaime suprantamas dalykas? Argi neteisus yra K. Vossleris, sakydamas: “Kas — vistiek ar asmuo ar tauta — vertina tik sav j kalb , nenor damas pažinti svetim j , tam ir savoji smunka ligi barbariško vapaliojimo” (op. cit. p. 147)? Nes kaip pati tauta, taip ir jos kalba n ra ir negali b ti uždari vienetai. “Sustingusi kalbos sien n ra, o ten, kur jos kuriamos dirbtiniu b du, jos daro daugiau žalos, negu teikia apsaugos” (K. Vossler, t. p.). Tautos bei j kalbos auga ir išsivysto, tik santykiudamos viena su kita. O kur gi šio santykiavimo gal t b ti daugiau,

jei ne tremtyje? Taigi atrodo, kad tremtis kaip tik tur t sudaryti pa ias palankiausias lygas m s kalbai augti bei išsivystyti, kad ši, Vosslerio žodžiais tariant, nesmukt ligi "barbariško vapoliojimo". Iš tikro gi yra kaip tik priešingai. Jeigu kur tokio vapoliojimo esama, tai tik tremtyje. Jeigu kur kalbin s tvoros tveriamos, tai irgi tik tremtyje. Jeigu kur sava kalba vertinama, neišlaikant saiko, tai taip pat tik tremtyje. Šiuo atžvilgiu mes nesyk elgiam s kaip ežiai: lie iam s savin ir atstatome spyglius viskam, kas svetima.

Ar šitoks m s elgesys yra teisingas ar klaidingas? Ar atviryb svetimoms kalboms, o per jas ir svetimoms kult roms, iš tikro yra savos kalbos bei kult ros išsivystymo bei tobul jimo s lyga? Ar kalbin s sienos visur ir visados daugiau kenkia, negu saugo? Tinkamai atsakyti šiuos klausimus bus galima tik tada, kai skirsime du kalbos bei kult ros atžvilgiu: pedagogin ir dvasin. Tai reiškia: kai skirsime kalbos bei kult ros pasisavinim nuo kalbos bei kult ros naudojimo. Atrodo, kad ši dviej atžvilgi s maiša kaip tik ir gimdo tiek senesniosios kartos nepasitenkinim jaunesni ja, tiek jaunesniosios priekaištus senesnijai. Jaunesnieji nepastebi pedagoginio atžvilgio gr sm s, o senesnieji — dvasinio atžvilgio palaimos.

Nes tik gr sm s — palaimos dialektikoje vyksta tautinis m s gyvenimas tremtyje, ir tik šios dialektikos šviesoje gali b ti išspr stas dviej kalb bei kult r sankirtis.

Vykdamas 1933 met ruden studij Šveicarijos Fribourgan, šio straipsnio autorius vež si su savimi St. Šalkauskio laiš k buvusiam jo mokytojui ir jo doktorato vadovui prof. Mare de Munnynck, belgui - flamui, kuris dar tebed st Fribourgo universitete filosofijos dalykus. Nu neš s laiš k, teik jas atsipraš prof. de Munnynck, kad dar negal s gražiai kalb ti pranc ziškai. Tada de Munnynckas pasteb jo: "B kit patenkinti, kad mokot s svetim kalb tik suaug, kai esate jau pasisavin gimt j kalb. Tuo tarpu mes, flamai, esame priversti mokytis dviej kalb (flamiškosios ir pranc ziškosios, Mc.) iš pat vaikyst s, tod l nepasisaviname gerai nei vienos, nei kitos. Nes išmokti galima daug kalb, bet pasisavinti tik vien ". Ši pastaba strigo autoriaus galvon bei širdin kaip vedamoji gair jo disertacijai "Tautinis aukl jimas" (Kaunas, 1934), kurioje jis ir pasisak prieš dvikalbes pradžios mokyklas (plg. p. 149 - 150).

Pedagoginis dviej kalb bei kult r atžvilgis slypi nusi statyme, kada galima prad ti mokyti vaik svetimos kalbos,

net jeigu ji būtų ir gyvenamojo krašto kalba? Teb na autoriui leista ia pacituoti jo paži r šiuo reikalu, išreikšt min toje disertacijoje lygiai prieš 40 me t .

“Išmokyti vaik kalb ti reiš kia apspr sti jo m stym tam tikra lytimi. Ta iau šis apspren dimas nebus tobulas, jei tuo pa iu metu bus mokoma dviej kalb . Kalbos n ra tik ženkl rinkiniai, kuri kelet b t ga lima pasisavinti vienu metu, kaip aritmetikos ar algebros ženklus. Kalbose gl di vysty tas tautos suvokimo b das. To d l mokant vaik sykiu dviej kalb , jo m stymas esti apsprendžiamas dviem skirtingo mis lytimis, kuri n viena ne gali b ti tobulai pasisavinta, nes viena kitai kliudo. Juo kal bos yra skirtingesn s, juo šitos lytys yra vairesn s, juo j taka viena kitai yra kenksmingesn ir juo j apsprendimas netobules nis. Mokant vaik dviej kalb , tobulai neišmokoma n vienos. Žmogus dviej gimt j kalb niekados neturi. Paprastai jis vien j pameta kaip nereikalin g . Vaikas užmiršta visas tas kal bas, kuri buvo išmok s vai kyst s metais ir pasisavina tik t , kuri yra jo gimtoji. Pati pri gimtis ia stengiasi atitiesti tai, k žmogus iškreipia. Ficht to d l yra teisingai pasteb j s, kad “žmogui kalba yra tik vie na” (Reden an die deutsche Na-

tion, Berlin 1808, p. 120). Šiuo tad atžvilgiu dviej kalb var tojimas pradžios mokykloje yra kenksmingas vaiko m stymui. Vaikas ne gyja aiškios m styse nos ir tobulai ne auga kalbos dvasi . Jo psichikoje atsiranda s myšis bei netikrumas. “Vis šali steb tojai”, sako L. Weis gerberis, “sutinka, kad vaikai, kurie iš mažum s kalba dviem kalbom, dvasiniu atžvilgiu ne tik labiau neišsivysto, bet dar net atsilieka. Ši skriauda yra ypa didel tada, kai mokykla yra dvikalb ta prasme, kad vaikai jau nuo pirm j met yra ver iami mokytis svetimos kalbos ir praktikoje j vartoti. Tokiose s lygose svetim kalb moky mas ne tik nepagelbsti kalbi niam lavinimui, bet trukdo vai ko išsivystym ir tuo b du pa daro jam didel skriaud ” (Volkskunde und Schule, Mün chen 1932, p. 151 - 52). Tod l jau L. Vives teisingai reikala vo, kad pradžios mokykloje visi dalykai b t d stomi tik gim t ja kalba. Jei kurios šalies gy venimas ver ia žmones kuo anks iausiai prad t vartoti ir antr kalb , tai šit darb tur t atlikti gimnazija ar viduri n mokykla. Tuo tarpu dvikalb s pradžios mokyklos tautiniu at žvilgiu niekados n ra pageidau jamos. Jas galima pak sti tik kaip neišvengiam blogyb , daž niausiai atsiradusi d l nelemtai susipynusi politini aplinky bi ” (p. 150).

Toki nelemt politini aplinkybi aukos esame dabar kaip tik mes, tremtiniai. Tod l mums ir reikia pak sti pradžios mokyklas, kuriose m s vaikai esti mokomi ne gimt ja kalba, kaip neišvengiam blogyb , kadangi sav lietuvišk pradžios mokykl tikra prasme neturime. Ta iau mums reikia sis moninti, kad tai yra blogyb , kenkianti m s vaik m stymui ir žalojanti j gimt j kalb . Užtat kaip atsvar šiai blogybei mums reikia didžiai r pintis, kad ši blogyb neištikt m s vaik , bent prieš jiems pradedant eiti pradžios mokyklon. Tai reiškia: joku b - du nevalia sav vaik si sti nelietuvišk vaik daržel . Joku b du nevalia net ir su pradžios mokyklos vaikais kalb tis namuose svetima kalba. Šeimos židiny m s atveju turi perimti kalbos puosel jim , kur t v - n je atlikdavo mokykla. Be abejo, tai reikalauja nemažos aukos iš t v . Ta iau kokia gi vertyb auk iš m s nereikalauja? Yra prietas manyti, kad svetimos kalbos jaunimas išmoks gerai tik tada, kai prad s kuo anksiausiai j vartoti. Jos išmoksta jis visiškai tobulai svetimoje gimnazijoje. Autoriui neteko sutikti n vieno lietuvio, kuris nekalb t tobulai vokiškai, baig s vokie i gimnazij . Taip yra visuose kraštuose. Tod l b t idealu, jei m s jaunimas lankyt tiktai svetimas gimnazijas. Jam d l to neb t n mažiausio

nuostolio kalbiniu ir kult riniu atžvilgiu. Ta iau šis idealas yra nepasiekiamas, nes tokiu atveju mums reikt tur ti sav pradžios mokykl . Užtat bent ligi pradžios mokyklos lietuvis vaikas tur t neb ti žalojamas svetimos kalbos mokymu ar jos vartojimu namuose.

Vadinasi, pedagoginiu atžvilgiu tarp gimtosios ir svetimosios kalbos vis d lto esama sienos: tai vaikyst — normaliu atveju ligi gimnazijos, b dos atveju bent ligi pradžios mokyklos. Kas ši sien — net b dos atveju — pažeidžia, to vaikas gimtosios kalbos niekad gerai neišmoks ir tuo b du tautos dvasios niekad tikrai nepasisavins. Ta iau tai priklauso ne nuo paties vaiko, o nuo jo t v . Pedagoginiu atžvilgiu dvi kalb problema yra iš tikro ne jaunimo, o šeimos problema. Dvikalbis lietuvis yra m s atveju normalus lietuvis. Ta iau toks jis bus tik tada, kai jo šeima jam jau vaikyst je pad s per kalb augti tautos pasaul jaut .

5. Dvikult ris lietuvis

Visai kitokio pob džio yra dvasinis kalbos bei kult ros atžvilgis, vadinasi, savos bei svetimos kalbos naudojimas. Kaip jau sakyta, kalba yra kult ros vežtuvai, kuriais esti gabenama šios kult ros dvasin s vertyb m s dvasion. Mokant dvi kal-

bas — gimt j ir svetim j — savaiame atsiskleidžia ir dviej kult r akiratis. M s gyvenime tai b tinyb , ir m s jaunimas tai supranta labai gerai. Tai tur t suprasti, atrodo, ir vyresnieji. O jeigu jie vis d lto jaunimu yra nepatenkinti, tai ne tod l, kad šis yra dvikalbis bei dvikult ris, bet tod l, kad jaunimo dvasioje nesyk jausti svetimos kalbos bei kult ros persvara, užuot k rus abiej kalb bei kult r pusiausvyr ir darn . Jaunimas savaiame stengiasi - augti gyvenamojo krašto kult r . Ir gerai daro. Nes tik augus, galima subr sti pilnutine asmenybe. Dvasinis klajoklis niekad n ra subrend s žmogus. Vyresnieji to dažnai nesuvokia, nes jiems n ra ir nebus lemta leisti šakn svetimo krašto dvasios gyvenim bei jo vertybes. Ta iau d l to jie neprivalo b ti nepatenkinti jaunimu arba net m ginti atgr sti j nuo svetimos kult ros. Tai b t tokia pat žala jaunimo dvasiai, kaip per ankstyvas svetimos kalbos mokymas. Jaunimas neprivalo sutapti su svetimu dvasios gyveniniu peranksti. Ta iau jis neprivalo likti šiam gyvenimui n svetimas. Gimnazija ir universitetas yra kaip tik svetimos kult ros savinimosi metas.

Ta iau kartu su svetimos kult ros savinimusi turi eiti ir lietuviškosios kult ros turtinimas, kurio pradmens gauti jau šeimo-

je, kuris betgi neprivalo b ti niekad baigtas. Ir štai, ia kaip tik ir pasirodo lietuvi kalbos mok jimo svarba. Jei kalba yra tautin s kult ros vežtuvai, tai šie vežtuvai turi b ti geri, kad jais b t galima iš tikro tautini vertybi atsigabenti. Nors m s jaunimas ir labai nuoširdžiai apsispr st už lietuvyb , bet jeigu jis šio apsisprendimo nepripildyt lietuvišk ja kult ra, tai jo apsisprendimas likt gryna formalyb , tiesa, garbinga bei gerbtina, ta iau nevaisinga. O pripildyti š apsisprendim lietuviškuoju turiniu galima tik lietuvi kalbos vežtuvais. Štai kod l toji m s jaunimo dalis, kurios vaikyst s metais t vai neišmok gerai lietuviškai, dabar ir pergyvena skaudži dram : šie jaunuoliai žino, kad be lietuviškosios kult ros išsiversti ne manoma, ir sykiu jau ia, kad jiems n ra kelio ši kult r kaip tik d l per silpno kalbos mok jimo. Ir vis d lto ši drama gali išsi-megsti ne tuo, kad jaunimas visu atkaklumu griebsis svetimos kalbos — net ir lietuviškuosiuose susi jimuose — ir tuo b - du lietuvi kalb tikrai nusmukdys ligi min to “barbariško vapaliojimo”, bet tik tuo, kad jis ryšis gimtosios kalbos gerai išmokti ir iš tikro jos išmoks. Be abejo, lietuvi kalba n ra lengva. Jos ly i turtingumas, jos didžiulis žodingumas, prastini formuli stoka vairioms technin ms s vokoms sudaro nemaža

sunkenybi . Ta iau visos šios sunkenyb s yra nugalimos, jei tik apsisprendim b ti lietuviu lydi ryžtas sigyventi lietuvyb , susiklos iusi nuostabiai originaliomis bei turtingomis vertyb mis.

Tuo palie iame dar vien — gal net pat svarb j — dalyk , b tent: vert s s mon . M s jaunimo drama pagil ja ypa tod l, kad jis dažnai ne žvelgia, kokios vert s turi lietuviškoji kult ra pati savyje ir kaip labai praturtina ji žmogaus vid , teikdama jam originalumo ir tuo padarydama j dom ir svetimos kult ros barams. Akivaizdoje didži j žmonijos kult ros laim jim lietuviškieji atrodo jaunimui gana blank s. Žinoma, b dami maža tauta, negalime lygintis objektyvia savo kult ra su gausingomis tautomis. Ta iau kult ros originalumas ir tuo pa iu jos vertingumas išeina aikšt n ne tiek genij sukurtose kult ros virš n se, kiek bendroje kult rin je nuotaikoje bei dvasioje. Sakysime: vokie i tauta turi pa i didžiausi pasaulio muzikos genij . Ta iau kaip nuostabiai nemuzikali yra ši tauta pati savyje! Pakanka nueiti vokie i pamaldas, pakanka paklausti j liaudies dain , kad sitikintum, kokia bedugn tyvlo tarp vokie i muzikos genij ir pa ios tautos. M s tautos muzikalumas toli prašoka vokišk j. Genijams iškilti reikia laiko ir s lyg . Tuo tarpu tautos

dvasia neša sav kult ringum vis met . Užuot tad dair si “virš nes”, tur tume žvalgiau siži r ti š bendr j kult ringum . O j sklaidant ir palyginant, lietuviškoji kult ra kaip tik ir pasirodyt esanti didžio vertingumo. B dama labai sena; išlaikiusi pradines s jas su savo kilme, siekian ia pa ius europin s kult ros pradmenis; suk rusi valstyb “nuo j r ligi j r ”; tvarkiusi ši valstyb nuostabios pakantos d sniais; iš naujo atgimusi laisvam gyvenimui ir jo metu parodžiusi nepaprasto k - rybiškumo visose srityse lietuvi tauta gali dr siai stoti istorijos akivaizdoje ir laim ti jos pripažinim . Deja, m s jaunimas viso to beveik nepaž sta. Tod l senosios kartos uždavinys ir b t atskleisti jaunimui lietuviškosios kult ros vertybes. Ligi šiol mes steng m s parodyti kult rinius m s laim jimus svetimiesiems, juos aprašydami bei sistemindami. Dabar at jo laikas šiuos laim jimus parodyti saviesiems — m sajam jaunimui, ta iau nebe grynai aprašant ar statistikas pateikiant, o gilia atskir sri i sklaida pajausdinant lietuvišk j kult rin dvasi bei nuotaik . Tuomet jaunimas nusikratys nesyk aiškiai jau iamu menkavertyb s jausmu, kuris dabar j dažnai lydi, susid rus su svetima kult ra. Kas kas, bet jau Amerikos žemyno lietuviškasis jaunimas šiuo jausmu iš tikro netur t sirgti.

1973 METAI LIETUVOS LAISVINIMO VEIKLOJE

JUOZAS KOJELIS

Visa išeivijos lietuviškoji veikla savo galutiniuose tiksluose yra arba bent tur t b ti nu-

kreipta laisv s Lietuvos žmoni s ir nepriklausomyb s Lietuvos valstybei atstatym . T

Juk tai kult riniu atžvilgiu pats neoriginaliausias žemynas!

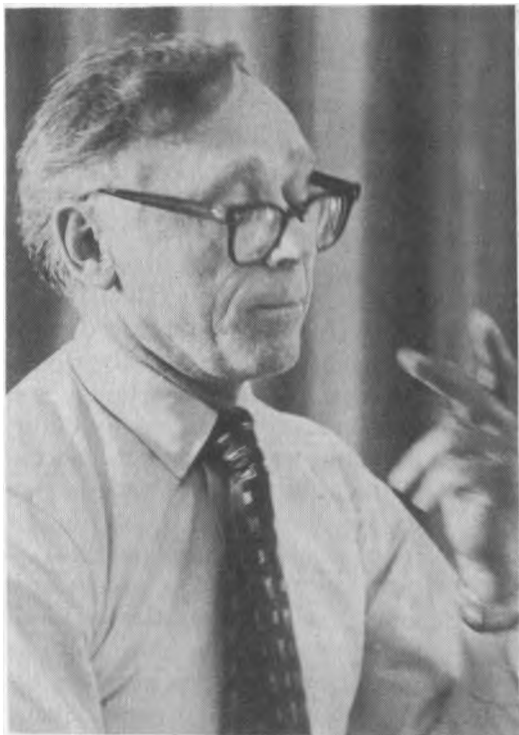
Išmok s gimtosios ir gyvenamojo krašto kalbos, pasisavin s abi kult ras, žmogus tampa dvikalbis ir dvikult ris. Tai didžiul palaima, teikianti dvasiai plataus žvilgio, sugeb jimo palyginti, blaiviai spr sti ir originaliai kurti. Kai St. Šalkauskis savo metu piršo mums Ryt ir Vakar kult r sintez kaip lietuvi tautos pašaukim , jis n jauste nenujaut , kad ateis metas, kai dešimtys t kstan i m s tautie i kaip tik toki sintez kurs — ne tarp Ryt ir Vakar , bet tarp lietuviškosios kult ros ir vienos kurios vakarietiškosios kult ros. Tuo b du tautinis m s pašaukimas — b ti sintez s k r jais — bus vykdytas, nors ir truput kitokiu b du, negu Šalkauskis nor jo. Štai kod l reikia m s jaunim tremyje ži r ti kaip tautinio m s pa-

šaukimo vykdytoj . Štai kod l reikia jam ši s mon diegti. Reikia, kad jis kuo giliausiai suprast ir pergyvent , jog dvikult ris jis tampa ne tik s lyg veriamas, bet ir m s tautos pašaukimo vedamas; jog dvikult riškumas ne tik praple ia bei pagilina asmenyb bei padeda profesijai, bet sykiu ir vykdo giliausius m s tautos pol kius — b ti kult r jung ja savoje erdv je. Netur dami fizin s erdv s, mes jungiame šias kult ras savo dvasioje. Kinta sintez s lytis, bet lieka pati sintez . Skaudi vidin drama virsta gal gale visokeriopu laim jimu bei praturtinimu. Dvikult ris lietuvis yra tad pagrindinis m s siekinys, kad liktume lietuviais — lietuviais ne kaip kokia etnologin seniena, bet kaip k rybiniai žmon s, teiki vertingo ind lio ir savai tautai, ir gyvenamajam kraštui.

tiksl visuotinum as jau buvo iš-
ryškintas prieš penkerius metus
LFB Los Angeles samb rio su-
organizuotame politini studij
savaitgalyje, kur iš vien disku-
sij , po poeto Bernardo Braz-
džionio pranešimo "K r jo vaid-

k ryba negali b ti pajungta bet
kokiems kad ir kilniems tikslam,
bet k rybiniai laim jimai gali ir
turi b ti panaudoti kovai už Lie-
tuvos laisv " (" Laisv ", 1969,
Nr. 45 - 82).

Labai domu, kad prieš pen-

**JUOZAS KOJELIS, Santa
Monica, California, laikraš-
tininkas, visuomenininkas,
buv s " Laisv " žurnalo
redaktorius. ia jis kalba
LFB studij savait je (1973
met rugpi io m nes)
Dainavoje.**

muo kovoje d l Lietuvos laisv
s", buvo išplaukusi tokia iš-
vada:

"Nuo kovos už laisv parei-
gos neatleidžiamas n vienas
s moningas lietuvis net ir k -
rybin s laisv s pretekstu. Tiesa,

kerius metus diskusijose pri-
eitam išvadom pritaria neeili-
nis mintytojas ir kult rininkas
kun. Vytautas Bagdanavi ius,
kurio straipsnis skelbiamas 1973
gruodžio m nesio " Laisv "
numeryje, tema "Kult rin s ir

politin s problemos lietuvi vi-
suomen je". Jis, ia, spr sda-
mas kult ros ir politikos santy-
kio problem , rašo:

"Iš tikr j tai yra klausimas,
kuris graužia visos m s jau-
nosios kartos pa i aktyvi j as-
men galvas. Ligi šiol, atrodo,
viso m s kult rinio veikimo
tikslas buvo lietuvyb s išlai-
kymas pasaulyje. Bet kam pa-
saulyje lietuvyb yra reikalinga,
žvelgiant j žmogiškuoju
poži riu? Negana to, kam ji yra
reikalinga, žvelgiant j paties
lietuviško žmogaus poži riu? K
lietuvis pasaulyje turi daryti,
kad jis savo žmogiškum patei-
sint ir prasmint ". Ir iš kun.
Bagdanavi iaus svarstym pil-
nai aišk ja, kad lietuvis, nor da-
mas savo žmogiškum pateisinti
ir prasminti, turi paremti pa-
stangas lietuvi tautos laisvei at-
statyti, kad m s tauta gal t
svetim j neprievartaujama savi-
tai reikštis religiška, kult riškai,
politiškai, ekonomiškai ir t.t.
Jis, kaip ir m s prietose išva-
dose, pripaž sta, kad k rimo
stadijoje "k ryba visada yra gi-
liai asmenin ir d l to b dinga
savo originalumu ir nebendruo-
meniškumu. Tada kult rin s
vertyb s dar n ra tinkamos poli-
tiniam panaudojimui. Kad jos
tokiomis pasidaryt , reikia j su-
visuomeninimo". O toliau jis
aiškiai pasisako, kad "kult rinio
pob džio faktus .. . galima lai-
kyti ir politin mis vertyb mis",
vadinu šio straipsnio saki-

niu — laisv s Lietuvos žmo-
n ms gr žinimas ir nepriklauso-
myb s Lietuvos valstybei at-
statymas — vadinama galutiniais
lietuviškos veiklos tikslais.
Tad vertinant 1973-j met lais-
vinimo veickl , galima b t pa-
klausti, kokiais keliais, kokio-
mis priemon mis ir kuri arti-
m j tiksl siekimu pra jusiais
metais buvo eita galutin tiks-
l .

Iševijos tiesiogin reiškim si
laisvinimo veikloje b t gali-
ma m ginti suvesti keturias ka-
tegorijas:

1. Iševijos solidarumo pa-
reiškimas Lietuvos žmoni lais-
v s aspiracijoms;
2. Pastangos išlaikyti Lietu-
vos byl neišspr st tarptautini
problem s raše;
3. Telkimas taking draug
bet kuriam eventualumui; ir
4. Paruošimas p dini pir-
miesiems trims tikslams vykdyti.

Solidarumas su tautos aspira-
cijomis

Lietuvi tautos aspiracijos
rus - komunist okupacijoje la-
bai aiškios. Jas dramatiškomis
formomis pareišk Kudirka, Ka-
lanta ir t kstan iai riaušinink
Kauno gatv se, kun. Šeškevi-
ius, kun. Bubnys, kun. Zdebs-
kis, vysk. Julijonas Steponavi-
ius, vysk. Vincentas Sladkevi-
ius, prof. J. Kazlauskas, 40 Vil-

niaus vyskupijos kunig , 17,000 peticij pasirašiusi tikin j ir t.t. Daugeliui dramatiškom formom pareikšt tautos aspiracij išėivija parod pakankamai tvirt solidarum . Išėivijos akcij derino VLIK-as, Lietuvi Bendruomen . ALT-a, spontaniškai apsireiškusios jaunimo grup s ir t.t. Gal neužtarnautai pasyvios reakcijos susilauk genialaus kalbininio dr. Jono Kazlausko psichiatrin je ligonin je nužudymas, met s šeš l ant intelektualin s - akademin s lietuvi išėivijos bendruomen s. Bet visi tie dramatiški vykiai iškilo prieš 1973 metus.

Ta iau 1973 metais okupuotoje Lietuvoje atsirado pastovus disidentinis faktorius — "Lietuvos Katalik Bažny ios Kronika", kurios jau pasirod 8 numeriai. Ir ta "Kronika" suranda kelius pasiekti laisv j pasaul . 1971 balandžio 24 - 25 d. d. LFB Los Angeles samb rio suruoštame antrajame politini studij savaitgalyje rašytojas Jurgis Gliuda, kalb j s apie Lietuvoje vykstan i tyli j rezistencij , teig , kad "tyloje vyksta savos nuomon s priešpastatymas režimo prievartai. Ir ši g džioji tyla dabar iškalbingesn už ginklo kalb ". Ir jis tada pranašiskai išsireišk : "Didžiul je istorijos t km je tautos laisv jimo kelius lems tyliosios rezistencijos ištakos". "Lietuvos Katalik Bažny ios Kronika" yra viena tyliosios rezistencijos išta-

ka, ir tai kelia okupantui nerim .

"Lietuvos Katalik Bažny ios Kronik " pasauliui pristatyti ir su ja okupuot taut supažindinti iniciatyvos m si Lietuvi Kunig Vienyb ir VLIK-as. Ir tuo b du šis svarbus pagrindinis leidinys patenka laisv j taut spaud , o per Radio Liberty gr žta Lietuv ir pasiekia gausi auditorij . D l "Kronikos" ir kit disidentini reiškini pra jusi met gale Lietuvos komunistus išbar LKP CK II sekretorius V. I. Charazovas.

VLIK-o akcija per Londone veikian i Amnesty International ir kitas tarptautines institucijas išlaisvinti kalinamus lietuvius politinius kalinius arba bent palengvinti j buit irgi išreiškia aktyv solidarum su okupanto persekiojama lietuvi tauta. Daugiausia d mesio susilauk 1973 met pradžioje Vilniuje areštuotas dr. Izidorius Rudaitis.

JAV Lietuvi Bendruomen s labai stiprus našas š kovos d l Lietuvos laisv s sektori pasireišk "The Violations of Human Rights in Soviet Occupied Lithuania" leidinio paruošimu. Tas leidinys, pasirod s angliškai ir ispaniškai, ver iamas ir kitas kalbas. Bendruomen s rimta akcija Kudirkos reikalu, atsilankymai Valstyb s departamente ir memorandumai taip pat yra to solidarumo apraiškos. Bend-

ruomen s darbuotojams pasisek dokumentuoti, kad Simo Kudirkos motina buvo gimusi Amerikoje, ir tai liejo naujo kraujo Kudirkos byl .

Tauta apie išeivijos rodome solidarum žino ir j vertina. Vargu Lietuvoje b t apsiereisk anks iau min ti dramatiški vykiai, ir juo labiau abejotina, ar rodyt si "Kronika", jei tauta nežinot apie laisv s kovai vadovaujan i veiksniai darbus, apie išeivijos jautrum tautos laisv s aspiracijom ir apie jos paj gum b ti laidininku, perteikian iu tas aspiracijas laisvajam pasauliui.

solidarumo su tauta pasireiškimo srit eina ir vadinamieji "ryši su kraštu" klausimai. Jo svarstymas išeina iš šio rašinio temos rib . Ta iau apibendrinant "ryši su kraštu" klausimu pareikštus nusistatymus ir vertinant praktišk j jo sprendim , peršasi išvada, kad beviltiškai ia suklumpa tie, kuri ryši su kraštu palaikyme neranda problematinio elemento, kitaip išsireiškus, kuriems ia yra viskas aišku. Vieniems "aišku", kad nereikia eiti taut tuo keliu, kur atidar ir saugo pats okupantas, nes tas kelias pilnas užmaskuot vilkduobi ir nemanoma juo keliaujant priešo žabangas nepatekti. Šio sitikinimo žmon s tuo keliu vaikšto tik atviri okupacinio režimo kolaborantai ir užsimaskav priešo agentai. Antriems "aišku", kad tame kelyje joki vilkduobi n -

ra, o jei ir b t , tai n ra reikalo baimintis jas papulti, nes galutiname balanse iš to daugiau naudos tur sianti lietuvi tauta okupacijoje, o ne okupantas. To sitikinimo žmon s šiuo keliu vaikšto tik dr s s patriotai, o jo vengia paprastai bailiai, tik savo baim dengi patriotizmo skraist m. Tre i j nuomon reiškia tie, kuriems ia ne viskas aišku, kuriems ne bendravime su tauta, bet to bendravimo taktikoje yra daug problematinio elemento. Tod l išmintingas atsargumas ir rezistencinis budrumas nepeiktini dalykai. Šio sitikinimo žmon s okupanto atidarytu ir budriai saugojame keliu einan i j nelink skub ti nei pasmerkti, nei išaukštinti. Jie taip pat link pripažinti, kad ryši su kraštu gijose esame gryno žmogiškojo sentimento si l , kuri paneigti nei paniekinti negalima.

Kurio nusistatymo žmon i balsai ir pasireiškimai labiau vyravo pra jusi met b gyje Klausimas domus, bet atsakymo ieškojimas sudaryt atskir tem .

Tarptautin s politikos spektre

Lietuvos ir kit Baltijos valstybi okupacijos ir aneksijos klausimui išlaikyti neišspr st tarptautini problem s raše niekas kitas iniciatyvos nesiims, jei mes patys to nedarysime. Jau art jame ketvirtos dekad os pu-

s, kai valstyb neteko nepriklausomyb s. Ir reikia laikyti mažu stebuklu, kad ta problema per tok laik iš to s rašo išimta nebuvo. Tai nuopelnas veiklios ir k rybingos išeivijos ir gyvastingos tautos, kuri gal ir neparengta, bet pati susiorientavo, kaip išsilaikyti žiaurioje okupacijoje.

Laikas Lietuvos vard tame s raše pasinėš s apdengti dulkes ir r dimis. Reikia mums patiems arba m s draug rankomis tas dulkes nušluostyti ir r dis nušveisti. Laiko apnašas nuo Lietuvos vardo neišspr st tarptautini problem s raše išeivijos pastangomis stipriausiai nuval 1965 Atstov R muose ir 1966 JAV Senate priimtoji H. Con. Res. 416 rezoliucija, kuri dar ilgai bus viena iš pagrindinių atram kovoje už Lietuvos laisv .

(Sakysime, 1973 met gruodžio 29 JAV delegacijos prie Jungtini Taut narys kongresmanas Robert N. C. Nix pri m Lietuvi Bendruomen s delegacij , kuri jam teik memorandum , kuriame tarp kitko prašoma H. Con. Res. 416 rezoliucijai duoti eig).

V liau Lietuvos vardas tame s raše pasirod kun. A. Šeškeviiaus, Simo Kudirkos ir kit didvyriškoje rezistencijoje ir ypatingai skais iai nušvito Romo Kalantos aukos liepsnose. Net toks "Los Angeles Times" pa-

grindin antrašt t dien skyr ne Nixono atvykimui Maskv , bet Kalantos heroizmui atžym ti.

B t galima klausti, ar 1973 metais Lietuvos klausimas labiau tvirtintas neišspr st pasaulio problem s raše, ar giliau panardintas laiko užmaršties vandenyje? Viltingo atsakymo, deja, duoti negalima, ypa stebint JAV-bi užsienio politikos kurs . Nedžiugin ženklai: visai susilpnintas Valstyb s departamento kasmet daromas Vasario 16 pareiškimas, prasm s netekusi JAV-bi prezidento padaroma Pavergt j Taut savait s deklaracija ir ypa Amerikos konsulato Leningrade jurisdikcijai priskyrimas okupuot Baltijos valstybi teritorij . Neturint tikr davini , nedr su b t bandyti atsakyti klausim , ar tok politin Amerikos kurs lemia šio krašto vairuotoj tolim tiksl pramatymas, ar Rooseveltlo laikais prasid j s idealistinis užsienio politikos naivumas.

Ta iau šioje vietoje reikia priminti mums palank fakt , kad Lietuvos klausim neišspr st tarptautini problem s raše ryžosi išlaikyti nat ralus ir nesutaikomas Rusijos priešas — raudonoji Kinija. Apie tai rašo didžioji pasaulio spauda (pav. "New York Times"), ir tai m s kovai d l laisv s yra tarsi iš dangaus nukritusi talka.

Lietuviškoji išeivija 1973-iais taip pat parod pastang Lietu-

vos bylai tarptautin je politikoje išlaikyti. D mesio vertas liepos m nes jungtin mis VLIK-o, Bendruomen s ir ALT-os j go-mis pasiskardenimas Europos Saugumo ir Bendradarbiavimo paruošiamojoje konferencijoje Helsinkyje. Nors ir ne taip daug atsiekta, ta iau jau reikšmingas pats delegacijos pasiuntimo fak-tas, kuris gerokai pag sdino Maskv . Tos baim s paveikta Maskva padar klaiding strate-gin žingsn , pasir pindama, kad suomiai balt delegacij areštuo-t . Tai sudramatino situacij ir neabejotinai kovoje d l laisv s buvo laim tas bent vienas taš- kas.

Ruošdamasis tai konferenci-jai VLIK-as jau iš anksto kon-ferencijoje dalyvausian i vals-tybi vyriausybm s buvo išsiun-tin j s išsamiai Lietuvos pad t nušvie iant memorandum , kur Vakar Vokietijoje išein s laik-raštis “Memeler Dampfboot” (1973 m. nr. 2) taip komentavo:

“... tremties lietuviai pasi-reiškia kaip tolimo pramatymo politikos vyrai. Jie planuoja tai (gal b t labai tolimai) dienai, kai rusai bus priversti apsiribot vien Rusija . . . Šiaur s Rytpr -siai pasiliks dispozicijai, ir lietu-viai jau šiandien prisistato su reikalavimais, pagr stais tuo, jog Šiaur s Rytpr siai yra ne kas kita, kaip Pr s Lietuva, kuri ateities Lietuva tur s gyvybini interes .

Ne vienas rytpr sietis — to-liau rašo “Memeler Dampfboot” — gali šypsotis iš mažos tautos ateities vizijos. Bet neužmirški-me, kad lietuvi vizija jau kar-t išsipild , atstatant Lietuvos respublik ir prisijungiant Klai-p dos krašt . Tai vizijos, apie kurias jie šimtmeiais svajavo ir pagaliau popieriuje užfiksavo. Savo tvirtu tik jimu laisv , vie-ning , didesn Lietuv jie gali daugeliui mažatiki vokie i b ti pavyzdžiu”.

Šitoks viešas kitatau i pasi-sakymas duoda pagrind prielai-dai, kad VLIK-o memorandumas buvo gerai paruoštas ir laiku pri-statyta.

VLIK-o kredit šiame kovos sektoriuje reikia priskirti ir do-kument rinkinio “USSR — Ger-man Aggression Against Lithua-nia” 1973 išleidim . Nors gal kiek ir perkrautas ir su techniš-kais negalavimais leidinys, bet dokument vienon vieton sutel-kimas seniai jau buvo reikalin-gas.

Labiausia ta iau pasaulio s ži-nei užmigti d l Lietuvos nelei-do Lietuvi Bendruomen . Jos akcija buvo planuota, taikli, kon-kreti, siekianti konkluzij . Tarp daugelio kit prisimintini šie JAV LB Krašto valdybos žygiai:

1. Valstyb s departamente (a) d l valdišk žem lapi , kuriuo-se Lietuva atžymima kaip Sovie-t S jungos dalis, (b) d l Ame-

rikos konsulo Leningrade Culver Gleysteen vizito Vilniuje, (c) d l San Francisco simfoninio orkestro siuntimo Vilni, (d) d l Simo Kudirkos išlaisvinimo ir kiti.

2. Išdo departamente d l muit dovanoms ir turistams uždedam varžt, ir taip pat priminimas išdo sekretoriui G. P. Shultz'ui ekonomin se derybose su sovietais nepažeisti Lietuvos okupacijos nepripažinimo politikos.

3. Amerikos delegacijos prie Jungtini Taut nario kongresmano Robert N. C. Nix aplankymas ir memorandumo teikimas, kur prašoma (a) d ti pastang, kad H. Con. Res. 416 rezoliucijai b t duota eiga, (b) Lietuvi Bendruomen s paruošt dokument rinkin perduoti JT Žmogaus teisi komisijai, (c) pasakyti JT generalin je ansambl - joje kalb, pasmerkian i soviet kolonializm Baltijos valstyb se.

4. Vizitas pas Apaštališk j delegat Washingtone vysk. L. Raimond ir jam gerai paruošto memorandumo teikimas.

5. Susitikimas su Balt j r - m patar ju dr. Gerald R. Livingstonu ir jam svarbi j lietuvišk problem žodžiu ir raštu išd stymas.

6. Kanados Lietuvi Bendruomen s vadov susitikimas su krašto premjeru P. E. Trudeau.

7. Šveicarijos Lietuvi Bendruomen s paruošto Europos Saugumo ir Bendradarbiavimo konferencijos dalyviams rašto pravedimas per Šveicarijos telegram agent r ir paskelbimas didžiojoje spaudoje.

Visi išvardinti ir neišvardinti JAV ir kit krašt Lietuvi Bendruomeni atlikti darbai ir žygiai paliks išeivijos kov d l Lietuvos išlaisvinimo istorijoje paiais šviesiaisiais taškais. Ir sunku suprasti kai kuri žmoni logik ir mentalitet, kurie vis š sunk, bet labai reikaling darb, stumiam ne finansais, bet tik jimu, meile ir entuziazmu, vadina darbo duplikavimu ir laisv s kovai kenkimu. Darbo duplikavimas n ra reikalingas, bet jei toks ir pasitaikyt, žalos nepadaryt. Tik apsaugok, Viešpatie, nuo neveikios, svetim nuopeln savinimosi ir tuš i pasigyrim duplikavimo!

Mažesnius žygius, kad Lietuvos klausimas b t išlaikytas neišspr stas tarptautini problem s raše, 1973 atliko Lietuvos diplomatin tarnyba, AL-T-a, Pavergt j Europos Taut Seimas, Rezoliucijoms Remti Komitetas ir kitos organizacijos.

Draug niekas neperdaug

Patys vieni, be taking draug talkos, daug ko atsiekti nepajgtume, nes tautiškai s moning ir visuomeniškai aktyvi savo žmoni aukštose pozicijose ir

turtuoli tarpe nedaug teturime. Draug netur jimo nelemt skaudžiai pajuto po I-jo didžiojo karo m s tautos veik jai, kurie iš daugiau negu šimtmčio ver-gijos ir karo griuv si laisv gyvenim ved jaun Lietuvos valstyb . Skriaud tauta ir vals-tyb patyr ne tik iš ryt , pie-t ir vakar kaimyn , bet taip pat Paryžiuje, Londone, Hago-je ir net Vatikane.

Šiandien pad tis kita. Drau-g yra gausu veik visose lais-vojo pasaulio valstybi sostin -se. Pirmoje gi vietoje — Wašing-tone. Jie reikalingi dabar, bet j reikšm dar labiau padid s, kai grius Soviet S junga, ir lietuvi tautai v l teks iš nau-jo organizuoti valstybin savo gyvenim . Skriaud , kuri patyr-me po I pasaulinio karo kit valstybi sostin se, dabar tik-rai nebeatirsime.

Pagrindinis nuopelnas Lie-tuvai draug , ypa Wašingtone, sutelkime skirtinas Rezoliuci-joms Remti Komitetui. Šimtus -taking žmoni Wašingtone ir visame krašte RRR-tas supažin-dino su Lietuvos byla, juos pa-lankiai nuteik , ir daugelis j angažavosi m s kovos reikalui. Watergate'as ir kiti iškil Wa-šingtone negandai kiek pristab-d tolimesn Rezoliucijoms Remti Komiteto akcij , ta iau draug telkimas tebevyko ir 1973 metais, tebevyksta ir da-bar.

Panašiu plo iu draugus Lie-tuvai telkia ir Lietuvi Bend-ruomen . Bražinsk , Kudirkos, Kalantos, Simokai i reikalui, klebendama duris d l statymo pravedimo taut praei iai tirti, siekdama lietuvišk radijo trans-liacij Free Europe ir Radio Liberty programose bei vykdy-dama kitus anks iau išvardin-tus žygius, Lietuvi Bendruome-n s veik jai nesitenkino turi-mais kanalais, bet juos pl t , gi-lino, daugino, panaudodama net tokias išradingas formas kaip pri mimo suorganizavim JAV Kongreso nariams ir tarnauto-jams ir t.t. Talkos Lietuvai ko-misijos ir LB apylink s, veikian-ios daugelyje laisvojo pasaulio valstybi , yra sutelk m s ko-vos reikalui stipr užnugar .

Kiti laisvinimo veiksniai, kiek j veikla atsispindi m s spau-doje, labiau yra link operuoti jau per turimus kanalus.

Žvilgsniu ateit

Kiek Lietuvoje okupacija t -sis ir kiek ilgai išėivijai teks d l jos laisv s kovoti, neverta n sp lioti. Laukiant greitesni sprendim , reikia ruoštis ilgai ir sunkiai atei iai. Tad džiaugian-tis ši dien kovotoj gausa, tenka apsir pinti ateities darbi-nink paruošimu. Ateities dar-buotoj potencial ruošia s mo-ningos šeimos, vaik darželiai, lituanistin s mokyklos, jaunimo organizacijos, vyresni j kult ri-n , visuomenin bei politin

veikla. Kiek ta veikla tikslesn , tobulesn ir geriau organizuota, tiek ji tampa atraktyvesn jaunajai kartai, tiek daugiau iš jos bus galima susilaukti pava-duotoj .

Kam nors tenka pasirinkti šias potencines j gas atvesti aktyvios veiklos lauk . Su pagrindu nusiskund jaunimo atstovai LFB Los Angeles samb - rio suorganizuoto politini studij savaitgalio simpoziume, kad praktišku jaunimo politinei veiklai paruošimu nepasir pino nei centrini s m s institucijos, nei pa ios jaunimo organizacijos. Šiok tok darb šioje srityje padar JAV Lietuvi Fronto biulieniai, 1973 suorganizuodami bent tris jaunimo simpoziumus politini m temom.

Džiaugiantis pozityviais lietuviškojo gyvenimo reiškiniiais, nes žinanga b t užmerkti akis prieš negeroves. O j 1973 irgi netr ko. Ne pirmoji blogyb , kad negerov s egzistuoja. J visur ir visada esama, j bus ir ateityje. Blogiau, kai metamasi akcij ne blogybi šalinti, bet jas dengti, ir gydyti tai, kas sveika, lopyti tai, kas nesuplyš .

Bet ia pat reikia registruoti ir kai kuriuos kitus džiugius faktus, k. t., kad VLIK-as 1973 metiniame seime ryžosi d miau paži r ti save ir dabar iai pritaikinti savo statut ; kad JAV LB VII-sios tarybos pirmoji sesija

-
- **Atnaujinkite “ LAisv ’ žurnalo prenumerat !**
 - **Padarykite tai dar šiandien!**
-

buvo viena iš darbingiausi visoje LB veiklos istorijoje. Klausimai svarstyti rimtai, kietai, si-pareigojimai padaryti sau patiems, bet ne kitoms organizacijoms. Šioje sesijoje draugiška bendradarbiavimo ranka praktiškoje plotm je ištiesta Amerikos Lietuvi Tarybai. Nuo jos atsakymo priklauso tolimesn Amerikos lietuvi politini s veiklos darna.

Registruotinas taip pat pozityvus faktas, kad lietuvišk problem svarstymas 1973 iš veiksnini tapo išpl stas ir visuomen . ia v l iniciatyva priklauso Lietuvi Fronto Biulieniams, tokias svarstybas 1973 suruošusiams Niujorke, ikagoje, Dainavoje ir Los Angeles mieste.

Sovietiškoji imperija grius. Duok, Dieve, kad tie, kurie toje imperijoje turi vali ir gali , greitomis ir protingomis reformomis, pirmoje vietoje pavergtom s tautoms laisv s gr žinimu, to griuvimo skausm pasistengt sumažinti. Iš griuv si v l kelsis laisva Lietuva. Tegut os Lietuvos vizija m s darb ir pastangas jos greitesniam prisik limui 1974 metais keleriopai sustiprina.

IŠEIVIJOS MISIJA IR JOS REALIZAVIMAS

JUOZAS GAILA

Dažnai kalbame apie lietuvių išeivijos misiją, tartum ji skirta siūlyti pavergti Lietuvai, net ir komunizmui žlugus, esanti brolišką misiją. Mes visi esantieji neatšypsime rusifikacijai, tai laisvos valstybės atstatymas, net ir komunizmui žlugus, nebus manomas; jei išeivijoje

**JUOZAS GAILA, Cherry Hill,
New Jersey, JAV-bi LB
Krašto valdybos pirmi-
ninkas.**

šios misija yra ta pati: lietuviškumo išlaikymas ir laisvos Lietuvos valstybės atstatymas. Abu šie tikslai vienas su kitu surišti, be vieno nebus ir kito. Jei tų - lietuviškumas išblės, tai nebus kam ir Lietuvos laisvės bylos ginti. Jeigu šiandien Lietuva būtų laisva ir nepriklausoma, vargiai ar mes vi-

durin karta d t tiek daug pa-
stang lietuvių s išlaikymui išei-
vijoje ir jaunimo lietuviškam
aukl jimui. Pavergtos tautos bal-
sas, prasiverži s pro geležin už-
dang , yra didžiausias nutaut -
jimo stabdis. Simo Kudirkos, Ro-
mo Kalantos tragedija daugiau
pasitarnavo m s jaunimo atlie-
tuvinimui ir lietuviškumo su-
stiprinimui, nei vairios paskai-
tos, kursai ir min jimai.

M s misija nesikeičia

Nemanyčiau, kad m s misija
keičiasi. Keičiasi tik s lygos ir
aplinkyb s, tad tur t keistis ir
m s priemonės. Deja, ia ir už-
kli name. Lietuvis niekada ne-
pasižym jo lankstumu, sugeb -
jimu planuoti ir žvelgti ateit .
Buvome ir esame atkakl s, už-
sispyr , pastov s, link konser-
vatizm . Visai Europai esant
krikš ioniškai, buvome pagonys.
Daug kraujo išliejome, kol
m s vadai suprato, kad užsi-
spyrimas nuves lietuvi gimines
visišk išnykim . Kai tapome
katalikais, nenugal jo m s nei
reformacija, nei protestantizmas,
nors ir m s buv krikštytojai
pakeit savo tik jim , kur
mums ugnimi ir kalaviju piršo.
Sulenki ar suvokiet j tapome
aršesni lenkai ar vokiečiai, nei
tikrieji. Be abejo, lietuviškas už-
sispyrimas ir pastovumas daug
pad jo negausiai m s tautai iš-
likti, tačiau stoka lankstumo, ne-
sugeb jimas susikurti tikslo ir

planingai jo siekti, sutrukd m s
s tautai tapti didesne valstybe.
Nesu istorikas, bet man atrodo,
kad tokie m s kaimynai, kaip
lenkai, tuometin Maskvos ku-
nigaikštija, nekaltant jau apie
vokiečius, tur jo savo misij ir
planingai veik , siekdami eks-
pansijos. Lietuvos kunigaikštiai,
už m slav žemes, nesisteng
j kolonizuoti lietuviams ir v liau
jas prarado. Nepasižym jo pla-
navimu ir ateities pramatymu ir
Nepriklausomai Lietuvai vado-
vaujantys žmonės. Gyvendami
nuolatinėje stipresnė kaimy-
n gr smėje, net ir v liau, karo
audrai aplink siauriant, netur jo-
me net minimali plan okupa-
cijos atveju savo kult rini ver-
tybi išsaugojimui, rezisten-
cijos krašte ar laikinosios vy-
riausybės užsienyje sudarymui.

Nauji ateivi klaidos JAV-se

O kaip gi mes, palik t vy-
n ir atsid r išvijoje, tvark -
m s ir koki priemoni m m s
savo misijai? Pirmiausia, pasiva-
din tremtiniais, steng m s su-
kurti pasaul tok , kok palikome.
Atk r m organizacijas, klubus,
mokyklas ir, svarbiausia, visas
politines partijas, o jose nesutil-
p , dar ir naujas. Tipiškai, stoko-
dami lankstumo, nemok jome
pritapti prie senosios imigraci-
jos lietuvi , o pastarieji, kaip ir
pridera lietuviams, nei neman
taikytis prie m s . Vietoje, kad
atlietuvin senuosius ir j vai-

kus ir atgyvin j veikl , daugeliu atvej išst m me juos iš lietuviško gyvenimo. Atvyk patys steb jom s, kiek maža takos senoji m s imigracija tur jo šio krašto kult riniame, ekonominiame ir politiniame gyvenime. Suprasdami, kad tai vyko d l stokos išsilavinimo, st m me savo jaun j kart aukšt sias mokyklas. O ši, gi, rinkosi profesijas, kuriomis lengviausia b t gauti darb ir užsidirbti duonos. Taip prisigaminome inžinieri , chemik . . . Šiandien , turb t, visi suprantame, kad inžinieriai šiame krašte nei kult riniame, nei politiniame gyvenime takos neturi. Jeigu savo laiku b tume buv akylesni, gal šiandien tur tume žmoni , kurie b t š t pasiek valdžios staigose, arba bent b t pakeliui aukštesnius postus valdin se ir informacin se institucijose. Deja, to neturime ir neatrodo, kad netolimoje ateityje tur tume.

Gr žtant prie m s misijos, kuri, kaip anks iau min jau, yra dvilyp , nor iau truput pažvelgti pirm j dal : lietuviškumo išlaikym . ia jau tekt kalb ti apie m s jaunim . Manysiu, kad jaunimo atžvilgiu dar me visa, kas m s s lygose fiziškai buvo manoma. k r me lituanistini mokykl tinkl , ruoš me vasaros stovyklas, lituanistines savaites, sporto šventes. kongresus ir t.t. Jaunimo

organizacijose turime pakankamai pasišventusi asmen , dirban i su jaunimu, netr ksta jose ir pa io jaunimo, ta iau kasdien jas jaunimas ateina su vis vilpnesniu lituanistini žini bagažu. Neži rint t v , mokykl ir organizacij pastang , jaunimo nutaut jimas vyksta greit ir, atrodo, dabartin se s lygose, nesulaikomai. Sunku kalb ti, bet dar sunkiau tyl ti, kad dauguma taip vadinam lietuvišk parapij j savo vaidmens lietuviškame jaunimo aukl jime neatliko. Pavergtoje t vyn je bažny ia yra tapusi lietuviyb s tvirtove prieš paverg j , gi laisvoje Amerikoje nutautinimo katilu. Reta parapija, kurios klebonas ar kunigai dirbt su lietuvi jaunimu ar apskritai pilniau r pint si lietuviškumu. Senieji emigrantai kapuose apsverst , jei pamatyt , kad neretai j statytose bažnyiose atsisakoma vaikus mokyti lietuviškai, ruošti pirmosios Komunjijos gimt ja kalba, o kapi n se net laidoti su lietuviškomis tradicijomis. Senoji imigracija didžiausi d mes buvo atkreipusi parapij k rim ir bažny i statym , nes jos tuo laiku buvo lietuviškumo židiniai. Ironiška, bet daugelyje vietovi mums b t buv geriau, jei mes, atvyk Amerik , sen j lietuvi parapij neb tume rad . Ten kur j nebuvo, kaip Kalifornijoje ar Kanadoje, jas pasistat me ir jose lietuvis aptarnaujamas dvasiniai, ir, taip

pat, išlaikomas m s priauglio lietuviškumas.

Vidurin karta sužlugd k rybinius talentus

Stebint m s jaunimo nutaut jim , nenuostabu, kad atsiranda vis daugiau bals , norinti lituanistinio švietimo s skaiton didesn d mes skirti m s kult rininkams, sudarant jiems palankesnes ekonomines s lygas k rybai. Argumentuojama ir tuo, kad senoji imigracija taip pat tur jo lietuviškas mokyklas, gerus vadov lius ir paruoštas mokytojas — seseles, ta iau t mokykl aukl tiniai beveik visu 100 procent dingo amerikie i j roje, ir j lietuviškame gyvenime neb ra. Netenka abejoti, kad ilgiausiai išsilaikys ir Lietuvon gr š tik m s sukurtas kult rinis lobis, kad ir vis išėivij prasmins kult rinis palikimas, ta iau bijau, kad per v lai tai suprato me. M s k r jai, jau amžiaus naštos slegiami, o vidurin karta, su mažomis išimtimis, savo k - rybinius talentus sužlugdžius , pasirinkdama praktiškas profesijas, lietuvišk kult rini ver tybi nesukurs. Nepad s ia nei finansin parama, nes kult ra ne pagal užsakym kuriama ir ne doleriais nuperkama. Jokiu b du nebandau neigti finansin s paramos teikimo dabartiniams m - s kult rininkams, ta iau ateit žvelgiu pesimistiškai. Dabartini lituanistini mokykl aukl tiniai, net ir k rybiniais talen-

tais apdovanoti ir juos išvyst šio krašto mokyklose, lietuviškos kult ros net s ir nekurs. Nekurs d l to, nes j lietuvi kalbos žinojimas bus "virtuvinis", bet ne mokslinis. Ta iau li dniausia yra tai, kad dauguma to jaunimo visiškai dings iš lietuviško gyvenimo, taip kaip iki šiol dingo ir dingsta tie, kuriems d l silpno lietuvi kalbos žinojimo ne kandama ne tik lietuviška knyga, bet ir pagrindinis žini šaltinis — lietuviškas laikraštis. Iš lietuvi tarpo automatiškai nurašome silpnai ar visai nemokant ius lietuviškai, nes iki šiol lietuviškumo kriterijus yra lietuvi kalba. Jei jaunuolis puikiai kalba lietuviškai — jis susiprat s lietuvis, jei ne — tai nutaut j s. Didžiausia klaida, kad netur jome ir neturime perijodin s lietuviškos spaudos angl kalba. O kol jos netur sime, tol nepasieksime nei mišrias šeimas suk rusi j , nei kit — lietuviškai nekalban i . Dabartin je pad tyje su lietuvi kalbos silpn jimu silpn s ir lietuviškas gyvenimas, ir tuo pa iu — išėivija.

M s politin veikla kelia r - pes i

Paviršutiniškai pažvelgus atrodyt , kad m s politin veikla yra judri, toli siekianti ir jai net per daug eikvojama energijos, kuri gal t b ti skiriama kult riniams ir lituanistiniams reikams. Deja, su ta politine — lais-

vinimo veikla ar iau susipažinus, tenka gerokai nusivilti ir tuo pačiu susirpinti. Pagal mūsų ankstyvesnį susitvarkymą, Lietuvos laisvės bylų turėjo ginti diplomatinė tarnyba ir veiksniai, sudaryti partiniu pagrindu. Tuoj po karo, gyvenant Vakarų Europoje, tai gal ir buvo idealus susitvarkymas, nes tuo laiku galvota, kad Lietuvos okupacija yra laikinas dalykas, ir užmetus, kitą grįšime atvyn. Laikui bėgant išsiblaškęs planas pasaulyje, ir šiandien, turėtų, niekas netiki, kad Lietuva galėtų atgauti laisvę netolimoje ateityje. Taigi, daug kas pasikeitė ir keičiasi, tik ne mūsų politinė sistema. Išvairių pusių realūs ir pozityvūs pasiūlymai veiksniai perorganizavimui ir sustiprinimui atsimuš kaip sienė. Kartais atrodo, kad tik priešas mums tegalėtų piršti tokį laisvinimo organų sudarymą. Jei kultūriniam ir lituanistiniam darbe kiekvieno jauno žmogaus sąjungimas yra sutinkamas su džiaugsmu, tai laisvinimo veikloje su nepasitikimu ir neapykanta. Kiekvienas darbas, kuris atliekamas kitai, bet ne politinei sąmonei, sutinkamas arba tylėjimu, arba niekinimu. Atrodo, vadovaujamas iš sniū: jei ne mes, tai geriau nieko, gi po mūsų — nors ir tvanas. Tipišku lietuvišku nelankstumu nenorime pažvelgti ateitį ir keistis su gyvenimu. Juk aiškiai turėtume matyti, kad mūsų dabartinė politinė sąjū-

dži ateitis yra liūdina, nes jie neturi ir neturės prieauglio. Net ir nekaltant apie ateitį, jie mažai tegali duoti laisvinimo darbui ir šiandien. Ką organizacija gali duoti, jei ji nesuranda savo eilės pajaus asmens, kuris jai atstovautų laisvinimo organe, ir turi skolintis atstovą iš jai priešingo ideologinio sparno? Ko verti sąmboriai, nepajęgūs susimokėti net ir kuklaus metinio mokesčio veiksniai, kur jie sudaro? Ką laisvinimo veiklai gali duoti mūsų draudimo organizacijos, kurios net savo specifinėse srityse mažiausia 20 metų atsilikusios nuo panašios šio krašto institucijos? Argi nuostabu tad, kad prieš porą metų mūsų veiksnys, paruošęs peticiją prezidentui, turėjo net tris kartus taisyti ir siuntinti vietovėms, nes pirmą ir antrą išsiuntus elementariniams anglų kalbos klaidomis, o juk jį buvo paruošta ir atspausdinta tiktai išiais! JAV LB Krašto valdyba turi ubagauti, pilna to žodžio prasme, kad kasmet galėtų išleisti anglų ir kitomis kalbomis medžiagą apie persekiojimą dabartinėje Lietuvoje, kai tuo tarpu minėtas veiksnys išleido savo praeities darbą taip vadinamą istoriją, kuri sukišo keliolika tiktai dolerių, surinktą Vasario 16-sios progą ir skirtą laisvinimo reikalams. Šiandien ta knyga, menkos istorinės vertės, pelyja sandėlyje neperkama ir neplatinama. Todėl nesistebime ir tada, kai

žmon s, pasišov vadovauti vi-
siems JAV-bi lietuviams, gin-
ijasi spaudoje su iš Lietuvos
pab gusia šeima d l seno šal-
dytuvo ir televizijos . . .

Informacija svetimiesiems ap-
gail tinoje pad tyje

Iš tikr j , k mes vadiname
politine veikla? Ar tai jau yra
politin veikla, kuri turi b ti
monopolizuojama m s politini
samb ri ? Šiandien laisvinimo
darbas, tur b t, 90 procent re-
miasi informacija, o likusieji 10
procent skirti prašymams ir
švelniems protestams, nukreip-
tiems šio krašto valdžios stai-
gas. Gi ta informacija ir yra silp-
niausia m s vieta. Tiesa, kad
visi m s veiksniai atlieka tam
tikr informacin darb , ta iau,
toli gražu, nepakankam . Juk ne-
paj giame ne tik JAV-bi presi-
dentui peticijos be klaid su-
redaguoti, bet net padorios spau-
dos konferencijos pravesti, k
parod su pab g liais Butkais
pravestoji ikagoje. Dažnai ame-
rikietis, besikreipi s informaci-
j apie Lietuv , siuntin jamas
“nuo Ainošiaus pas Kaiposi ”,
kol jam šis tas sukrapštoma.
Kongresmanams ir senato-
riams dar siuntin jame multipli-
kuotus memorandumus ir laišk-
kus, nors tur tume žinoti, kad
tokie laiškai ia vadinami “junk
mail” ir atsiduria šiukšli d -
ž se, neskaitomi. Verkian iai yra
reikalingas vienas bendras in-
formacijos centras, kur b t

traukti paj gausia žmon s, ku-
rie net b t pilnai apmokami už
nuolatin darb . ia tur t b ti
surinkta visa dokumentacin
medžiaga, ruošiami informaci-
niai ir propagandiniai leidiniai,
garsin s juostos amerikie i
radijo stotims ir pan. Tok cent-
r , net su dabartin mis m s vi-
s veiksniai l šomis, manoma -
kurti ir išlaikyti; kai m s visuo-
menei pristatomi konkret s tiks-
lai, ji tampa dosnesn .

Diplomatin s tarnybos t sti-
numas

Vienas iš svarbiausi faktori
Lietuvos laisv s byloje yra Lie-
tuvos diplomatin tarnyba, kuri
jau vien savo egzistencija yra
rakštis okupantui. Bet kokia pro-
ga apsilank Vašingtone, prava-
žiuodami pro Lietuvos atstovyb ,
su pasididžiavimu gal tume
rodyti savo mažiesiems: “Štai,
ži r kite, tai laisvos Lietuvos
kampelis Amerikoje”. Deja, už-
sukus t kampel , bet koks pa-
sididžiavimas tuoj pradingsta.
Tiesiog graudu darosi, kad pa-
j g me rengti meniškas koply-
ias, statome naujas bažny ias,
kult ros centrus, o š r m , kuris
kit krašt atstovams, diploma-
tams tur t reprezentuoti Lie-
tuv , esame taip negailestingai
apleid . Aišku, l š stoka ir gal
amžius nebeleidžia Atstovyb s
šeimininkams imtis remonto ir
gražinimo. Gal ir lietuviškas
kukulumas neleidžia kreiptis vi-
suomen talkos ir paramos. Ta-

iau, kai reikalas eina apie tinkamą reprezentaciją, kuklumui nėra vietos. Pačiame Vašingtone turime lietuvių architektų, statybininkų firmą; tereikėtų tik Atstovybės šeimininkų sutikimo, veiksmi iniciatyvos, visuomenės paramos, ir Atstovybės pastatas atsinaujintų, pasipuošus mums dailininkų kabinais, tapdamas tinkamu priėmimams ir reprezentacijai. Keliais atvejais mūsų Atstovybė buvo aprašyta amerikiečių spaudoje. Nors paskutinį kartą kai kurie mūsų vadovaujantys žmonės ir ragino rašyti padėkos laiškus už tokį „gražų“ Atstovybės paminimą, tačiau koki ten tikrai nebuvo užk. Amerikiečių skaitytojui ji buvo pavaizduota kaip amžiai baigianti seniena, užsilikusi nuo „šaltojo karo“ laikų, simbolizuojanti kadaise buvusį nepriklausomą valstybę. O kad taip tapo, priėmimo metu tarp senyvo diplomato maišytis daugiau jaunų veidų, gal ir amerikiečių spaudoje aprašymuose nebūtų taip pabrėžiama „senatvė“ ir „neviltinga“ gaida. Besvarstant patalpų atnaujinimą ir reprezentacijos pagyvinimą, išskyla žymiai svarbesnis klausimas: mūsų Diplomatinės tarnybos tikslumas. Kas gi bus, kai iš fondai išsibaigs (o jie tuštinėja) ir kai amžius pakirs dabartinius diplomatus? Prieš porą metų LB bandymai tik klausimais kelti Valstybės Departamente ir ieškoti kongresmanų ir senatorių

talkos nesusilauk pritarimo nei iš veiksmi, nei iš pačių diplomatų. Vengiame šiuo reikalu net ir kalbėti, tartum tylą laimėjimą pratimą.

Išėivijos veiklai planavimo komisijos suformavimas

Turime būti realistai. Tiek lietuvių išlaikyme, tiek laisviniavimo darbe mūsų jėgos yra ribotos, ir atsiekiama tik labai kuklūs rezultatai. Išėivijoje esame mažuma net kiekvieno krašto mažumai tarpe. Individualiai esame padarę nepaprastą pažangą, palyginant su senąja imigracija, tačiau nei lietuviškumo išlaikyme, nei laisviniavimo darbe nesame senąjį pralenkę. Iki šiol daugiausia buvo pasiekta privalia iniciatyva, bet ateityje tokių iniciatorių turime mažiau ir mažiau. Nors vidurinė karta, gražiuoju ar piktuoju, ir užima senesnes pozicijas, tačiau ji nepraneš pastarąjį nei idealizmo, nei finansiniu dosnumu. Todėl visoje mūsų išėivijos veikloje yra reikalingas vertybių pergrupavimas ir sistemingo veiklos plano ateiviai sudarymas. Būtinai turime sukurti planavimo komisiją, sudarytą iš atskirų sričių žinomų, kuri galėtų pramatyti mūsų gyvenimo pasikeitimus bent 10 metų priekį ir tam paruošti mūsų darbo planus. Lietuvių ateitis išėivijoje nėra beviltiška, bet jos išlaikymas pareikalaus daug daugiau pastangų iš dirbančiųjų nei praėity.

MOKSLO IR MENO APRAIŠK PRASM IŠEIVIJOJE

EDMUNDAS ARBAS

Antrasis mokslo ir k rybos simpoziumas, vyk s 1973 met lapkri io m nesio 21 - 25 dienomis Chicagoje, sutrauk š neeilin lietuvi išeivijos vyk virš šimto iškili paskaitinink iš vairi mokslo ir k rybos sri i . Š mokslo ir k rybos s skryd globojo ir finansavo JAV-bi LB Krašto valdyba. Organizaciniais šio simpoziumo reikalais r pino-si: Lituanistikos Institutas, Amerikos Lietuvi Inžinieri ir Architekt S junga ir Amerikos Gydytoj S junga. Suvažiavimo ir programos komisijai vadovavo dr. V. S. Vardys. Suvažiavimas tur jo 21 mokslin pos d su 86 specifiniais akademinius pranešimais ir por pilnaties pos dži .

Pasirodymai sav j tarpe

Šis mokslo ir k rybos simpoziumas buvo m s mokslinio ir k rybinio potencialo demonstracija savajai visuomenei. Gaila, kad jaunimas (busimieji akademikai!) t pat savaitgal ruoš student bendrin s s jungos suvažiavim Detroitė.

Šio ir panašaus pob džio suvažiavimai, nors ir labai uždari, atneša daug naudos išeivijai. Jie stiprina tautin pasitik jim lietuviuose; parodo, kad lietuviai yra skaitlingi moksle ir k ryboje; suteikia pasitik jimo ir vilties ateities darbuose patiems dalyviams ir vyresniajai kartai.

Žvelgiant kiek giliau š reikal , turime paklausti patys sav s — ar šie ir panaš s vykiai atlieka savo paskirt ir ar bent kuo prisideda prie mums skirtos misijos atlikimo tremtyje. Šis simpoziumas buvo skirtas tik saviesiems. Ir kiek mes rodysim s ar liaupsinsim s tarpusavyje, yra ir bus lyg balsas dukumoje, yra ir bus tik aukojimasis sav s tautiniam drungnumui sav j tarpe.

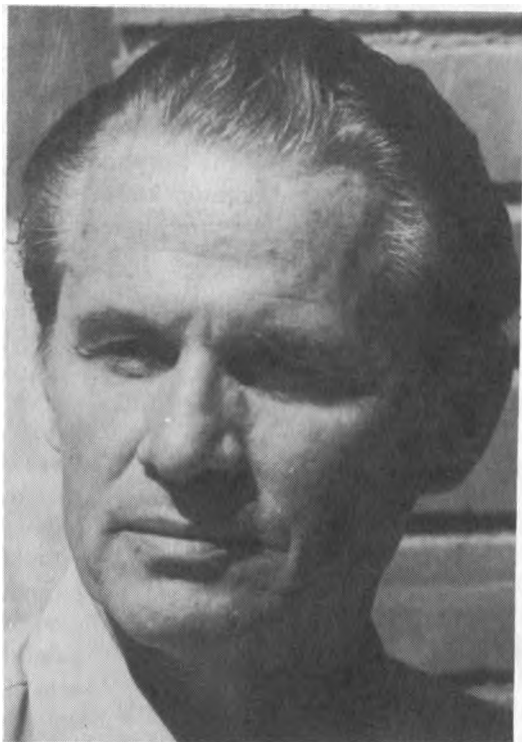
Reikalinga taking draug parama

Esame reikalingi ir fizin s ir moralin s taking draug paramos, kurios ieškome tautini šven i ir kit ypating vyki progomis. M s išeivijos repre-

zentantai lanko Baltuosius R -
mus, Kongreso nari staigas, sa-
vo steit ir miest valdžios pa-
reig nus, informuodami juos
Lietuvos bylos ir lietuvi klau-
simais ir prašydami j talkos m -
s žygiuose bei užsimojimuose.

mo organizatoriai ir paskaitinin-
kai turi ger pažin i ir tampri
ryši su JAV-bi ir pasaulio
mokslininkais. Kod l jiems ne-
buvo rasta vietos šiame simpo-
ziume? Kod l vien popiet ar
dien nebuvo galima skirti rink-

EDMUNDAS ARBAS, Santa
Monica, California, archi-
tektas, visuomenininkas,
LFB Centro valdybos vie-
nas iš vicepirminink .

M s mokslininkai, k r jai ir
menininkai netur t pasitenkin-
ti vien tik savo pa i dvasiniu
pasisaldinimu, o atverti pla iai
duris tarptautiniam mokslo, k -
rybos ir meno bendravimui. Be
abejo, šio ir panašaus simpozio-

tin ms paskaitoms ir diskusijoms
angl kalba, pakvie iant jas
amerikie i bei kanadie i
mokslinink , k r j bei meni-
nink ? Tuo atveju šis ir atei-
tyje organizuojami mokslo ir k -
rybos simpoziumai b t gav s

ir gaut žymiai svaresn vert . Reikia taip pat manyti, kad tokiu atveju b tum m prav r ir praver tum m duris vietos periodin , o gal net ir mokslin spaud . Pakreipiant šio pob džio simpoziumus min ta linkme, be didesni pastang gautum m vietos bent lokalin se radijo ir televizijos programose. Tuo atveju bent dalinai b t atžym ti bent tam tikri paskaitininkai, ir pats suvažiavimas gaut svorio krašto visuomen je. T mint k liau Antrojo mokslo ir k rybos simpoziumo parengiamojo komiteto pos dyje Washingtone, kelet m nesi prieš min t vyk Chicagoje. Tame pos dyje ne vienas kalb jo, kad mokslo ir k rybos simpoziumus ir panašius suvažiavimus pakreipiant min ta linkme, b t pasimetimas plauose vandenyse. Organizacijos ir vienetai, imdamiesi iniciatyvos panašioms vykiams, tur t nepamiršti, kad mums r pi ne tik sav j konsolidacija, bet taip pat m s mokslo, k rybos ir meno pristatymas laisvajam pasauliui. Antroji šios misijos dalis yra lygiai svarbi kaip ir pirmoji.

Paskait išleidimas leidiniais

Paskaitininkai ir simpoziumo pagrindiniai dalyviai deda nepaprastai daug darbo, pastang ir laiko pasiruošimui specifinei temai. Be to, jie turi pakelti materialines simpoziumo bei suvažiavimo išlaidas. Paskaitos ar vadai simpoziumams lieka

neišleisti atskirais leidiniais (ar leidiniu). Pasitenkinama tik vienu ar kitu sakiniu, charakterizuojant ar trumpai apibudinant paskaitas ar pareikštas mintis simpoziumuose periodin je spau doje. Gi labai ribota auditorija vargiai prisimena jau kit dien , apie k vienas ar kitas prelegentas kalb jo.

Pirmojo mokslo ir k rybos simpoziumo paskaitos abejoju ar buvo išleistos atskiru leidiniu.

domu, ar bus amžintas bent vienu leidiniu šis simpoziumas? Lietuvi Fondas tur t skirti tam reikalui ap iuopiam sum . Tokie leidiniai liudyt ateityje apie m s išėivijos mokslo ir k rybos elito apraiškas tremties misijoje.

Sugestijos atei iai

Reikia manyti, kad po poros ar daugiau met v l tur sime kit mokslo ir k rybos simpozium . Organizatoriai, reng jai ir finansuotojai tur t nepamiršti ši dalyk :

1. Nepamirštinas jaunimas! Jis kviestinas panašaus pob džio suvažiavimus, jam tur t b ti sudarytos s lygos šio ir panašaus pob džio simpoziumuose dalyvauti. Man padar puik sp d jaunimo dalyvavimas LFB Los Angeles samb rio suruoštame politini studij savaitgalyje (1974 met sausio 26 ir 27. Red.). Vienas iš simpozium buvo skir-

tas jaunimo klausim nagrin jimi. j organizuotai atvyko šv. Kazimiero lietuvi parapijos(Los Angeles mieste) šeštadienin s mokyklos vyresni klasi mokiniai su mokytojais. Jaunimo prelegentai diskutavo apie jaunimo sijungim politin veinkl išeivijoje. Auditorijoje jaunimo buvo tikrai daug. Jaunimas diskusijose išryškino mint , kad jis (jaunimas) tur s siekti kiek galima aukštesnio ir gilesnio mokslinio išsilavinimo ir kartu prasi-veržimo krašto politin ir visuomenin gyvenim . Jie (jaunimo atstovai), v liau už m vadovaujan ius postus krašto politiniame ir visuomeniniame gyvenime, gal si daug pad ti kraštui (Lietuvai), siekiant laisv s ir nepriklausomyb s.

2. Panašaus pob džio suvažiavimai netur t baimintis aiškiau pasisakyti Lietuvos bylos reikalu. Tur t ne tik aiškiai pasisakyti Lietuvos bylos reikalu, bet ir duoti specialius pareiškimus tuo klausimu amerikie i , kanadie i ir kit laisvojo pasaulio krašt spaudai, radijo ir televizijai, reikalaujant soviet pasitraukimo iš Lietuvos. Tiesa, Antrasis mokslo ir k rybos simpoziumas padar savo pareiškim lietuviškajai spaudai. Tame pareiškime, deja, išvengta pamin ti, kad Lietuva pavergta.

3. Senoji lietuvi išeivija negal jo atitrkti nuo parapijos sali ir savo klub . Vidurin ir

jaunesnioji karta yra ma iusi pakankamai pasaulio už savo taip vadinam kolonij rib . Panašaus pob džio simpoziumai tur t b ti ruošiami miest puošniuose viršbu iuose ar didži j universitet r muose. Tik tokiu atveju galima "atsivilioti" žinomesnius ir takingesnius amerikie i mokslininkus bei menininkus savo parengimus ir tuo pa iu gauti vietas ir laiko amerikie i bei kanadie i spaudoje ir radijo bei televizijos programose.

4. Buvo jau min ta apie reikal skirti bent vien popiet ar net vis dien paskaitoms ir simpoziumams angl kalboje, pasikvieiant amerikie i ar kanadie i iškilesni mokslinink bei meninink . Tai b tinyb ! Priešingu atveju min t simpozium bei suvažiavim tikslas ir tuo pa iu rezultatai labai riboti.

5. Visi ieškome draug bei talkinink kitatau i tarpe ko-voje d l Lietuvos laisv s. Nuo tos pareigos n ra atleisti mokslininkai bei menininkai. Kod l ta proga lietuviai mokslininkai ir menininkai negal t atžym ti iškilming pokyli metu tam tikromis premijomis vieno ar kito iškilesnio amerikie io ar kanadie io mokslininko ar menininko? Tuo atveju tie asmenys b t pritraukti prie lietuvi ir lietuviško reikalo. J žodis ir vienas ar kitas pareiškimas v liau daug duot naudos lietuviams, lietu-

PILNAS PASITIK JIMAS SAVIMI IR PASIAUKOJIMAS LIETUVYB S DARBAMS

DR. ANTANAS RAZMA

LFB Los Angeles samb rio suruoštas politini studij sa-vaigtalis, vyk s 1974 met sausio m nesio 26 ir 27 dienomis Los Angeles mieste, buvo užbaigtas dr. Antano Razmos kalba. ia duodama tos kalbos santrauka.

Redakcija

Kova d l Lietuvos laisv s gali užsit sti dar daug met , tod l mes, tautos dalis iševijoje, turime ruoštis ilgam ir ž t b tiniam žygiui už lietuvyb s išlaikym svetur ir talkinti bei remti pa-

viškam reikalui ir visam Lietuvos bylos klausimui.

Tai tik kelios sugestijos. J , be abejo, b t galima priskaiiuoti ir daugiau. M s iševijos tautin misija yra gana sunki ir paini. Negalime užsidaryti savo tautiniame kiaute. Turime išlikti nepal ž , siekdami aukšt - j moksl ir pla i j horizont , besirungdami kult rin je taut arenoje ir tuo pa iu atlikdami mums užd t ir patik t tautiniai kult rin bei politin misij .

vergtam kraštui nusikratyti Maskvos jungo. Tam turime panaudoti visas m s id jines, k rybines, organizacines ir finansines j gas bei resursus. Be joki kompromis turime pajud ti visu frontu už š lietuvio credo: atiduoti visas j gas lietuvybei, išauginti jaunim lietuvišk ir patriotišk ir visomis išgal mis pad ti pavergtai Lietuvai atgauti piln laisv ir nepriklausomyb .

Pasiaukojimas ir kantryb darbuose

Kiekvienas atsiektas laim jimas, atliktas darbas, sukurtas k riny s tampa realybe tik d ka toki asmen , kurie nestokoja pasitik jimo savimi ir nepritr ksta kantryb s bei pasiaukojimo tuos užsimojimus bei žygius užbaigti.

Kai 1961 met sausio m nes Leonardo Valiuko ir jo bendradarbi prad tas žygis ir rugpj - io m nes suorganizuotas specialus komitetas (Rezoliucijoms Remti Komitetas), sieki s Pabaltijo valstybi pavergimo klausim per JAV-bi vyriausyb iškelti Jungtin se Tautose, daug kas

tada galvojo, kad tai ne vykdomas darbas. Leonardo Valiuko ir jo vadovaujamo Komiteto savimi pasitik jimo dka ir nesigailint pasiaukojimo darbais ir finansais, sijungiant t žyg didelei lietuvi ir kit amerikieci visuo-

kovoje d l Lietuvos laisv s, kad opozicija tam žygiui, nežinodama kaip save "gelbti", band t laim jim savintis. Tai, žinoma, buvo juokinga ir kartu šlykštu; — tas min to laim jimo savinimasis opozicijai negal jo pa-

DR. ANTANAS RAZMA, Joliet, Illinois, medicinos gydytojas, visuomenininkas, Lietuvi Fondo sumanytojas ir LF dabartinis centro valdybos pirmininkas.

men s daliai, rezultatai buvo tikrai nuostab s: H. Con. Res. 416 (89th Congress) rezoliucija buvo vienbalsiai priimta 1965 met birželio 21 dien Atstov R muose ir 1966 met spalio 22 dien JAV-bi Senate. Tos rezoliucijos pravedimas JAV-bi Kongrese buvo toks netik tas laim jimas

vykti ir nepavyko, nors jos ir buvo naudota suk iausi b dai; tik "nudeg " pirštus.

Tai yra vienas iš m s išeivijos gyvenimo klasiškiausi pavyzdži , kaip galima daug pasiekti žygyje d l Lietuvos laisv s, jei tik dirbama su pasitik jimu ir nesigailima aukotis.

Išėivijos misijos atlikimas

Mes, pasitrauk iš savo gimtojo krašto, norėdami išvengti rusų bei komunistų teroro, nesame pasiskirti išnykti, bet pasakome. Išėivijai yra skirta ir patikėta misija, kuri mes turime realizuoti. Mes turime sekėti žydus, kurie, — m tyti, persekioti bei naikinti visame pasaulyje per por t kstan i met , — neišnyko, nepalžo, bet priešingai, dar labiau užsigrėdino, dar daugiau sigijo pasitikėjimo savimi. Tikėdami savo tauta ir nesigėilėdami joki auk , jie pasiekė savo didį tiksl — atkūrė laisvę ir nepriklausomą Izraelio valstybę .

Mūsų išėivijos kelias panašus žydų tautos: mes be baimės, o su pasitikėjimu savimi turime išdidžiai skelbti pasauliui ir savo jaunimui, kad lietuviai tauta, turinti garbingą, seną ir turtingą praeities istoriją, yra verta ir turinti bėti laisva ir nepriklausoma, — kaip pilnatėsis ir nepriklausomas narys, — pasaulio laisvę ir nepriklausomą valstybę šėimoje.

Tautos ir išėivijos karžygiai

Pavergtoji tauta ryžtingai kovoją prieš Maskvos pavergėjus. Tai liudiją ši dienų didvyrių Kalantos, Kudirkos ir kitų darbai. Visa tai turėtume pasitikėjim savimi ir savo tauta dar labiau sustiprinti.

Lietuviai išėiviją, taip pat, nesigėilėdami auk lietuvių išlaidų

mūi bei kovai dėl Lietuvos laisvės. Tai liudiją konkretūs lietuvių išėivijos darbai ir žygiai praėityje ir dabar.

Turime nepamiršti ir galvas nulenkėti didiesiems išėivijos karžygėiams — Juozui Lukšai — Daumantui ir Julijonui Bėtnui. Jie abu atliko pačius didžiausius žmogaus aukus: 1951 metais jie buvo nuleisti Lietuvoje kovai ir žuvimui už aukšėiausią tautos ideal — laisvę .

Šviesūs išėivijos pavyzdžiai

Kiti išėivijos pavyzdžiai, nors ir nepasiekė tos tragiškos aukos, bet gyvai ir dinamiškai tarnaują lietuvių misijai. Vienas iš jų bėti — lituanistinio švietimo darbuotojai, lituanistiniai mokyklų mokytojai, lituanistiniai mokyklų tėvų komitėtai, vairūs su lituanistiniu švietimu susiję organizatoriai bei mėcenatai, jaunimo organizacijų vadovai, jaunimo stovyklų kūrėjai bei išlaidų kytojai. Visi jie yra mūsų išėivijos veiklos karžygiai, kurie tyliai, bet su pasitikėjimu ir nekainojama auka nukreipė mūsų jaunimą lietuvių keliais. Tikėjėdėka šiandien mes turime t kstantius jaunimo lituanistikos mokyklose, gimnazijose ir net universitetuose. Dėkam mūsų švietimo darbuotojų šimėtai jaunuolių baigė aukštį mokslą, be baimės ir išdidžiai save laiko lietuviams ir tam tikrąjį dalis yra sitraukėsi lietuvišką veiklą lietuvių s

išlaikymui svetur ir kovai d l Lietuvos laisv s ir nepriklausomyb s.

K r j nuopelnai

Kiti pavyzdžiai, kaip šviesiausios žvaigžd s, švie ian ios nakties tamsumoje, — tai m s - vairi sri i k r jai, kurie nepalžo tremties ir išėivijos sunkumuose, bet išvyst savo talentus, sukurdami mums ir pasauliui pasig r tin žodžio, muzikos ir meno k rini .

J s, losangelie iai, esate laimingi, tur dami savo tarpe eil k r j . Laisvojo pasaulio lietuviai gali jums pavyd ti m s didžiojo poeto Bernardo Brazdžionio. J turite savo tarpe. Jis savo eil raštyje — Tauta — taip prabyla mus:

“Jie tar : J s turite tautai
tarnauti,
O aš tarius: Mes esame m s
tauta,
Vargais ir džiaugsmiais nešini
atnašauti,
Kad b t ji laisv s vardu
papuosta”.

Kiti išėivijos švies s pavyzdžiai — tai spaudos darbuotojai. Kiek jie turi vilties, pasišventimo, kiek dirba, kad lietuviškas spausdintas žodis tapt k - nu! Tiesa, gal šioje srityje esame per daug išsipl t . Gal tum m pasiekti t pat tiksl (ir dar su geresne kokybe!), jei tik sugeb -

tum m savo j gas šioje srityje suderinti. Be spausdinto lietuviško žodžio visa m s veikla merd t . M s spauda yra tas neramus raugas, neleidži s lietuviškai k rybai ir veiklai užmigti ar sustoti. Ir šita svarbi lietuvyb s sritis yra palaikoma m s plunksnos žmoni , turin i didelio pasiukojimo bei pasišventimo.

Patriotinio nusiteikimo
dvasiškiai

Kiti gyvi pavyzdžiai — tai kunigai, vienuoliai ir vienuol s, nepamainomi lietuvyb s darbuotojai. Jie stengiasi išlaikyti lietuviškas parapijas, kuri nedaug beliko, bet kurios išliko lietuviškos, tarnaujan ios krikš ionybei ir tautiniam reikalams. J s, losangelie iai, esate laimingi, tur dami savo parapijos (šv. Kazimiero lietuvi parapijos. Red.) vadovu bei klebonu prel. J. Kuning . Jis tikrai pavyzdingai veda savo parapij krikš ionyb s ir lietuvyb s keliais.

M s laimei, turime vis eil lietuvi vienuoli , moter ir vyr ; jie, tarnaudami aukš iausiajai B tybei, taip pat, atiduoda savo duokl lietuvi tautos reikalams.

Visuomeninink nuopelnai

Kiti pavyzdžiai, nors kartais ir labai kontraversiniai, bet nepaprastai reikalingi m s veiklai — tai visuomenininkai, politikai ir vairi kit lietuvišk darb

BENDRAVIMAS IR BENDRADARBIAVIMAS SU KOMUNIST PAVERGTA LIETUVA

ANATOLIJUS KAIRYS

Pradedant rašyti, reikėtų patikslinti skirtumus tarp žodžių "bendravimas" ir "bendradarbiavimas". Vieni šie žodžiai reikš-

mes skiria, kiti ne. Pr. Skardžiaus Lietuvių Kalbos Žodyne "bendravimas" reiškia draugavimą, santykiavimą, biulystą, o

organizatoriai. Labai maža dalis iš jų eina tuos darbus bei žygius dėl asmeninio garbės. Jie dirba tuos darbus žinodami šauksmo vedami. O tas šauksmas sakyte sako: nepalikti Lietuvos nelygioje kovoje prieš Maskvos pavergėj!

Visuomenininkas paaukoja savo laisvalaikį, vakarus ir šventadienius visuomeninei veiklai. Dažnai ir visuomenininko šeima, ir jo paties sveikata nuo to nukentėja, bet tas jo vidinis šauksmas neleidžia jam nuleisti rankų ir trauktis iš darbo ir žygių.

Tik visuomenininkas bei organizatoriai, kaip gimsta didingos šventės, suvažiavimai, stovyklos, lietuvių kultūriniai židiniai. Visuomenininkas, kaip lietuvių visuomenę yra skatinama ir vedama darbus bei žygius — kurti, dirbti ir kovoti dėl lietuvių išlaisvavimo ir pilnos laisvės ir nepriklausomybės iškovojimo pavergtai Lietuvai.

Losangeliečių pavyzdys

Šis ir panašus politinių studijų savaitgaliai atneša bei duoda nepaprastai daug naudos viso laisvojo pasaulio lietuvių visuomenėi. Per tuos por dienų buvo paliestos ir nagrinėtos beveik visos svarbiausios ir opiausios lietuvių ir Lietuvos problemos bei klausimai. Ne vienai problemai ar klausimui suradome atsakymą bei sprendimą. Reikia tikrai stebėtis losangeliečių domėjimusi visomis tomis problemomis ir klausimais. Jie visose tose svarstybose dalyvavote patys; kitose vietose lietuvių apie tai skaitymas spaudoje. Bet ir tikslu, ir naudinga jų pavyzdį pasekti visoms kitoms lietuvių didesnioms bendruomenėms, sumosiant panašius politinių studijų savaitgalius jei jau ne kasmet, tai bent kas antri metai. Tuo atveju lietuviška veikla žymiai pagyvėtų bei suaktyvėtų visame laisvajame pasaulyje.

“bendradarbiavimas” — bendro darbo dirbim , jau sutarto dalyko vykdym numatyta kryptimi. “Bendravimas” — žymiai siauresn s voka už “bendradarbia-

M s visuomen je yra sipilietinusios trys aiškiai pastebimos bendradarbiavimo su pavergtu kraštu paži ros. Pirmoji paži ra yra principin arba ide-

ANATOLIJUS KAIRYS, Chicago, Illinois, rašytojas, visuomenininkas, vienas iš “ Laisv ” žurnalo redaktori . Jis redaguoja “ Laisv ” žurnalo 1974 met ant-r j numer , kuris išeis rug-s jo pabaigoje.

vim ”. Be to, bendravimas teikia asmeniškumo iliuzij , tai yra dviej individ draugyst , bi iulišk santykiavim , kai tuo tarpu bendradarbiavimas neša jau grupin , organizuot veikl , daugelio asmen ar visuomen s dalies nusistatym bei atsakomyb .

alistin : atmesti visk , kas ateina iš okupuotos Lietuvos, pasmekti visk , k leidžia kurti ar propaguoti okupacin valdžia ar Lietuvos komunist partija, nedaryti joki nuolaid , neiti jokius kompromisus, sunaikinti bet kokias iliuzijas apie galim su-

sitarim ar bendradarbiavim su pavergtos Lietuvos valdovais, nesvarbu — rusais ar lietuviais komunistais. Antroji pažiūra yra pragmatinė arba selektyvinė: priimti tai, kas išveivijai naudinga ar reikalinga ir atmesti tai, kas yra ar gali būti kenksminga dabar ir ateityje. Bendradarbiauti, bet sūmoningai, nepakenkiant pagrindiniams laisvosios išveivijos tikslams ir siekiams: atstatyti laisvę ir nepriklausomą Lietuvą; spręsti ir veikti, vadovaujantis praktiniais tokios kovos interesais. Tai būtalyg dalinis bendravimas: visai neužsidaryti, bet visai ir neat-siskleisti. Trečioji pažiūra yra laisvo apsisprendimo arba realioji pažiūra: nieko nedrausti, nieko nevaržyti, nieko neatmesti, neduoti ir neimti jokių nurodymų iš niekur, bendradarbiauti su visais, kas tik nori bendradarbiauti, plėsti ryšius su pavergtu kraštu kiekviena proga ir visomis priemonėmis, pasitikėti laisvę išaugusio žmogaus pajūgumu skirti gėrynuo blogio. Trumpai — palikti vis bendravimo ir bendradarbiavimo klausim kiekvieno asmens sąžinei — kaip nori, taip ir daryk.

Pirmą pažiūrą daugiau palaiko vyresnioji išveivijos karta, trečioji — daugiausiai jaunimas, veikiamas Amerikoje populiaros liberalios politikos; antrą sudaro vis kart mišinys, kurie nepalaiko nei visai griežtosios, idealistinės, nei visiško beprin-

cipingumo linijos, o eina vidurio, prisitaikymo prie dabartinės lygų, kelių. Pastarą pažiūrą palaiko ir šio straipsnio autorius.

Ne šio straipsnio tikslas — leisti bendradarbiavimo politines implikacijas, angažamentus ar galimus padarinius dabar ir kiek tolimesnei ateityje. Tai bus padaryta politinio gyvenimo vairotojų bei ekspertų. Taipgi nesiimame šio klausimo gręsti tautiniais ar patriotiniais motyvais, nes bendradarbiavimo problema neišsprendžiama nei jausmais, nei logika. Klausim sveriu naudos ir vertės matais.

Ryšiai su pavergtu kraštu palaikomi dviem keliais: tiesioginiu kontaktu ir kultūrinu vertę tybi pasikeitimu. Pirmasis kelias yra daugiau asmeniškų, individualaus bendravimo kelias, paremtas giminyse, artimaisiais ir draugais. Išsiųgt savo krašto ir ten palikti, išveiviai susižino laiškais, siunčia siuntinius, pinigų ar dovanines siuntas, užsako automobilius, o iš ten kartkartėmis gauna gintaro, odos ir medžio išdirbinių, tautiniais motyvais atviru ir kitoki smulkia dovanėliu. Taip pat, palaiko santykius retu atsilankymu ten, arba gimini atsilankymu į mėsui ar keliems. Bet ir toks bendradarbiavimas su tūvyne pasilikusiais tarnauja daugiau komunizmo stiprinimui, negu žmoniškumo labui. Tūvyne sū ar tim j pasiūgtimas, taip vadina-

moji nostalgija, brangiai apmokiai: nežmoniški muitai, valiutos suvaržymai, finansinis išnaudojimas, žeminanios važiavimo taisyklės: laikas, vizos, varžymai, formalumai . . . Apsunkinta iki nepakeliamumo! Nors šis bendravimo kelias nėra tremtiniui naudingas, bet jis ir nekenksmingas, nes grynai asmenišką, todėl šia prasme priimtinas ir pateisinamas.

Šiuo keliu eina ir kitos rėšies platus pažintinis kontaktas. Organizuojamos dažnos ekskursijos pavergt Lietuv , jaunimo grupės, sportinink išvykos, vaik stovyklavimas, student ir mokslinink pasikeitimai ir t.t. Dažniausiai apie tai nerašoma ir neskelbiama, nes nenorima sukelti bereikalingo alaso.

Jaunimo vykimai su tvais ar pavieniui, jei perženg 18 met , nėra peiktinas reiškinys. (Tik vaik ir nepilname i vėžimas, atskirai ar organizuotai, ar siuntimas pionieri stovyklas, — yra visiškai nepriimtini veiksmai). Mano nuomone, nereikia baugintis jaunimo ekskursij vasaros atostog metu, jei tokios b t leidžiamos. Sportinink , student ir mokslo žmoniai apsilankymai studij tikslais — irgi pateisinami, nes kontaktas vyksta jau subrendusi amžiumi žmoniai ir kaip lygi su lygiais. Aišku, gimtosios žemės aplankymas, susipažinimas su jos gyvenimu ir žmonimis, kad ir pasisavini-

mas vieno kito geresnio viešosios santvarkos bruožo, jokiam žmogui nepakenks. Sunku laisv je išaugus žmog padaryti komunistu; grei iau vyks priešingai. Priva i asmen veiksmai negali b ti subordinuoti kokiam nors organizacijai, samb riui ar draugijai, tai nemoralu ir nedemokratiška. Jei t vas apsisprendžia savo l šomis si sti vaik studijoms Vilni , pagilinti istorini ar geografini žini , praplti s naus ar dukters patirtin akirat , — Dieve jam pad k. Tai ne visuomen s reikalas. Tik organizuoti, visos išėivijos vardu skelbiami žygiai tur t b ti draudžiami ar net sankcionuojami.

Visai kitas reikalas, kada imame svarstyti antr j šios problemos pus , b tent, kult rini vertybi ryš . ia privatumas prie geriausi nor sunkiai manomas. Menas, muzika, dail , knyga, — jau neb ra privat s k riniai, kai viešumon išleisti. Kult riniai ryšiai — nolens volens — lie ia vis bendruomen , vis išėivij .

Komunistini leidini viešas platinimas, mokyklini knyg propagavimas telefonais, biliet koncertus pardavin jimas laiškais, meno parod li rengimas priva iuose namuose, aukšt pareig n iš anapus pri mimai, pasitarimai, atvira bi iulyst uždaruose b reliuose iki aušros ir t.t. neb ra privatus ir asmeniškąkas dalykas. N ra joks kult rinis ryšys, kada, uždarius fron-

tin s duris, siveržiama pro užpakalines, pasiimama numatyta auka ir jai plaunamos smegenys. Tai vienos krypties kelias, nei švarus, nei garbingas. Kult rin s vertyb s pasisavinamos laisvu noru, atvira s mone bei apsisprendimu, lygyb s principu. Jei okupacin Lietuvos valdžia bijo tremtyje sukurto meno, kuriuo mes, tremtiniai, tikime ir gyvename, kas tad slepiasi už mums peršamo: k ryba ar propaganda? Ar laisv je išbujoj s lietuvis kult rininkas gali didžiuotis dvasin je vergijoje sukurtomis meno vertyb mis? Sužaloti ar indoktrinuoti k riniai n ra nei pažanga, nei nauj id j šaltiniai.

Pasisakome prieš bet kok kult rin bendradarbiavim su pavergto krašto atstovais. Bent tol, kol nebus taikomas lygyb s principas abiem pus m. Kol išėivijos kult rininkai diskriminuojami, tol negali b ti nuoširdaus bendradarbiavimo.

Kai kurie dailininkai, ruoš tenai savo darb parodas, teigia, kad jie gal j išstatyti k rinius pagal savo nor , jie nebuvo cenz ruojami. Solistams, es , leidžiama pasirinkti dainas, patiems susidaryti repertuar ir t.t. Šio fakto neneigiame, nes nežinome. Žinome tik, kad n vienas iki šiol vienaip ar kitaip tenai reišks heroizmo neparod . . .

Dailininkai neišstat partizanin s temos k rini , solistai ne-

dainavo laisv s ilgesio dain , profesoriai savo paskaitose neliet laisvo apsisprendimo id j . . . Išvada: arba einama kompromisus su savo s žine, atsiskaitant tautini princip , arba, paprasčiau, pataikaujama šeiminkui, atvykus sve ius . . . Ko tad vertas žmogus? Ar toks savo k rybos demonstravimas n ra esm je jos degradavimas? Faktas, kad menininkas kvieiamas ten ne savo k rybos reprezentuoti (saugi priedanga), bet atlikti atitinkamo propagandinio uždavinio. Ne pasidžiaugti išėivijos kult riniais laim jimais (tokio džiaugsmo “didysis brolis” mažiausiai nori), bet nusilenkti komunistinei meno doktrinai. Tai su iaup t l p bendradarbiavimas, viešas apsinuoginimas, pasiskardinimas tautiniu beprincipingumu, savo tuštyb s atžym jimas. Neretai po to pasirodan ios recenzijos, partijos angažuotos, išėiv kult rinink pristato kaip supuvusio kapitalistinio pasaulio reprezentent , pasigail jimo vert fig r .

Tenka smerkti ir išėivijos rašytoj veikal leidim pavergtoje Lietuvoje. Žmogiškai ir k rybiškai. Okupantas knygai stato žymiai griežtesnius reikalavimus, nei muzikai ar tapybai. Gal tod l, kad knyg bet kas veikia, tai yra visa liaudis, o muzik ir dail — tik elites, es s griežtoje partijos kontrol je. Tod l

rašytojas ir jo k riny s atrenka-
mas. Leidžiami pageidaujami
autoriai, kurie savo raštuose ne-
kelia ideologini problem ,
partizanini laik , kurie n ra kri-
tiški dabartinei santvarkai, ku-
rie n ra susitęp prieškomunis-
tine veikla praeityje.

Bendradarbiavimo šalininkai
kuria mit , kad rašytojas, kurio
veikal išleido pavergtoje t vyn-
n je okupantas, jau yra geresnis
už t , kurio veikal tenai nelei-
džiama. Tas pats lie ia ir daili-
ninkus: sureng savo k rini
parod tenai — jau labiau ver-
tinami ionai. Vietoje papeiki-
mo, gauna pagyrim , žymesn -
vertinim , išk lim ; kada meni-
ninkai su aiškiu tautiniu charak-
teriu nuvertinami ir užmirštami.
Kiekvienam aišku, kad tiesa yra
laisv s pus je, bet kaip rodysi,
jei svarbieji kult ros žurnalai yra
bendradarbiavimo su pavergtu
kraštu šalinink rankose, o dien-
raš i m s intelektualai neskai-
to.

Antras mitas, kur bendradar-
biavimo šalininkai skleidžia,
yra meninis nuosmukis arba
tautinis nukult r jimas, prara-
dus kult rin ryš su savo gim-
tuuju kraštu. Es , nežinojimas
kas t vyn je pasiekta, laim ta,
sukurta, daro mus kult riniais
ignorantais savosios kult ros
žvilgsniu, o jaun j kart dar la-
biau atitolina nuo savo t v
krašto. Toks reiškinys išeivijos
kult rinink dusina ir silpnina,

veda id jin išsigimim , daro j
tautiškai nepatvariu ir paver ia
tautin s k rybos tiktai m g ju.
Toksai teigimas neturi mažiausio
pagrindo. Viena, bendrai žmo-
giškasis menas yra universalus
menas. Antra, bet kokios k rybi-
n s pažangos pagrindas yra lais-
v s s lyga. Pav., m s dailinin-
kas yra pla iai susipažin s su
pasauline tapyba. Jam prieinami
vis krašt muziejai, meno žur-
nalai, kult riniai žmonijos lai-
m jimai pla iausiu mastu. Taigi,
ar siaurokas pavergtos Lietu-
vos meno pažinimas dailinink
sumenkina? Priešingai, iškelia,
daro j pranašesniu už nelaisv -
je gyvenan ius. Tas pats lie ia
muzikus ir rašytojus. Jie gal ir
nepaž sta taip smulkiai dabar-
tin s ten literat ros, nežino jos
k rybini pol ki , tendencij ,
ta iau, gerai pažindami pasau-
lin literat r , b dami geriau
apsiskait ir geriau informuoti,
yra kur kas k rybiškai paj gesni,
šviežesni ir id jiškai pažangesni
už t vyn je kurian ius. Nesa-
kau, kad sveika nežinoti, kas
daroma tenai, ta iau visiškai
klaidinga vergo s lygose sukur-
tas kult rines vertybes laikyti
Alfa ir Omega laisv je gyvenan-
tiems m s kult rininkams.
Taip vadinamoji Clevelando
rezoliucija — palaidai sureda-
guota ir pilnai neišm styta. Ja
leidžiama bendrauti su priva-
iais asmenimis ir turistais, bet
neduodama atsakymo, kas priva-
tus asmuo, kas turistas. Prašoma

nebendradarbiauti su okupaciniomis staigomis ar oficialiais valdžios pareigūnais, tačiau nenurodoma, kas yra pareigūnas, kas staiga, o kas eilinis pilietis. Negi atveši Ameriką staig ar redakcijos rėmus. Atvyksta "kultūros ministras", "Tiesos" redaktorius, universiteto pareigūnas ir daugelis visokio rango valdininkai. Jie atvyksta prisidengę nekaltu turistu vardu. Su tokiais tad "turistais" išmes ir bendradarbiaujame. Kas gi tikrumoje jie yra? Eiliniai piliečiai, ar partiečiai? Turistai, ar svetimos valstybės agentai? Ar bendradarbiavimas su tokiais nėra tas pats, kas bendradarbiavimas su oficialiomis mūsų pavergto krašto staigomis ir jų vadovais, taigi su pačia komunistų partija? Ar tokiems asmenims ruošiami priėmimai, pašnekesiai, susitarimai priklauso turizmo ir viešnagės kategorijai, ar tai tiesioginis bendradarbiavimas su krašto pavergėjais. Talka — dar labiau žaloti mūsų gimtąjį kraštą? Kooperavimas — dar labiau spausti, vergti ir skriausti mūsų mažytę tautą? Tokius ir panašius klausimus Clevelando rezoliucija atsakym neduoda.

Tenka pastebėti, kad tam tikrų mūsų visuomenės dalį yra apimę savižudybės psichozės. Bijoma raudonos spalvos, tačiau nebijoma raudonai. Gerai pažįstame komunizmą, bent tokiais dedamais, o vis labiau jo

pinkles lendame, vis giliau ir giliau jo srovę bendame, iki prieš mūsų pačių norbimą sime paskandinti plačiuose vandenyse...

Nebeieškome bėdų ir nebesvarstome apsaugos priemonių, nes nebematome pavojų per artai... Todėl susigūžė laukiamė... Laukim pateisiname nepalankia tarptautine padėtimi. Kas pasirodys nusizudytas, to nebesulaikys. Radikalioji politika, dešinioji tarptautinio komunizmo ranka, yra taip paveikusi laisvą Vakarų pasaulį, o tuo pačiu ir išėviję, kad raudonasis tvanas jau siekia mūsų kaklą...

Kova prieš komunizmą — anachronizmas. Patrijotika ir laisvų — bloga knyga. Kritikuoti komunistines tendencijas literaturoje ir mene, kelti aikštėn pavergto žmogaus ar tautos laisvės idealus, reiškia inteligencijos stoką, bukaprotiškumą, kultūrinį atsilikimą... Ir priešingai — mada bėti kairiuoju ekstremistu, kilnu griauti kapitalizmą, beveik didvyriška kalbėti prieš Ameriką, jos neva korupciją, dolerio vergiją... Panašiomis idėjomis, veikiami Amerikos universitetai, yra užsikrėtę ir lietuviai profesoriai (su retomis išimtimis). Jų mokslas ir profesinis padėtis daug vilinėteikia Lietuvos laisvinimo bylai, tuo labiau pozityviai tautinei veiklai.

Net mūsų vadai, kuriuos ugdomė, nešiodami ant rankų ir

LIETUVI LANKYMASIS PAVERGT KRAŠT IR JO NAUDA LIETUVAI

Ištrauka iš pašnekesio su dr. ANTANU MACEINA,
kuris buvo paskelbtas “ LAISV ” žurnalo 1968 met
rugs jo numeryje

Ne paslaptis, kad lietuviuose yra nemaža pasimetimo bendravimo su kraštu klausime. Savo laiku dr. Antanas Maceina, Lietuvi Fronto Bi iuli s j džio ideologas, dav eil sugestij , patarim bei rekomendacij tuo reikalui. Tos jo mintys tebegalioja ir šiandien. Skelbiame ištrauk iš pašnekesio su dr. Antanu Maceina, kuris buvo d tas “ LAISV ” žurnalo 1968 met rugs jo numeryje (nr. 43/80).

R e d a k c i j a

Tre iu klausimu J s palie ia te “laisvojo pasaulio lietuvi ” sve iavim si “pavergtoje Lietuvoje” ir nor tum te patirti mano paži r šiuo reikalui: “Kiek laisv j lietuvi lankymaisi komunistin s Rusijos pavergt Lietuv pateisinami” ir “ar pavergtai tautai t laisv lietuvi lankymaisi yra naudingi?” — Viena protinga lietuvi moteris neseniai man kalb jo, es lietuviškas jaunimas iš laisvojo pasaulio, apsilank s Lietuvoje, gr žt s toks antikomunistinis, tiek sovietine santvarka nusivyl s, tiek nelemt

aklai jais sekdami, liko abejingi kovos dvasiai, nebetiki tiesos ir laisv s laim jimu. Taip yra ateitinukuose, taip yra skautuose, taip yra neolituonuose. Organizuoto pasipriešinimo neb ra. Liko tik partizaninis jud jimas, ir tas kasdien darosi vis mažiau popularus. Kova prieš komunizm ia, kaip ir ten anuo metu, lieka asmeniška kova, donkichiotiškas žygis. Prieš m s akis vystosi buvusios vieningos ko-

vos disintegracija, kiekvienas eina skirtingu keliu, patrijotinis nuosmukis, toks akivaizdus, nepasitik jimas savo j gomis toks gilus, apatiškumas toks juodas, kad neb ra prasm s kalb ti. Nėgana, kad lietuvis k r jas t vy n je yra priverstas tarnauti komunistinei propagandai; komunistai privert ir laisvame pasaulyje gyvenan ius kult rininkus sukti raudonas girnas Lietuvos okupacijai teisinti. G da!

sp dži prisl gtas, kad niekas geriau negal t antikomunistin s nuotaikos šiame jaunime pažadinti, kaip tokie apsilankymai. Jai atsakiau: jei taip iš tikro yra, tai reikia rengti kuo didžiausias keliones Lietuvon ir skatinte skatinti jaunim ten vykti.

Ta iau aš stipriai abejoju šios moters diagnoze; abejoju tod l, kad lankym si Lietuvon ne mes iš komunist išpraš me, o komunistai mums j primygtinai prad jo kažkod l si lyti ir toliau tebesi lo. Jau tik šis vienas faktas tur t versti mus susim styti. Kod l komunistai trokšte trokšta, kad kuo daugiausia laisvojo pasaulio lietuvi aplankyt savo krašt ? Prieš kok dešimtmet jie mus tikin jo gr žti. Negr žome. Dabar jie mus kalbin ja apsilankyti. Ir aš pats esu gav s prašym apsilankyti — su visomis “garantijomis”, kad gal siu gr žti atgal Vakarus. Kod l visa ši propaganda? Ko ji siekia? Nejaugi komunistai, tur tiek aki bei aus visame pasaulyje, nežinot , kad gr žusieji iš Lietuvos yra nusivyl sovietine santvarka ir parsivež neigiam sp dži ? O jeigu jie tai žino ir vis d lto lankym si skatina, tai ia slypi kažkoks planas. Koks? Jo turinio nežinome, ta iau jo buvimu abejoti netenka. Viena tik aišku, kad šis planas n ra tam, kad sovietinei santvarkai pakenkt , bet kad jai pad t bei j stiprint . Galimas daiktas, kad šis planas yra

toks platus ir toks ilgametis, jog sovietai sutinka tuo tarpu pakelti ir kaikuri psichologini nuostoli , sudarydami blogo sp džio atsilankantiems. Ta iau, ilgu nuotoliu matuodami, komunistai, matyt, tikisi šiuos nuostolius atgauti su kaupu. Ar jie tai pasieks, sunku pasakyti. Ta iau man neaišku, kod l tur tume sijungti š plan , pasiduodami soviet taigoms ir lankydamiesi t vyn je? Juk argi jau taip sunku — net ir jaunimui — suprasti, kad sovietai š lankym si skatina anaip tol ne žmoniškumo veda mi: pasimatyti su gimin mis, pasidalinti su jais savo vargais bei r pesiais, paguosti senus t vus ir t.t. O jei vis ši sovietini paskat pagrinde gl di ne žmogiškieji motyvai, tai reikia tikrai b ti dvasiškai akliems bei kurtiems, kad nematytum ir negird tum visoje šioje sve iavimosi propagandoje komunistini motyv , tegu jie savo turiniu mums ir neb t žinomi.

Tuo, man rodos, išsisprendžia ir anas m s spaudoje dažnai svarstomas “kult rini ryši ” klausimas. J norime ne tik mes. J nori ir Europos žmon s. Štai, Vokietijos vyriausyb neseniai pri m statym , kad nuo 1968 met liepos 1 d. bus leidžiama laisvai pardavin ti vokie i sovietin s zonos laikrašius: tuo b si paskatinti vokie iai komunistai ir pas save leisti pardavin ti Vakar Vokietijos laikraš-

ius. Gražus žingsnis, tiesa? Tačiau jau po poros dien Ulbrichtas pareišk , kad apie kapitalistinio pasaulio laikraštį laisv pardavin jim negal b ti n kalbos. Taigi ryšys vienašališkas: komunistin spauda bus platinama, Vakar — ne.

Taip yra ir su m s ja lietuviška kult ra. Štai, prieš mane guli du katalogai (kovo ir birželio m n.) “Kubon u. Sagner” knygyno Muenchene; knygyno, kuris pardavin ja komunistinio bloko leidinius. Tuose kataloguose yra gausyb lietuvišk sovietini leidini : literat ros ir mokslo srities (kovo m n. kataloge 83, birželio m n. — 67 pavadinimai). Palyginus su vokie i knygomis, šie leidiniai yra nuostabiai pig s. Kiekvienas gali j pirkti. Taigi ryšys su sovietine Lietuvos kult ra yra. Viename kataloge buvo ir eil lietuviškos muzikos plokšteli . Patirti, kas humanistin je Lietuvos srityje kuriama, Europoje yra be galo lengva. Kas šia sritimi domisi ir j seka, turi beveik visa, kas Lietuvoje išleidžiama. — Bet kaip gi yra su antr ja šio ryšio puse: su m s kult ra, kuriama tremtyje? Kur m s leidini katalogai, prieinami Lietuvos žmon m? Kur Vilniuje ar Kaune koks nors knygynas, kuris platint m s literat ros, muzikos ir mokslo leidinius? Kam tad kalb ti apie ryš , jei tai tik vienpusiškas, sovietin s kult ros platinimas?

GAIR S BENDRAVIMUI SU PAVERG TU KRAŠ TU

P. Algis Raulinaitis, LFB Centro valdybos kasininkas, pasi l LFB poilsio Ir studij savait je (1973 met rugpj io 5 - 12) Dainavoje šias bendravimui su pavergtu kraštu gaires:

1. Sovietini staig atsi st meninink koncertai, re italiai ar literat ros vakarai nelankytini.

2. Organizuotas vykimas vairi grupi (vaik , jaunimo, sportinink ar pan.) okupuot Lietuv neturi b ti remiamas ar skatinamas.

3. Vieši pri mimai iš okupuotos Lietuvos atvykusiems asmenims nedarytini.

4. Asmenys, besireiškiantieji iševijos veikloje, netur t vykti okupuot Lietuv .

5. Buv nepriklausomos Lietuvos veik jai ir visuomeninio, kult rinio bei politinio gyvenimo darbuotojai taip pat tur t susilaikyti nuo lankymosi okupuotoje Lietuvoje.

6. Visi veiksmai, kurie pripaž sta okupanto teis Lietuvos tvarkym , yra vengtini.

Ar naudingi tad gali b ti tokie ryšiai bei sve iavimaisi pavergtajai tautai? Jie gal t b ti net labai naudingi, jei b t abipusiai ir laisvi. Tačiau kadangi jie yra vienašališki ir tam tikr

organ planingai dozuojami (kad tik neperdaug!), tad jie išsitemia pasibu iavimais, klausiamais žvilgsniais, pakuždomis tartais žodžiais ir kitais asmenin s plotm s neperžengianiais dalykais. Kiek jie aplankytiems asmenims naudingi, priklauso nuo paties asmens, jo pad ties, jo išsilavinimo: jokio bendro masto ia nustatyti negalima. Tik nereikia b ti tiek naiviem, tarsi nežinotume, jog kiekvienas aplankytas asmuo yra registruojamas: kieno, kada, kur buvo aplankytas. Tai ne prasimanymas! Tai aprašo pati sovietin literat ra (rusiškoji). Ar kas iš vis ši registracij bus, tai priklausys nuo politini v j .

— Tautai kaip bendruomenei, manau, kad tokie apsilankymai bei ryšiai neturi jokios naudos. Neabejotinos naudos turi iš to sovietinis izdas ir tuo pa iu komunistin santvarka.

Politinis atžvilgis ši sve iavim si bei ryši , manau, yra perd tas: tai m s pa i interpretacija. Žinoma, b t gražu, jei mes savo nesilankym gr stume laisv s reikalavimu kraštui,

“ LAISV ” žurnalo kitas numeris išeis rugs jo pabaigoje.

- T numer redaguoja Anatolijus Kairys.
- Jo adresas yra šis:

Mr. Anatolijus Kairys
8457 South Pulaski Road
Chicago, Illinois 60652

pakeldami net ir skaudži asmenini auk . Ta iau tai svajon ! M s visuomen (kad ir negausinga) yra per daug marga, kad gal t šitokio s moningumo pasiekti. O kas lankosi, tai tasai krašto pavergimo nei pripaž sta, nei nepripa sta. Nes toks lankytojas yra arba naivus, arba smalsus, arba turi simpatij valdantiesiems, arba yra vedamas gilaus asmeninio sentimento. Visos šios kategorijos neturi t aiu nieko bendro su tarptautine teise bei su tarptautine Lietuvos pad timi. Manau tod l, kad nereikt sve iavimosi bei ryši matuoti politiškai. Juos reikia matuoti psichologiškai ir vertinti kaip nesusigaudym ir tod l nesubrendim laiko dvasiai ir komunistinei taktikai suprasti.

VLIK-AS LAISVINIMO DARBO DERINTOJO MISIJOJE

Pašnekesys su DR. JUOZUK STUJUVALIŪNU,
VLIK-o pirmininku

Reikalingi pirmaujančiam asmeniui Lietuvos laisvės kovoje pasitarimai. — • VLIK-as pasigenda mūsų intelektual paramos. — • VLIK-as sieks lietuvių veiklos JAV-se suderinimo. — • Finansinės priežastys neleidžia suorganizuoti aukšto lygio informacijos centro. — • Politinės grupės ir jaunimo organizacijos turėtų ruošti jaunimui politinei ir visuomeninei veiklai. — • Steigtinas vienas ir stiprus laisvojo pasaulio lietuvių politinis fondas.

— Jūs kontaktai su JAV-bi ir Europos politinio gyvenimo vairotojų sudaro jums galimybę iš teisingesnės perspektyvos vertinti laisvųjų valstybių vyriausybėms nusistatymus Lietuvos ir kovos dėl jos laisvės klausimu. Kokios vyrauja nuotaikos: palankios ar abejingos?

— Šis pirmasis klausimas turiu atsakyti, kad mes Lietuvos nepriklausomybės atstatymo procese turime žinoti iš istorinio požiūrio ir negalvoti trumpalaikiai. JAV-bi politika Lietuvos atžvilgiu buvo dramatiškai parodyta Rezoliucijoms Remti Komiteto organizuotos mums taip labai svarbios H. Con. Res.

416 (89th Congress) rezoliucijos priėmimu. Valstybės Departamento pareigūnai dažnai pabrėžia JAV-bi Atstovų Rm ir Senato nusistatymo svarbą JAV-bi politikos formulavime. Mes turime daug draugų abiejuose Rmuose; ir svarbūs šie įplaukai. Man neteko sutikti jokiam krašte aukštųjų bei atsakingų pareigūnų, kurie nepabrėžtų mūsų darbo svarbos, ir principu visi pripažįsta teisę mūsų tautai gyventi laisvai ir nepriklausomai. Visi pabrėžia, kad tai yra tik laiko klausimas. Man niekur neteko matyti faktų, kurie verstų mus kristi nusiminimui. Net Rusijos intelektualai paskutiniaisiais mėnesiais yra kelis kartus pasisakę už

b tin nerusišk taut išjungim iš Soviet S jungos. Tie pareiškimai buvo padaryti pirm kart po Lietuvos okupacijos. Tai rodymas, kad jau pa ioje Rusijoje rusai išdr sta pasisakyti už m - s nepaneigiam žmogaus teisi princip b ti v llaisvais.

— VLIK-as yra sudar s “santalk ” su latvi ir est organizacijomis, kurios yra atitikmenys Lietuvi Bendruomenei. Vargiai gali b ti priekaišt , kad VLIK-as parod respekto est ir latvi bendruomenin m organizacijom, tik kyla klausimas, kod l VLIK-o ryšiai su Lietuvi Bendruomene yra šalti ir labai riboti? ALT-a ir VLIK-as siekia susitarimo; gi Lietuvi Bendruomenei duoda nurodymus beveik sakymo forma.

— Lietuviai yra vienintel Pa-baltijo tauta, kuri turi VLIK- . VLIK -as vadovavo Lietuvos laisvinimo kovai Lietuvoje, v liau, s lyg priverstas, užsienyje ir turi t darb vesti ir toliau. Estai ir latviai, netur dami VLIK-o formos bei teisinio pagrindo organizacijos, iševijoje suk r savo centrines organizacijas politiniam ir kult riniam darbui dirbti. VLIK-as, kurio iniciatyva Santalka buvo kurta, nesteig “Balt S jungos” ar “Pasaulin s Balt Tarybos”, bet m s bendravimo form pavadino “santalka”. Santalk sudaro vis trij tautybi vyriausios politinio darbo koordinavimo ir vadovavime institucijos. Toks bendravimo b -

das yra nuoseklus. Santykiai Santalkoje yra labai nuošird s ir kiekvienas joje žino savo viet ir teisin prigimt .

Aš visai nesutinku su j s pareiškimu, kad VLIK-o ryšiai su Lietuvi Bendruomene yra šalti ir labai riboti. Kaip j s gerai žinote iš paskutinio komunikato po vis veiksni pirminink ir j pavaduotoj vykusio pasitarimo New Yorke, mes visi sutar me dirbti darniai Lietuvos laisvinimo ir lietuviyb s išlaikymo darb , pasidalindami darbo sritimis ir neekvoti laiko ir energijos siekiant t pa i tiksl .

— Tur b t pripažinsite, kad VLIK-o metiniai seimai ap iuo-piamesn s naudos VLIK-o veiklai neduoda. Ar neb t naudinga šalia seim kviesti Lietuvos laisv s kovoje dalyvaujan i asmen neperiodines konferencijas, kuri nutarimai VLIK-o ne pareigot , bet praturtint id jomis? Taip pat ar nemanytum te, jog b t prasminga VLIK-o pirmi-ninkui savo iniciatyva ir atsakomybe susiorganizuoti patar - j taryb iš asmen , parodžiusi savo sugeb jimus politin je veikloje?

— N ra jokios abejon s, kad VLIK-o metiniai seimai duoda daug naudos VLIK-o veiklai. Savo metu VLIK-ui buvo daromas priekaištas, jog jis nein s visuomen . VLIK-o seim rengimas vairiose vietov se kaip tik

vien iš t tiksl ir atsiekia. Kuomet ruoš me paskutin seim Kanadoje, mums buvo sakoma, jog grup s nesugeb sian ios surasti nei vieno atstovo Kanadoje, nes ten nes partij . Tikrovi gi pasirod esanti visiškai skir-

ciatyva. Negal damas asmeniškai dalyvauti LFB politiniame studij savaitgalyje Kalifornijoje, pasiun iau savo vairi sugestij . Aš galvoju, kad tokie pasitarimai yra naudingi.

Man asmeniškai visuomet yra

DR. K STUTIS J. VALLINAS, New York, New York, VLIK-o pirmininkas.

tinga: iš 41 seimo atstovo kanadie i buvo 24, o atstov iš kit valstybi — 17.

Aš galvoju, kad b t naudinga laiks nuo laiko sukviesti Lietuvos laisv s kovoje pirmaujan i asmen pasitarimus. Tas šiuo metu vykdoma daugiausia partij bei kovos s j dži parodyta ini-

didelis malonumas pasitarti su protingais žmon mis. Aš nuolat viešai kartoju, kad VLIK-as pasigenda m s intelektual paramos ta prasme, kad jie neparašo mums savo sumanym , patarim bei pasi lym , kaip m s darb sustiprinti bei pagerinti. Mano nuomone, tas b t pasiekta, jei

m s intelektualai patys konkrečiai ir pozityviai sujungt VLIK-o veiklon.

— Kai JAV-se yra nemaža "veiksni" ir bendro pobūdžio organizacij, — ar VLIK-as negalėtų imtis derintojo, talkintojo misijos, suveddamas žmones, kad jie išsiaiškintų keliu sutart konkrečius klausimų sprendimus, kuriuos jau kiekvienas galėtų vykdyti savomis priemonėmis?

— Jūs išsklaidėte, mano nuomone, nepaprastai didelį svarbą mūsų veiklai turint fakt, kad VLIK-as deda visas pastangas ir tikrai jau mūsų ne vien kartą mūsų veiklos derintojo misijos. Tai yra vienas iš jo uždavinių. Šiais metais per veiksmų pirmininko pasitarimą buvo padarytas labai konkretus žingsnis pirmyn. Veiksni sudaromos komisijos, kurios paruoš pagrindinius referatus veiksmų konferencijai, tuos klausimus konkrečiai spręst, ir aš jus užtikrinu, kad VLIK-as šioje konferencijoje visu savo svoriu ir autoritetu sieks lietuvių veiklos JAV-se suderinimo, darbo sričiai pasiskirstymo ir našumo.

— Eltos biuleteniams skiriama žymi VLIK-o biudžeto dalis. Jais iki tam tikro laipsnio pasinaudoja tik italų spauda, gi kitur ženkli veik nepasirodo. Ar nereikt ekspertiškai patikrinti to biuleteni naudą ir paieškoti naujų sprendimų? Pavyzdžiui, ar

specialiais pranešimais spaudai ("press releases") Lietuvos laisvinimo klausimais nebūt lengviau pasiekti informacijos tinklus: spaudą, radiją, televiziją?

— Eltos biuleteniais užsienio spauda pasinaudoja daugiausia ten, kur turime geriausias redaktorius. Kad juos pastatytume visiškai profesionalin lygį, reikt daug lėšų. Tai ir vėl sugrįžtame prie to paties klausimo: kaip pasiekti kaip galima daugiau su turimais ištekliais. Mes turime daugiau pasiaukoti ir kuo daugiau mūsų turi sujungti darbą. Elta leidžia specialius pranešimus spaudai, bet, kaip žinote, didžioji spauda ir televizija daugumą vaikosi sensacingos dienos vyki. Tokie vykiai ligi šiol pasitaikydavo ne per dažnai. Mes seniai kalbame apie aukšto lygio informacijos centro steigimą. Deja, netgi ir bendromis jėgomis su estais ir latviais dėl finansinių priežasčių tokio centro neturime.

— Padejuojama, kad jaunimas nesijungia Lietuvos laisvinimo darbui. Daugelis jų turi gerus norus, bet nežino, iš kurio galo tęsti darbą pradėti. Ar VLIK-as neturėtų suorganizuoti specialius kursus, sakysime, Dainavoje ir trumpesnius seminarus atskirose vietovėse jaunimui praktiškai politinei ir visuomeninei veiklai paruošti?

— Sėkmingas politinis seminaras jaunimui vyko 1969 metais

New Yorke. Sekant organizavome ikagoje, Toronte VLIK-o seimo metu; taip pat suruoš me seminar jaunimui, kuris parod didel susidom jim VLIK-o darbais. Mano nuomone, jaunimas išeivijoje apie veiksnius žino mažai tod l, kad ligi šiol lietuviškose šeštadienin se mokyklose nebuvo d stomas visuomen s mokslas. Š klausim nekart esu diskutav s su Stasiu Barzduku, jam esant PLB valdybos pirminku. Esu painformuotas, kad toks vadov lis jau paruoštas, bet, deja, man jo neteko dar matyti. B t praktiška, kad partijos bei grup s per savo jaunimo organizacijos patys tokius politinius seminarus ruoš . Mes visuomet visais b dais prie j pasisekimo prisid sime.

— Prieš por met , regis, VLIK-as oficialiai buvo pareišk s, kad jam joki reform nereiki . Paskutiniame VLIK-o seime Toronto mieste (Kanadoje) pasirod ženkl , kad reformas linkstama. Juk, sakysime, popierin s grup s VLIK-e veikt ne stiprina, bet stabdo. Aišku, J s vienas pats reform pravesti negalite. Taciau b t labai domu išgirsti j s asmenišk nuomon , kuria linkme VLIK-o reformos tur t b ti vykdomos?

— VLIK-as paskutin mažai kam pasteb t reform padar , kuomet buvo sutarta, kad VLIK-o valdyba nebus sudaroma “politinis matematikos” principu. VLI-

K-o pirmininkas Valdyb gali laisvai pasirinkti sugeban ius VLIK-o darb dirbti žmones. Valdybos darbas yra sunkus ir labai daug laiko reikalauj s iš kiekvieno valdybos nario. Su malonumu tenka pasteb ti, kad kai kurie valdybos nariai beveik kas savait vykstan ius valdybos pos džiūs vykdavo net iš Bostono ir Philadelphijos.

Kalbant apie dideles VLIK-o reformas, aš galvoju, kad jos šiuo metu dar n ra visai pribrendusios, bet, kaip j s žinote, šis klausimas yra nuolat svarstomas. Taciau nereikia pamiršti, kad VLIK-o teisin pad tis yra labai išimtinai, ir ji b tinai turi b ti išlaikyta.

— Kokie, J s nuomone, yra svarbiausi VLIK-o dabartiniai uždaviniai?

— Tarptautin je veikloje mes turim išnaudoti vakarie i daugumos sitikinim , kad su Soviet S junga jokios rimtos detente b ti negali. Turime išnaudoti kaip galima s kmingiau rus intelektual pasisakymus prieš Soviet S jungos kolonializm , marksizm ir ypatingai iškelti Solženitsyno ir Sacharovo raštus Kremlui ir Vakar pasauliui, reikalaujan ius Soviet imperijos suskaldymo. Turime tikinti Vakar vyriausybes, kad toks suskaldymas yra ir j interesuose. Lietuvi tarpusavin je veikloje surasti viening , nuošird ir tikrai brolišk bendradarbiavim . Mes

nauj j met istorija

Ištrauka iš BIRUT S P KELEVI I T S premijuoto romano
“Nauj j met istorija”

REDAKCIJOS PASTABA. Keturi ikagie iai nuvyksta Aspen slidin ti: daktaras Povilas Mork nas, jo žmona Stefa, Edvardas Gedvila, draudimo agentas, ir Vil Gedvilien , buvusi šok ja. Vyrai “saunos”, pirtyje pripuolamai sutinka lietuv — turting statybinink Vinc Nar , kuris visus užkvie ia Nauj Met vakarui savo namus. Šeiminink s n ra: ji išskridus švent ms pas t vus. Tik tiek Naras savo sve iams teprasitaria. Ateina Naujieji Metai . . .

Šampanas laiko savo žod : kamš iai šaudo lubas, bonk kaklais liejasi putas, sklidinai stiklai tryška burbulais, kaip maži geizeriai.

— Už juos! Už Naujuosius Metus! — sušunka Vil . — Susidaužkim, susidaužkim!

Pirmos ši met minut s nervingos, intensyvios, jaudinanios. Žmon s lyg pasikeit — žvalesni, apimti virpan io nerimo, pasidav juos nešan iai srovei. Jie juda, kaip paskubintame

turime siekti vieno stipraus pasaulinio lietuvi politinio fondo. Užtenka mums eiti takeliais. Pastatykite ties plat keli ir visi juo žygiuokime Nepriklausomos Lietuvos atstatymo rytojum

filme: vienas kit sveikina, linki laim s, spaudžia rankas, buiuojasi, godžiai geria skaidr g rim ir v l prisipildo stiklus. Visi tuo pat metu ir sutartinai — veržiasi alpinant sielos katars , išsiilgt , vis esyb persmelkiant pakilim . b sen , ant kurios ribos prasideda svajon s išsipildymas. Lyg visas kambarys b t pilnas saldaus drebulio, lyg ore plazdt t kstan iai iliuzorini drugi — laim , laim !

Taip sukoncentruotas yra vis bendras troškimas, jog valand lei atrodo, kad laim tikrai pasiekiamas . . .

— Dar! — Vil ištiesia stikl .
— Turim gerti, turim pasigerti!
— Tu, burbulė, burbul li . . .
— pasilenk s ži ri savo šampan Paulius, lyg bandydamas

suprasti jo paslapt . — Iš kur tu toks?

— Povilai! Gana! Atsimink, kad tu vairuoji! — š kтели Stefa, bet ir pati nenustumia stiklo, kur Edis vis papildo. — Jau penkis išg rei!

ji juokiasi! Turim išgerti už šit reikal . Narai, kur tu? Eikš, bro-lau, aš tave apkabinsiu. Ir neliksiu tau skolingas už t stebukling Stefut s metamorfoz . Ar dusul gautum, ar hipofizin kacheksij , ar glomerunefritas tave

BIRUT P KELEVI I T ,
Chicago, Illinois, rašytoja,
aktor , režisor . Ištrauka iš
jos "Draugo" premijuoto ro-
mano "Nauj j Met Isto-
rija" duodama šiame nu-
meryje.

— Stefute, širdede, neskai-
iuok! Geriau man paaiškink, iš
kur atsirado . . . burbulas? Pasau-
lis gim iš chaoso, bet burbu-
las — iš ko?

— Cha-cha-cha! — garsiai nu-
sijuokia Stefa. — Tu jau girtas,
tu jau girtas!

— Mano žmona juokiasi! —
pašoka Paulius. — Mano žmona
Stefanija juokiasi! Girdit, girdit,

suriest , atvažiuok Chicagon,
veltui tave gydysiu! Mano žmo-
na Stefanija nusijuok ! Supranti,
k tai reiškia? Lyg gulb b t
pragydusi! . . .

— O, tikrai! Tikrai, pons Na-
rai, — Sako Stefa. — J s turit
dabar mus aplankyti. Jums pa-
tikis Chicagoje . . . Pamatysit,
jums patiks!

— Aš esu buv s Chicagoje.. .
— pradeda Naras, lyg nor t
kažk papasakoti, bet tuo metu
Edis j pertraukia.

— A, šampanas! Tie Galijos
gaidžiai žino, k jie fermentuoja.
Kaune Pranc zijos pasiuntinyb
kart metus ruošdavo pri mi-
m . Viskas, kaip pridera — su
m s spaudos atstovais. Kuo gir-
dys? Aišku, šampanu. Pasakojo
man toks Žibka Virbickas, foto
korespondentas: ateina lietuviai
rimti, štyvi, iškrakmolyti marški-
niai, ponas, net kaklus piauna;
vaikšto, lyg mietus b t prari-
j . Parkeriai kišenait se užkišti,
užraš knygut s paruoštos, spau-
da parengties stovyje! Iš karto tik
“pardon”, tik “je vous remercie”,
bet paskui, kai lietuvis, ant trej
devyneri užaug s, prisisiurbia
šampano, ponas! Tauta, aišku,
kult ringa: pranc zo křištolini
kandeliabr nedaužo, cukruot
kašton su triufeli koše nevalgo
ir valstybei oficialios g dos ne-
padaro. Bet kai po vaiši išeina
gatv ! Tada tas pasiut s šam-
pano burbulas net kie iausi lie-
tuv parmeta ant men i . Forma-
liai — užkutena! Anot Žibkos
Virbicko: “Juokas ima, nors pra-
smek! Stovim ir juokiam s. Ne-
žinom patys, iš ko tas juokas
ima? . . Dviej opozicini laik-
raš i redaktoriai, labai princi-
pingi, labai užkiet j vyrai, kart
taip sikvatoja, kad paskui išsibuv
iavo prie Žem s kio r m ,
nesuprasdami, ko jie iki šiolei
šnairavo vienas kit . . .

— Muzikos, muzikos! — su-
šunka Vil . — Aš noriu šokti
iki apalpimo! Pone Narai, sakiau,
kad šoksiu su jumis. Einam, aš
jus išmokysiu boogie-woogie!

Ji pašoka, pagriebia Nar už
rankos ir traukia prie nišos, kur
montuotas HiFi aparatas.

Naras pirty atrod toks savim
pasitik s. Nors nieko ypatingai
prašmatnaus nepasak , bet žo-
džio kišen j neieškojo ir aiškiai
d st savo mintis, kaip žmogus,
kuris gyvenime prasimuš , mat
pasaulio ir susirinko gerokus pa-
tirties išteklius. Keista, kad savo
namuose jis daug drovesnis. Ar
j varžo jo paties puikus dvaras?
Gal ir taip, nes aišku, kad nei
si lo, nei krislo, nei šapo jis ia
neprid jo; nei mažiausio p dsako
ne myn . Paklojo tik savo pini-
gus. Jis dabar atrodo netgi ma-
žiau apsitryn s, prastesnis ... O
gal j taip sukaust moter kom-
panija? Vil ? . . .

— Ar tamsta esi didelis Wag-
nerio gerb jas? — Vil , ant žem
s atsis dusi, pirštais b ga per
plokšteli album nugar les. —
D l Dievo meil s, ia, tur b t,
pilnas komplektas! Net “Rienzi”,
net “Ritterorden in Koenigsberg”
. . . Tamsta j klausaisi? Tai juk
sunkioji artilerija? Kas tas plokš-
teles supirko?

Naras lyg ir nor t aiškintis,
bet stovi nebylus priešais Vil
ir nes kmingai bando susisegti
paskutin savo švarko sag . Pa-
galiau saga ištr ksta ir nukrinta
ant žem s. Kai jis pasilenkia sa-

gos pakelti, jo žvilgsnis sutinka Vil s akis.

— J s žmonos . . . Jos?

Naras trukteli pe iais. Nei teigia, nei neigia — tik pasiteisina.

— A! — staiga Vil linksmai pašoka, atradusi pramogin s muzikos plokštel .

Pasigirsta vokiška daina apie j reiv ir jo laukian i mergait . Nors tai ne šokio muzika, bet Vil , viena ranka atsir musi niš , dainos ritme d lioja žingsnelius, spragsindama pirštais. Vienu metu ji staigiai apsisuka ir šonu atsiremia Naro pet :

— Kod l tamsta nevedei lietuvait s? — pusbalsiu klausia ji.

Ar nuo nišos šeš li krinta rausva šviesa, ar Naras tikrai. . paraudo? Ne, negal t b ti — toks stambus, didelis vyras, seniai peršok s pusamž . . .

— Aš j s klausiu ... — Vil dar daugiau prigesina bals .

— Ponia Vilija, — Naras pasistumia ar iau prie valgomojo angos, lyg b gdamas nuo atsakymo, kur jam reikia duoti. — J s geriau žinot už mane . . .

— Aš? — Vil juokaujan iai atmeta galv . — K aš galiu apie jus žinoti?

— Kaip ia pasakius? — Naras atgauna pusiausvyr . — Nebuvo mergait s, kuri už man s eit . Taip sakant, kuri už man s tek t . . .

— Pone Narai! — nustemba Vil . — Kiekviena už j s tek t ! J s esat toks puikus vyras: veržlus, gabus. J s turit tiek po-

l ki , j s jau iat Amerikos puls . J s turit visk , ko lietuviams vyrams stinga.

— Lietuvait s merginos taip negalvoja . . .

— Vištos! — š kteli Vil ir v l mažais žingsniais susitaiko su dainos ritmu. — Tikros vištos.

Dainos žodžiai baigiasi. Dabar akordeonistas kartoja refren , kuriam pritardamas, Paulius ima švilpauti.

— Vis “Rosen und Matrosen”, — nusijuokia Edis, — užaugo nauji vokietukai, o dainuoja panašiai, kaip ir m s laikais.

— “Und Aprikosen”... — Paulius atsilošia ir sudeda rankas už galvos. — Vis tiek, daug sentiment pasiliko Vokietijai. . . Gal tod l, kad ten praleidom jaunyst s metus. Pamenu, Regensburge pirm kart pama iau žydin ius abrikosus.

Vil , supdamasi pagal akordeono melodij , eina prie g rim vežim lio ir sipila šampano. Ji geria l tai. Gerdama pradeda suktis aplinkui, kita ranka raitydama ore bangas. Vis l iau, vis l iau, kol pris da ant fotelio atramos.

Naras žengia kelis žingsnius priek ir susilaiko:

— Mano žmona yra vokiet . . . — sako jis.

Kod l Naras tik dabar t pamin jo? Gal d l to, kad Paulius taip šaltai atsiliep apie Vokietij , o gal d l to, kad Vilei pusiau prastar s, jis panoro daugiau paaiškinti apie savo vedybas.

— Aš, pons Narai, taip ir pagalvojau, — Stefa apsižvalgo. — Man atrodo, kad nam šeiminink...

— Na, taip, — Naras s dasi šalia Stefos, — nuvažiavau šešiasdešimt penktais metais Vokietij. Nuvažiavau biznio reikalais, bet, kaip j s sakot, trauk mane ir prisiminimai. Aplankiau Stuttgart, kur kadaise gyvenau. Aišku, ir Fellbach, ir buvusius savo šeimininkus. Profesorius v l d st Meno akademijoje, bet jis buvo labai susen s: ponia paraližuota, prirakinta prie k d s.

— Tai tamsta po karo gyvenai privaiai? — klausia Stefa. — Ne lageryje?

— A! — šypteli Naras. — Mane profesoriui k l amerikoni. Geriau pasakius, vienas Amerikos lietuvis, majoras iš Philadelphijos, su kuriuo pripuolamai susipažinau. Ir k l kaip karali — še, gyvenk, kaip rojui, ir ponauk ant naci! Dieve mano, kaip gi aš skriausiu tokius aukštus žmones? Ir dar b doj: profesorius iš darbo atleistas, ponia vos paeina, tarnait s negali nusisamdyti; Gusti dar pusmergl ir tokia bej g. sitausiau salkos kambar lyje ir priešingai — bandžiau tiems žmon ms visaip pagelb ti. Ir malk paskaldydavau, ir kilimus išdulkindavau, ir duonos atnešdavau. Kai at jo vasara, sutausiau bombos išgriaut namo kamp, užsodinau darž...

— Vadinas, — Vil paremia smakr abiem rankom, — tamsta, užuot ant j ponav s, mei naciams bernauti.

— Naciams? Na, jei profesorius k nors ne taip nupieš ar kur nors ne taip pašnek jo, ar tai jis karo nusikalt lis? Aš jaunas, sveikas; jei žmon ms varge padedu, tai nereiškia, kad jiems bernauju. Juk aš savo valia, juk aš, taip sakant, niekieno neveriamas...

Vil g žteli peiais;

— Negaliu atsisteb ti, kad jums sekasi biznyje su tokia galvosena.

— Biznis yra laim s dalykas! — nušvinta Naras, lyg jis b t Vil tikin s. — Daug, ponia Vilija, paž stu žmoniai, kurie ir save, ir savo skatik tausodami, neturi s km s piniguose... O Fellbache taip ir užsilikau. Kai tv r si lageriai, profesorius labai praš, kad j nepalik iau.

— Žinoma! — palinguoja galva Stefa. — Tamsta buvai j ramstis.

— Tapome, taip sakant, lyg viena šeima. O kai po daugelio metų v l juos aplankiau, mergait vos pažinau. Kadaise vaišindavau j šokoladu iš "Care" paket li, nuvesdavau park pasiži r ti Kasperl s išdaig, o dabar Gusti išaugo moterišk. Nors buvo vis tokia pat bej g, lyg ko išsigandusi... Praleidau j namuose vis vasar. O ruden susituok m.

— Atleiskit man už klausim ,
— Stefa lyg delsia, — bet aš
manau, nelengva buvo merginai
apsispr sti, j s svetimšalis, smar-
kiai už j vyresnis . . .

— Aišku, aišku, — Naras sk s-
teli rankom. — Aš ir pats steb -
jausi. Atvirai šnekant, man pagel-
b jo t vai. Ypa profesorius. Ko
ia, sako, Stuttgarte sulauksi?
Mergina trisdešimt dviej met ,
drovi, prie jaun žmoni sunkiai
pritampa. Jai knygos, jai paveiks-
lai, muzika . . . Profesoriaus vien-
turt . Meniškai, saky iau, išauk-
l ta. O aš taip gerbiu meninin-
kus! Aš, taip sakant, šird paklo-
jau ant stalo . . .

— Šird ? — Ironiškai nusijuo-
kia Vil . — Ne šird , bet savo
pinigus, štai, k tamsta ant stalo
paklojai! Ir senis mintyse apskai-
iavo, kad jo apvytusiai dukteriai
nieko nestigs. Žentas, kad ir “aus-
laenderis”, bet, a i Dievui, tur-
tingas.

— A, ponias Vilija! — Naras
skaudžiai palaižo l pas. — Ne-
buvo taip, kaip j s galvojat. Ar-
gi profesorius, ponias, tai koks
nors biržos makleris? Jie žmon s
ne materialistai.

— You bet! — angliškai už-
kerta Vil , lyg botag liu.

— Jie ne d l išskai iavimo . . .
Jie menininkai ... — lyg bandy-
damas pats save tikinti. Naras
vis karš iau gina uošvij . — Ma-
lon s, nuošird s žmon s. Geri
žmon s . . .

“ LAISV ” žurnalo 1974 met
paskutinis numeris išeis gruod-
žio m nes .

- T numer redaguoja Vytau-
tas Volertas.
- Jo adresas yra šis:

Mr. Vytautas Volertas
405 Leon Avenue
Delran, New Jersey 08075

— Be abejon s, — sako Pau-
lius. — Yra ger žmoni ir vo-
kie i tarpe.

— Bet tavišk žmona b t
geriau! — sušunka Vil , aiškiai
paketinusi Narui gelti.— Kaip gi
tamsta gyveni? ženg s pro duris,
nepasakytum, kad ia gyvena-
ma lietuvio? Jokio ženkle!

— Vile! — nori j pertraukti
Edis. — Ar tu girta?

— Palauk, leisk man pasakyti!
— Vil mosteli ranka Edvardo
pus n. — Vokiet pasigrieb
tamst ir prispaud , a? Tik pi-
nigus pasiglemž , a? Kaip tamsta
gal jai šitaip pasiduoti?

Visi nuš i va. Net ir Vil pa-
junta, kad ji bus perdaug si-
b gijusi. Ta iau neatrodo, kad
Naras b t sižeid s. Jis ilgai su-
kin ja rankoj stikl , nieko nenu-
gerdamas. Tarsi nor t kažk pa-
sakyti.

DR. PETRAS KISIELIUS NAUJOSE IR SVARBIOSE PAREIGOSE

Neseniai ateitininkija savo Federacijos vadu išsirinko dr. Petr Kisieli. Padarytas labai tikslus žingsnis, nes tinkamesn vadov už dr. Petr Kisieli būtų buv ir prie geriausi nor sunku surasti.

Dr. Petro Kisieliaus darbo barai buvo ir yra labai plati. Jis su nepaprastai dideliu kaupu atiduoda savo duokl Lietuvai Bendruomenei, Lietuvai Fondui, Lietuvai Fronto Biurolui, sėj-džiui, laisvojo pasaulio lietuvi katalikiškajai veiklai ir visai eilei kit patriotinio nusiteikimo organizacij bei vienet. Visi pozityvieji lietuvi darbai bei užsimojimai yra sulauk ir sulaukia iš dr. Petro Kisieliaus dešimtimis tūkstančių doleri. Jei išskyla pozityvus ir gyvas reikalas, jis tik paklausia: "Kokios sumos jums reikia?"

Pagrindinis išėivijos jaunimo organizacijos yra ateitininkai ir skautai. Ir vieni, ir kiti nėra iki

Kairėje (kitame puslapyje): —

DR. PETRAS KISIELIUS, Cicero, Illinois, medicinos gydytojas, visuomenininkas, kalba LFB studij savaitėje Los Angeles mieste. Neseniai jis buvo išrinktas Ateitinink Federacijos vadu.

šiol pilnai suprat tremties misijos. Tiesa, ir vieni, ir kiti skina daug dmesio lietuvių s išlaikymui, bet pamiršta tinkamai paruošti ir jungti t jaunim pagrindines lietuvi organizacijas ir Lietuvos laisvinimo darb. Nepakanka mums tik lietuviškai kalbanio jaunimo. Mums reikia lietuviškai galvojanio, lietuviškais reikalais besisielujanio ir visuose lietuviško darbo baruose bedirbanio jaunimo. Visos lietuviškos veiklos ir darbo našti iki šiol pakeldavo vyresniosios ir vidurinės kartos darbuotojai. Ir ateitininkai, ir skautai nepaprastai mažai t rai išaugin ir dav mums pilna to žodžio prasme darbuotoj. Reikalas nepaprastai pavluotas, bet nėra beviltiškas.

Ateitinink Federacijoje ir moksleiviai, ir studentai, ir sen draugiai turi savo vadovybes. Federacijos vadas yra veiklos derintojas, žadintojas bei inspiruotojas. Kiek teko jau patirti, dr. Petras Kisielius bando vis kit savo veikl apkarpyti ir piln dmes skirti ateitininkijai.

Ko lauktume iš dr. Petro Kisieliaus Ateitinink Federacijos vado pareigose?

(Nukelta 105 pusl.)

VIRŠUJE — LFB Los Angeles samborio suruošto politini studij savaitgalio (1974.1.26 - 27) rengjai, pagrindiniai programos dalyviai ir sveiai. Pirmoje eilėje (iš kairės) — L. Valiukas, dr. A. Razma, J. Gaila ir dr. Z. Brinkis; antroje eilėje (stovi, iš kairės) — dr. F. Palubinskas, E. Arbas, Bern. Brazdžionis, J. Kojelis, P. A. Raulinaitis ir A. Kulnys.

KAIRIJE — Iš dr. A. Razmos pagerbimo pietų — Rezoliucijoms Remti Komiteto pirm. L. Valiukas (dešinėje) dkoja dr. A. Razmai už talką ir paramą rezoliucijų žygyje.

ID JA VIRSTA REALYBE

Ištrauka iš BERNARDO BRAZDŽIONIO kalbos, pasakytos dr. Antanui Razmai pagerbti pietuose, suruoštuose Rezoliucijoms Remti Komiteto vadovyb s 1974 met sausio m nesio 26 dien , Los Angeles Hilton viešbutyje. Pagerbimas buvo suorganizuotas LFB Los Angeles samb rio suruošto politini studij savaitgalio proga.

BERNARDAS BRAZDŽIONIS

Besiklausant dr. Antano Razmos kalbos studij programoje, negal jau atsiginti min i , rišan- i j su Lietuvi Fondu, naujos id jos organizacija, neturin ia sau lygios m s visoje išeivijos istorijoje. Kai prieš virš 10 met dr. Antanas Razma iš l lietuviškai kult rai remti fondo mint , jis ne vienam gal jo atrodyti nepraktišku Kolumbu, besirengian iu leistis mares, ieškoti naujo pasaulio, netur damas nei mažos eldijos, ne tik Santa Marijos, Pintos ar Ninos . . . nekalbant apie vyr gul .

Razma buvo vienut vienas. Pats b damas daktaras, jis fondo mint met daktarams, matydamas, kad jie yra paj giausai finansiškai ir tik damasis, kad jie neatsisakvs pasekti daktaro Kudir-

kos, daktaro Basanavi iaus ir kit pirm j m s daktar patriot pavyzdžiu. Tai buvo dr - sus, bet nerealus, pionieriškas, be garantijos žygis, nes daktaro Razmos “žem ” nebuvo kur nors už vandenyn , jo “aukso kasyklos” ne Kalifornijos kalnuose, kuriuos pri jus teks atrasti, bet beinant rinkti, prašyti, tikin ti j reikalingum , belstis s žin , gal net maldauti . . . Fondo minties realizavimas — tai buvo vizija, kažkur toli už horizonto, už daugelio myli , už debes , už nežinomyb s. Bet lietuviai nuo amži yra vizij tauta, vizij žmon s. Ar ne staugian io vilko vizijoje Gediminui pasirod šaunaus garso ir didžios šlov s miestas, Lietuvos sostin Vilnius?! Lietuv kaip vizij prieš

dailininkai iurlionis, Žmuidzi-
navi ius: vienas karali pasakoj,
kitas pavidale Vy io, kylan io iš
pelki , iš už giri , už neblaivaus
horizonto. Laisv s vizija lyd jo
“aušrininkus”, žadinusius taut ,
tos pa ios vizijos pagautas šauk
Maironis j , Lietuv , “keltis” iš
“amži miego”. Atskir individ
svajon s, siekiai sutartiniais vis
darbais vizij pavers realybe. —

Ir šiuose išsibarstym po pla-
t j pasaul ir negandu metuose
skausmingai reik jo id jos, bu-
rian ios vis duokles vien ,
kad iševijoj išlaikytume lietu-
vyb , kad ne tik trupiniais “nuo
sotaus stalo” (atkištin mis auko-
mis) remtume savo kult rininkus,
kad paj giomis sumomis keltume
lietuviškos kult ros iniciatyv ir
k ryb .

Daktaro mesta mintis sujudino
ne tik daktarus, bet ir kit pro-
fesij geros valios lietuvius. Ga-
lutinai suformulavus id j , ji virto
faktine organizacija, kurios nariu
gali tapti ir pasitur s profesio-
nalas, verslininkas, ir menkai ma-
terialiai pasilaik s pensininkas,
kiekviena evangelijos “našl ”
fondan gali nešti savo “skati-
k ”, tuo paver iant fond ne iš-
rinkt j privilegija, bet vis iš-
eivi lietuvi b tynybe. —

Minties k nijimas — milijonas
doleri , iš kurio nuošim i b t
remiami lietuviškieji darbai ir
žmon s . . . Jo dar n ra. Jis eina
prie galo. Bet už gautus nuošim-

ius, netoli šimto t kstan i ,
remiamos lituanistin s instituci-
jos, duodamos darbo stipendijos
veikalams rašyti, leidžiamos kny-
gos, remiamos mokyklos ... —

Važiudami automobiliu per
Amerik , j s neretai pamatysite
prie keli užrašus: “Here work
your taxes”. Tai ženklas, kad už
j s taks pinigais taisomi keliai,
ia “dirba j s taksos”. Gal j s
ir nepasteb jote, kad Bostone,
New Yorke, Chicagoje ir ne vie-
name kit miest , net ir už Ame-
rikos rib , s di už stalo palink s
lituanistas mokslininkas, istori-
kas, filosofas, kurdamas veikal ;
nuvykstate Cleveland , Los
Angeles, Cicero ar bet kuri
didesn bendruomen , dešimt-
tys ir šimtai mokini šeštadie-
niais knibžda klasi skruzd-
lynuose, kur kitur stovyklauja,
dar kitur skaito lietuvišk vado-
v l ar knyg , — tai vis lietuviš-
ki židiniai, remiami Lietuvi
Fondo. Jeigu j s esate neš
bent mažiausi duokl — šimt
doleri , j s su džiaugsmu galite
mintyse skaityti: ia “dirba” j s
našas! Ir neliaus dirb s, nes mi-
lijonas yra nepajudinama suma,
veikianti tik nuošimiais. —

Tai taip realizuojasi daktaro
Antano Razmos, prieš virš dešimt
t met konkre iai susir pinusio
lietuvyb s išlaikymu, vizija.

O, kad atsirast daugiau toki
vizijos vyr , kaip daktaras Anta-
nas Razma!

VLIK-O REORGANIZAVIMAS

VLIK-o reorganizavimo klausimas buvo nagrinamas LFB Los Angeles samborio suruoštame politini studijų savaitgalyje, vykusiame 1974 met sausio mėnesio 26 ir 27 dienomis Los Angeles mieste. Skelbiame moderatoriaus ir simpoziumo pagrindini pranešimą žangi-nes mintis.

Simpoziumo moderatoriaus JUOZO KOJELIO vadinamosios mintys

Lietuvi Fronto Biulienai laisvės kovos rėpesius kelia ir svarstoma vairiomis progomis: suvažiuoimuose, stovyklose, politini studijų savaitgaliuose. Pasiruošusvarstyti ir šiandien. Organizuojant šį simpoziumą, teko girditi kritišką balsą, kad, girdi, neto-kiuje vietoje reikia vyriausios laisvinimo vadovybės likim spręsti. Tikroji vieta esanti pa-iaime VLIK-e ir metiniuose VLIK-o seimuose. Organizatori motyvai tokie: Lietuvi Fronto Biulienos jdis yra sudedamoji vyriausios politinės organizacijos, VLIK-o, dalis. Visos politinės demokratijos teisės ir tradicijos netik leidžia, bet ir pareigoja sudedamąsias dalis r-pintis apjungianios visumos gerove. Taigi, manome, kad mūsų kritikai atitrk nuo demokratinio gyvenimo praktikos.

Esama ir piktesni tarim: girdi, frontininkai, nuolat kelda-

mi ir diskutuodami VLIK-o ir kitveiksni klausimus, motyvuose ir išvadose kartojami ir nieko naujo nepasako. Tačiau nuolat prietaipai temgržta, nes reform priedangoje nori VLIK-sugriauti. Mums atrodo, kad gržimas prietaipai problem rodo, kad tos problemos vis dar neišspręstos. Gržiti prie reali problem ir kartais pasikartoti nera taip labai peiktinas dalykas. Blogiau kartotis neveikioje, nepajgume ir ignorancijoje. Mums labai miela, kad ir pats VLIK-as reorganizavimosi reikal suprato ir pastarajame metiniame VLIK-o seime Toronte sudar specialią komisiją VLIK-o statutui sudabartinti. Taip pat miela pranešti, kad šias diskusijas sujungia ir VLIK-o pirmininkas dr. Kstutis Valinas, kuris atsiunt trumpą raštą, pateikdamas savo sugestijas ir si-lymus.

Malonu man pristatyti simpoziumo pagrindinius pranešėjus, kurie visi yra pagaus, pozityvūs ir patyrę lietuvišką problemą sprendžiai. Jų iškeltomis mintimis bei pasiūlymais savo darbuose ir planuose galės pasinaudoti ir VLIK-as.

Dr. Vladas Juodeika — ekonomistas - mokslininkas, universiteto profesorius, nepriklausomybės karasavanas, plataus masto ekonomini planų Lietuvoje kurjas ir vykdytojas, visuomenininkas.

Jonas Kupnonis — universiteto profesorius, miškininkas -

mokslininkas, miškininkystės srityje dideli projektų vykdytojas, profesinis spaudos redaktorius, žurnalistas, visuomenininkas.

Dr. Petras Pamataitis — teisininkas, kriminologas, rezistentas — politinis kalnys I-je bolševikų okupacijoje, visuomenininkas.

Dr. Antanas Razma — gydytojas, Lietuvos Fondo sumanytojas ir vykdytojas, visuomenininkas.

P. Algis Raulinaitis — teisininkas, LFB delegatas VLIK-o seimuose, visuomenininkas.

VLIK-o pirm. dr. K. STUOVALIO raštu pateiktos sugestijos

Mes visi, dirbame VLIK-o Valdyboje ir Taryboje, esame labai susidomę VLIK-o stiprinimu, jo darbo našumo pakilimu ir jo veiklos finansavimo užtikrinimu ateities metais. Kaip žinote, aš esu daug kartų pareiškęs savo kalbose ir pasikalbėjimuose su spauda, kad mes laukiame pozityvių mūsų darbų kritikos, kuri negrautų, o stiprinti ir gyvinti taip Lietuvai svarbios institucijos paveikimą, jungiant daugiau jauną intelektualų, besidominti Lietuvos laisvės klausimais. Ir dabar taip pat kviečiu visus jūsų politinių studijų dalyvius pateikti mums konkrečius idėjus ir patiemis asmeniškai bei per jūsų garbingas organizacijas išvystyti glaudesnius ryšius su VLIK-u.

Mes visi suprantame, kad VLIK-o veikla bei šios ypatingos teisinės padėties turimos institucijos svoris tarptautiniame plotume yra išimtinai, ir būtis didžiausias pasitarnavimas okupantui, jei mes savo rankomis VLIK-griaudume.

Tai priimant kaip aksiomą, mūsų visų uždavinys yra kaip galima daugiau sujungti VLIK-o veiklą. O galimybės tam kiekvienam geros valios lietuviui tikrai atviro.

Aš asmeniškai galvoju, kad atjokas laikas suorganizuoti variose vietovėse, kur turime pakankamai intelektualiai bei politiniai iškilus žmonius, komisijas arba pakomisijas specifiniams VLIK-o uždaviniams atlikti. Tos

komisijos tur t b ti sutartos su VLIK-o valdyba ir gal t atlikti vairius uždavinius, kaip, pvz., planuoti jaunimo politin paruošim ir jungim VLIK-o darbus; organizuoti propagandos bei informacij teikim užsieniems politikams ir spaudai; ruošti informacin s bei istorin s reikšm s turin ius leidinius vairiomis kalbomis; išvystyti Tautos Fondo organizacij periferijose daug paveikesn lyg .

Tai tik kelios mintys, bet aš esu tikras, kad J s rasite daug kit konkre i uždavini , ku-

riuos m s intelektualai tur t ne tik planuoti, bet ir j organizavim vykdyti.

Baigdamas noriu paprašyti J s vis nuoširdžiai prisid ti prie sunkaus VLIK-o darbo ir taip pat pagalvoti, kokiomis priemon mis mes gal tume kaip galima grei iau pad ti ALT-ai ir JAV Lietuvi Bendruomenei išlyginti tarpusavio nesklandumus ir vieningai dirbti Lietuvos labui.

Linkiu Jums skaidrios nuotai kos ir nuosprendžio dar stipriau sijungti VLIK-o darb . Prašau pasveikinti visus dalyvius.

VLIK-AS NEGALI SUSTINGTI SENOSE FORMOSE

DR. VLADAS JUODEIKA

Lietuviai turi vyriausi Lietuvos laisvinimo organizacij . Šis faktas, be abejo, parodo didesn lietuvi tautos valstybingumo supratim , kuriuo lietuviai pagr s tai gali didžiuoti ir kurio kitos tautos panašioj pad ty gali pavyd ti. Bet kaip kiekviena organizacija laikosi tol, kol joje pasireiškia veiklos dinamika bei dialektika, taip ir VLIK-ui negalima sustingti senose formose, jei nenori atrofuoti ir mirti. Jis turi nuolatos progresuoti, nuolatos demonstruoti savo aktyvum , veržlum ir jaunatvišk energij .

Š tiksl gali jis pasiekti tik nuolatos atsinaujindamas savo organizacijoj, programoj ir savo veikloj.

Kitaip sakant, VLIK-as negali pasilikti toks pat, kaip jis buvo susiorganizav s okupacijos s lygose ir jose gav s krašto mandat . Tuomet j sudariusi devyni partij proliferacija neatspind jo faktiškos Lietuvos politin s diferenciacijos, o buvo sunki okupacijos s lyg padaras. Tad, išnykus toms praeities s lygoms, neb t tikslu dirbtinai laikyti toki daugyb politini partij bei

s j dži , juo labiau, kad juose lik tik menki liku iai buvusi nari , kurie, laikui b gant, neišvengiamai nutrupa, o jaunajai kartai jie yra nesuprantami.

Tad at jo laikas rimtai paži - r ti tikrovei akis ir imtis pagrindinio VLIK-o reorganizavimo. Pirmiausia tekt j sudarantias penkiolika partij ar grupi konsoliduoti du ar tris stambesnius s j džius ar partijas. Šie skai iaus pilnai pakakt , turint galvoje palyginti vienalyt Lietuvos visuomen s sud t ir vienalyt Lietuvos kio strukt r . Taip pat neb t prasm s skaldytis daugyb partij pasaul ži - ros ir socialini klasi bei sluoksni pagrindais; religini sitikim , pasaul ži ros bei socialini ideologij klausimus tekt palikti kiekvieno individo nuožiai ir religin ms bei kult rin ms bendruomen ms. Kitaip saktant, išjungus pasaul ži rinius klausimus iš praktiškosios politikos, galima b t konsoliduotis du ar tris politinius s j džius. Taip gal t atsirasti trys politiniai s j džiai: konservatyviai demokratinis, liberaliai tautinis ir radikalus (dešinysis ar kairysis). Šie s j džiai remt si politine demokratija ir laisvo kio principais. Juose neb t vietos nei klerikalizmui ar ateizmui, nei socializmui ar kraštutiniam kapitalizmui. B t galima tik tis, kad tremtyje atsiektoji politini j g konsolidacija gal t patarnauti

prototipu ir b simai laisvai Lietuvai.

vykdžius toki politini j g konsolidacij , žinoma, gal t iškilti klausimas, ar nenukent t VLIK-o, jo partij bei kovos s - j dži Lietuvoje iš tautos gauto mandato t stinumas? Neatrodo. Dabartiniams politiniams s j džiams bei partijoms konsoliduojantis, j gautas Lietuvoje mandatas automatiškai pereina naujiems politiniams junginiams; mandatas nesuspiln ja, bet, priešingai, jis atsiduria stipresn se ir labiau dinamiškose organizacijose.

Pagaliau, esminiai t stinumas, laikui b gant, tapo labiau fikcija, o ne gyvenimo tikrov . VLIK-o reikšm ir pripažinimas ar nepripažinimas gl di ne t stinume ir ne jo formalin j organizacin j strukt roj, bet jo faktiškoje veikloje ir takoje, kuri jis turi savo tautie iams ir svetimiesiems. Laiko pilnyb j, kai s lygos bus palankios, VLIK-as ir bus pripažintas, kaip buvo pripažintas pranc z vado de Gaulle "Laisvos Pranc zijos Komitetas", nors ir netur jo jokio formalaus mandato iš pranc z tautos.

Greta politini j g konsolidacijos VLIK-e turi lygiagre iai ir neatid liotinai vykti nauj j - g integracija bei traukimas VLIK-o strukt r . Visos kult rin s - visuomenin s organizacijos, stovin ios už laisv Lietuv , turi b ti organiškai jungtos

VLIK- ir jo darbus. O toki organizacij mes turime, k. t., ALT-a, Pasaulio Lietuvi Bendruomen, Profesori Draugija, Lituanistikos Institutas, student draugijos, Lietuvos Vyiai ir kt. Organizacijos, einan ios ALT- , gal t VLIK-e veikti per ALT- . Tiek iš konsoliduot politini s j dži , tiek iš kult rini organizacij turi ateiti nauj , jaun j g , kurios sijungt laisv s kov . Jaunoji karta nešt naujos dvasios ir atnešt nauj kovos metod .

Organizuota lietuvi visuomen , sijungusi VLIK-o laisv s kov , jaust gilesn prasm ir savo egzistencijai, o VLIK-as, iš antros pus s, gaut naujo kraujo, be kurio jam gresia pavojus izoliuotis, atrofuojis ir mirti. Kult rin veikla, atjungta nuo kovos už laisv , laipsniškai nustoja svarbiausio tikslo, nes tautin kult - ra tegali pilnutiniai prasiskleisti tik nepriklausomoj tautin j valstyb j. Taigi, šia prasme VLIK-as tampa integrali visuomen s dalis, ir tos visuomen s aukš iaušias siekimas pilnai sutampa su VLIK-o siekimais. Ši organiška vienyb tur s t stis ligi patek s Lietuvos laisv s saul .

Su gaunamom ubagiškom sumom VLIK-as atlieka milžinišk darb , nes dauguma žmoni dirba iš pasišventimo. Jei tok darb tur t atlikti bet kuri amerikie i staiga, ji išleist ne 40,000 doleri , bet mažiausia dešimt

kart tiek. Tod l tolimesnei VLIK-o veiklai išpl sti reikalinga daugiau pinig . VLIK-as turi tur ti naš ir gerai techniškai apr r pint aparat . Tad VLIK-o veiklos finansavimas tampa pirmaeiliu visuomeniniu uždaviniu. Ir,

PROF. DR. VLADAS JUODEIKA

mano manymu, šis klausimas n - ra neišsprendžiamas. Esmiškai jis yra organizacin problema. Jei kult ros reikalam sugeb jom sutelkti netoli vieno milijono doleri Lietuvi Fonde, kod l negal tume steigti Laisv s Fond ir jame sutelkti antr milijon ? Pinig pas žmones netr ksta, tik reikt surasti kit Razm , o gal

ir to paties pe iams ši našta neb t nepakeliama?

M s nepaliaujamas uždavinys yra skelbti pasauliui apie padaryt m s tautai neteisyb ir stengtis, kad ta neteisyb nevirst teisybe. M s mažoms j goms beveik ne manoma palenkti masi nuomon , kuri demokratiškuose kraštuose turi galing potvyni ir atosl gi pob d . Bet mes galime ir turime veikti tuos asmenis, kurie formuoja vieš j nuomon : tai laikraš i redaktoriai, kolumnistai, televizijos komentatoriai. Yra laikraš i , kurie turi “guest editorials” ir kuriais mes privalome pasinaudoti. Kai kuriuose kraštuose galima vedamuosius nupirkti. Visi laikraš iai talpina laiškus redakcijoms. Juos godžiai skaito milijonai žmoni . Radijas tapo mums prieinamas, ir ypa “public Service” valandomis. Mums reikia organizuotai ir planingai veikti informacijos srityje ir naudotis esamomis galiomyb mis.

Šiandien pasaulyje vyksta id j kova, kova už politines ideologijas, kurios siekia užvaldyti žmogaus siel . Nelaimėi m s tauta šiandien palenkta indoktrinacijai vienos politin s ideologijos, kuri ten skelbiama su religiniu fanatizmu. Marksizmo tezs ten dien nakt kalamos m s tautie i galvas. Su apgailėstaviu tenka konstatuoti li dn fakt , kad ši nepaliaujama komunist propaganda nelieka

be pasekmi . Jau dalis jaunosios kartos tiki marksizm kaip nauj apreiškim . Susitik su savo tautie iais iš okupuotos Lietuvos, m siškiai dažnai nustemba matydami, kai anie yra išmiklinti marksistin j dialektikoj. M siškiai dažnai klauso ir tylinės, politiškai b dami nepasiruoš , nesugeba tinkamai atsikirsti. Tod l didel s svarbos reikalas marksizmo klausimu — patiems apsišviesti ir jaunim apšviesti. Be to, vairiomis komunikacijos priemon mis, ypa per radij , mes turime pasiekti m s tautieius Lietuvoje ir stengtis laipsniškai sugriauti visas marksizmo tezes ir sustabdyti t m s tautos sielos žalojim . Mes turime sugriauti m s tautie iams prievarta užmest marksizmo pseudo-religij . Mes negalime b ti indiferentiški, kai m s tautieius norima paversti dvasiniais robotais, paklusniai vykdan iais Maskvos “didžiojo brolio” sakymus. Jei mes sugriautume marksizmo teorinius pagrindus, tuomet soviet režimas Lietuvoje netekt ideologinio pagrindo, kuriuo jis remiasi. Netek s ideologinio pagrindo, soviet režimas tapt tik plika svetimos okupacijos j ga, kuri lietuviškam nacionalizmui nesunku b t sugriauti.

K rytojus mums neša, nežinome. Paveikti staigi ir nelaukt pasikeitim pasaulin j scenoj, mes kartais pasiduodame pagundai tik ti, kad gal pasikeitimai

netrukus vyks ir Ryt Europoj, ir kad laisv s aušra Lietuvai nebe už kaln . Tiesa, Soviet S - jungoj senas revoliucinis patosas seniai išgaravo ir niekas jau jo nebesugr žins. scen iš jo naujas tarpsnis su neskaitlingais dr - suoliais ir didvyriais. Solženycinas, Bukovskis ir kiti dr siai sako savo valdovams akis ties , kad jie yra budeliai ir kriminaliniai nusikalt liai. Valdan ioji klika labai bijo naujai br kštanos gady n s, kurios jau nebegali sulaukyti. Neži rint ši ženkl , geriau mums b ti realistais ir tik ti, kad kova už laisv dar gali užsit sti. Nors pagal Osip Mandelštam soviet li tui dan-

tys jau išbyr jo, ta iau dar gali ne vien auk praryti. Pasiryž niekad nekapituliuoti, mes turime planingai organizuoti savo j gas, b ti vieningais ir ruoštis lemtingai kovai. Svarbiausia, mes turime išvengti kit imigrant likimo. Kai jie neteko tiesioginio kovos objekto, prad jo kovoti tarpusavy ir sužlugo. D l ken ianios tautos mes netur tume sauleisti tokios prabangos. Gerbkime ir kitame žmoguje matykime tvarin , turint Dievo atspind savo sieløj. Tas kitas žmogus šiuo atveju yra m s brolis lietuvis. Šiandien jau nebe daug m s beliko pasaulyje. Tod l gerbkime ir myl kime vienas kit .

VLIK-AS ATSTOVAUJA MUMS VISIEMS

JONAS KUPRIONIS

VLIK-as yra svarbi institucija. Dideliais sunkumais jis buvo sukurtas. Jei j sugriautume, vargu be stengtume kit sudaryti. Dabartinis VLIK-as, atlikdamas Lietuvoje prad t darb , savo t s tinumu pakelia savo svor . Jo veikla — politin , tad gera, kad j buriasi politin s grup s ir politiškai interesuoti asmenys. Skeptiškai ži riu tai, jei VLIK-as ar ALT-a, neva bazei prapl sti, stengiasi savo s skait traukti organizacijas, nieko

bendra neturin ias su politine veikla.

Pagal turimas s lygas, ypa finansinius išteklius, VLIK-as r - pestingai atlieka bent svarbesnius reikalus, o dažnai imasi iniciatyvos kai kuriem vykiams užb gti už aki . VLIK-o vadovyb j vis laik yra paj g s, rinktiniai asmenys, kaip ir dabar — Vali nas, Aud nas, Nemickas ir kt.

Neži rint visa to, nuolat ke liami VLIK-ui priekaištai, reiš-

kiamas nepasitenkinimas. Paskutinį VLIK-o sesijų Kanadoje jis pats nutarė sudaryti specialią komisiją statutui pakeisti. Tad ne tik svarbu, bet ir domu panagrinėti, kur yra to nepasitenkinimo šaknys. Neteko girdėti, kad VLIK-as būtų ko nors nepadaręs ar blogai padaręs. Svarbiausias ir galbūt pagrindinis nepasitenkinimas kyla dėl VLIK-o sudėties.

ia iškylda du motyvai: a) VLIK-as savo sudėtimi ne visiems atstovauja ir b) Kai kurios grupės neturi pagrindo ten būti.

Svarstant pirmąjį priekaištą, prisimenu, šioje patalpoje LB iniciatyva suruoštame simpoziume vienas iš kalbėtojų pareiškė, kad VLIK-e niekas jam neatstovauja. Jis linkęs, kad Lietuviai Bendruomenė imtųsi to darbo, kuri, jo nuomone, atstovauti visiems, nors neparyškino fakto, kad ir Bendruomenei ne visi priklauso. Bet ir atstovavimas mes dažnai persiaurai aiškinamas. Pav., Lietuvos Nepriklausomybės Deklaraciją paskelbė Lietuvos Taryba, išrinkta 1917 Lietuvos Konferencijoje Vilniuje. Bet kas gi rinko atstovus šioje konferencijoje? Man žinoma, kaip buvo Anykščių apskrityje. Su jo vaistininkais (Vienuolis - Žukauskas), klebonais, pora vietos mokytojų, viršaitis ir keli šviesesni vietos gyventojai ir tarėsi: gal tu gali važiuoti, ar gal tu. Atsirado du, kurie sutiko ir važiuavo. Tikriausia ir dauguma kitos konferencijos dalyvių panašiu keliu

buvo parinkti. Bet gi niekam neatneina galvon ginėti, kad atstovai buvo nerinkti, visuomenei neatstovavo ir kad Nepriklausomybės akta dėl to neteisėtas.

Visa būtų, kad dažnai link spręsti, ne kaip darbas atliktas, bet kas jį atliko. Pav., kongresinė rezoliucija (H. Con. Res. 416) kai kam nepatinka, ar jį laiko mažaverte, nes jam nepatinka Valiukas. Taip yra ir su atstovavimu VLIK-e. Jo sudėties diapozonas, imant nuo kairės iki dešinės, toks platus, kad vargu galėtum atsirasti toks, kuris VLIK-o sudėtyje nerastų savo vienišumą. Man ten daug kas atstovauja. Mano partija yra kininkai. Sijungia. Lietuvos kininkai vertinami aukščiau. Tai pirmas mano pasirinkimas. VLIK-e kininkai Sijungia atstovauja dr. K. Valiūnas, prof. B. Vitkus ir kiti. Išėjimoje šis Sijungia neturi sąlygų veikti, tad išeit, kad jis atstovaujama tradicija arba idėja, kuri, Lietuviai atgavus nepriklausomybę, neabejotinai vis reikštų si praktiškai. Be to, VLIK-e randu ir daugiau man primtinų grupių. Pav., turiu seną sentimentą ir kitai kininkai atstovybei — valstiejiams liaudininkams, tautininkams, tautininkams, Vilniaus srities, Mažosios Lietuvos atstovams — už juos aš balsuočiau. Esu tikras, kad kiekvienas iš jų esantį panašų pasirinkimą turėtų.

Savotiška padėtis susidarė, atsiradus naujai institucijai — Lie-

tuvi Bendruomenei. Ši institucija nėra grupė, kaip, sakysim, kitos politinės grupės. Jos uždavinys — apjungti visus tautiečius: ir politikuojančius ir nepolitikuojančius. Net ir visi ALT-os ir VLIK-o nariai yra Lietuvi Bendruomenės nariais. Nesusipratimai atsirado, kad lig šiol būv LB vadovai nesuvokė Lietuvi Bendruomenės apimtį ir jai priklausanio orumo. Jie Bendruomenės vaidmenį suprato kaip atskiros grupės vaidmenį ir kai kuriose srityse net mėm konkuruoti su savo nariais, priklausančiais atskiram grupėm ir jau nuo seniau dirbančiais pasirinktose srityse. Ryškus to pavyzdys — JAV LB vadovybės konfliktas su ALT-os vadovybe. Prieš keletą metų viename net slaptame suvažiavime Kanadoje PLB vadovybė buvo nutarusi steigti politinį centrą, reiškia, — konkurentą VLIK-ui, nes nebuvo pasitarę su juo. Nežiūrint, kad Lietuvi Bendruomenei lig šiol dar nepavyko tapti tuo, kuo ji turėtų būti — apjungti visus lietuvius, ir nors dar daugelis jos atstovavimo nenori, vis tiek ji jau apima žymią išeivijos lietuvių dalį ir ji turi rasti formą glaudžiai santykiuoti su VLIK-u ir ALT-a ir politinės srities veiklą derinti.

Gal labiausia realus nepasitenkinimas VLIK-u — tai patį jos sudėtis. Jame dalyvauja grupės, kurios neturi pagrindo ten būti.

tai aš žinau iš dviejų pusių. Viena, VLIK-ateina pozityvios

asmenybės ir iš silpnės grupės. Atstovai atlyginimo negauna. Tada silpnės grupės dalyvavimas tiesioginiai VLIK-ui nėra kenksmingas. Tai jau visk lemia antrasis motyvas, kurio dažnai mes net nekeliame: grupė gausa yra didelė blogybė psichologiniu tautos auklėjimo atžvil-

PROF. JONAS KUPRIONIS

giu. Tai susisemulkinimas. Konsolidacijos reikalą jau ir iame, ypač laiko tikimybę išsenkantį joms. Dėl susisemulkinimo net mės korifėjai priekaištavo: “O t partijų tarp mės priviso daugiau kaip pas šun blus ” (Maironis);

“Matai, pane, pasišlapino kiek ir jau nauja srov, nauja partija” (Vaižgantas).

Niekas negali neigti partijų iš principo. Tai natūralu ir neišvengiamai. Nėra valstybių, kurių santvarka nesiremtų partijomis. Juk ir Lietuvių Bendruomenėje reiškiavosi grupinis ar partinis pasiskirstymas. Blogo tik susismulkinime, susiskaldyme, ypač siekiant politinių bei idėjinių tikslų. Geriausia anglosaksų partijų forma — nedaugjų.

Penkiolika politinių grupių VLIK-e — tai mūsų tautos susiskaldymo eksperimentas. Psichologiškai imant, tai klaidingas tautos auklėjimas, blogo pavyzdys ir skiepėjimas. Juk tai žalingas pavyzdys — sugestija skaldytis ir visur kitur. Negi iš tikro turime pagrindo taip skaldytis. Nesunku sitikinti, kad neturime. Štai, pavyzdžiui, VLIK-e yra Krikščionių Darbininkų Sąjunga ir Darbo Federacija. Abi dedasi atstovaujantios krikščionims darbininkams. Bet žinome, kad šiai pasauliui iš vis nesiseka suburti darbininkų, kurie daugumoje nuolat socialistų pusėje. Bet vis tiek atskiri asmenys, besidedantys krikščionių darbininkų vadais, nors ir be narių, dėl asmeniškų ambicijų tarpusavyje susiožiauja, susiskaldę atskiras grupes. Ir tas susiskaldymas norima reprezentuoti vyriausioji mūsų institucijoj — VLIK-e. Neisim toliau, bet tokie ir panašūs pavyzdžiai VLIK-e rastume vis

eilė. Jie net ir mirusiomis dėsniomis randama reikalauja atstovauti. Jie yra pagrindinis mūsų nepasitenkinimo šaknys. Šis reikalas būtina turi būti taisomas. Sakyčiau, pirmą pradžią grupiškai iš VLIK-e turėtų būti sumažintas nors iki 10.

Kiti dalykai, kaip VLIK-o autoriteto iškilimas, jo darbų praplėtimas, daug nepriklausomų statuto redakcijų, o labiau nuo VLIK-atstovaujantį asmenų ir visuomenės atsinešimo. Svarbiausia, dirbantiesiems turime reikėti daugiau pagarbos ir neieškoti vien tik priekabių ir viską neigti, kai patys dažnai tingime ir pirštą dėl visuomeninio reikalo pajudinti. Anie žmonės dirba be atlyginimo, aukoja laiką, energiją ir lėšas. Antra, tai neturime tapti bavarais, kurie tampa iškariais ir melžiais, ir ratus bei plėginko. Kaip mūsų VLIK-as operuoja finansiškai? Gi jo metinis meta tik 40-50,000 dolerių. Juk tai ubagiška suma. Laimingu sutapimu, VLIK-o pirminkas dr. Valiūnas po pasaulį važinėja savo lėšomis, kartu atlikdamas ir VLIK-o reikalus.

VLIK-o lėšos (remiantis 1972 metų duomenimis) ateina iš šių šaltinių:

1. JAV lietuviai betarpiškai ir per LB sudeda 17,500 dol.;
 2. ALT-a iš Vasario 16 aukščiau skiria 15,000 dol.;
 3. Kanados lietuviai surenka 15,000 dol.;
 4. Australijos lietuviai atsiunčia 3,000 dol.
- ...ia metasi akis ALT-os el-

gesys. Atrodo, kad jos pagrindinis uždavinys būtų kaupti lėšas politinei veiklai. Pagrindinis politinis darbas vyksta VLIK-e. ALT-a per metus surenka apie 40.000 dol. 1973 metais tur jo 44.000 dol. Atrodo, kad pus ar du tre daliai surenkamą sumą ALT-a turėtų atiduoti VLIK-ui.

Ak, visos tos sumos yra tik katės ašaros, bet kai toks lėšų trūkumas, svarbu jas bent racionaliai paskirstyti. Aplamai, Tautos Fondas turėtų stipriau paremti. Viena vyriausia politinį vadovybą — mūsų pasididžiavimas. Jei dar pavyktų jį sustiprinti, būtų didelis laimėjimas.

VLIK-AS TURI EITI SU GYVENIMU

DR. PETRAS PAMATAITIS

Nebe pirmą kartą tenka dalyvauti Lietuvių Fronto Biuro organizuojamuose politiniuose studijų savaitgaliuose ir viena kita sava mintimi prisidėti prie keliamam klausimui bei problemų narpilijimo. Bent du ar tris kartus spaudoje buvo skelbtos tuose svarstymuose priėtos išvados. Būt atskiras klausimas, ar tos išvados turėjo kokio poveikio mūsų laisvinimo institucijų veiklai; ir norint, kad klausimui atsakyti, tektų giliau jį pastudijuoti, tačiau kaskart tie politiniai studijų savaitgaliai ir juose priėtos išvados rasdavo gyvo atgarsio mūsų spaudoje ir tuo būdu lietuvių visuomenėje aktualindavo lietuviškus uždavinius ir problematiką.

Kad tie svarstymai neliko tyruose šaukianiu balsu, patvirtina ir tas faktas, kad pastarajame Vyriausiojo Lietuvos Išlais-

vinimo Komiteto seime Toronte buvo priėta išvada, jog jo statusas reikalingas peržiūrėjimo ir pritaikymo šiems dienoms lygoms.

Religinis bendruomenis, politinis sistemos ir šiaip jau kiekviena žmogiškoji organizacija yra linkusi pastovumui, struktūros užkonservavimui, status quo išlaikymui. Kad pastovumo elementas organizacijoje, nežinotų joms apimties, yra reikalingas, dvejį nuomonių būti ir negali. Tačiau per ilgą užsikonservavimą, kaip gyvenimo praktika yra pilnai rodžiusi, dažnai esti ir labai nuostolingas. To jimo su gyvenimu, atvirumo laiko problemoms, neapgaudinėjimo patiemis savais iliuzijomis ypatingai reikia mums, kuriems istorinis lemtis uždėjo sunkias, galbūt nepeliamas ir persunkias pareigas. Jas patenkinamai atliksime tik eida-

mi darbo dirvonus gera valia, atvira dvasia ir viso turimo potencialo tikslingu panaudojimu. Todėl man kartais sunku suprasti žmones, kurie tokias lietuvišką klausimą svarstybas, kokios vyksta, priskiria prie kažkokių slaptų planų Lietuvos laisvini- mo organizacijoms sugriauti. Yra norinami su vykdomais laisvini- mo darbais sugriauti. Tai tiesa. Tačiau jį reikia ieškoti ne ten, kur vyksta pasitarimai, kaip tų darbų sustiprinti.

Šio simpoziumo organizatori esu paprašytas pateikti konkre- tius ir siūlymą Vyriausio Lie- tuvos Išlaisvinimo Komiteto au- toritetui, darbo našumui ir jo veiklumui pakelti. Kvietim pri- miau, nes man buvo aišku, kad organizatoriams ir pi vyriausi laisvinimo veiklai vadovaujant organ sustiprinti, o ne nusilp- ninti. Manau, kad to paties buvo paprašyti ir kiti šio simpoziumo dalyviai.

Pasiūlymą VLIK-o reorganiza- vimui gali būti nemaža ir vai- ri, todėl aš apsisprendžiau ap- siriboti trim VLIK-o problemom, kurios vertos pirminio d mesio ir kurias turėtų apsvarstyti pats VLIK-as ir padaryti konkre- tias išvadas:

1. Būtinai turėtų būti patikrin- ti VLIK-o struktūriniai pagrin- dai. Apie tai jau seniai kalbama, bet pats VLIK-as tų klausimų ignoruoja. Ar realu su vyriau-

sioje politinėje vadovybėje turėti 15 grupių? (Tiesa, rodos, vienos — Lietuvos Laisvės Kovotojų VLIK-o vadovybei nebepasisek- surasti ir šiuo metu ten esama 14 grupių). Ar iš tikro šitaip su- s lietuviškoji visuomenė išėivi- joje yra diferencijuota? Kai iš- keliamas VLIK-o sudėties reor- ganizacijos klausimas, paprastai VLIK-o struktūros neliečiamas ginamas kontinuiteto argu- mentu. Girdi, mes turime išlaiky- ti tų patį organą, kuris mandatą gavo krašte iš pačios tautos. Bet nacių pogrindyje veikęs VLIK-as turėjo 9 narius. Man atrodo, jei tų stinumas nebuvo pažeis- tas, kai pridėjome 6 naujus na- rius, tai nebūtų pažeistas ir tada, kai keliais nariais sumažėtų.

Neturiu jokių slaptų kelių iš VLIK-o eliminuoti kurias nors grupes. Tad kaip pavyzdį noriu nurodyti tų VLIK-e šiuo metu atstovaujantį grupę, kuriai aš pats priklausiau, prie kurios k rimu esu prisidėjęs ir dirbęs jos vado- vybėje. Tai Lietuvių Rezistenci- nio Santarvė. Ji buvo priimta VLIK- (1964), kai jau kaip or- ganizacija buvo nustojusi egzis- tuoti.

Toki nebeveikianti, net ir narių nebeturinti, bet vis VLI- K-e mūsų visuomenei atstovau- janti grupė yra ir daugiau. Visa eilė jų nebe stengia apsi- mokėti juokingai mažo 100 dol- nario mokesio.

Štai kodėl manau, kad statute turėtų būti aptartos VLIK-o na-

rio kvalifikacijos ir t kvalifikacij neturin ios grup s tur t gera valia iš VLIK-o eliminuotis.

2. VLIK-o veiklos finansavimas tur t b ti nepriklausomas nuo joki kit organizacij ma lon s. Tautos Fondas, kuris telkia VLIK-ui l šas, savo organizacin tinkl tur t išpl sti visas laisvojo pasaulio lietuvi bendruomenes. Blog sp d daro, sakysim, toks pra jusi vasar spaudoje skelbtas faktas: VLIK-o atstovai ikagoje pasitarimuose su Amerikos Lietuvi Taryba pripaž sta jai vyriausios politin s vadovyb s Amerikoje autoritet ; ir ia pat dedama nuotrauka, kaip VLIK-o atstovas iš ALT-os atstovo priima keli t kstan i dole ri ek , tarsi, už tokio susitarimo pasirašym . Atrodo, kad kair netur t žinoti, k daro dešin , kai finansuojama vyriausios rezistencin s institucijos veikla.

3. Metiniuose VLIK-o seimuose pilnateisiais atstovais tur t dalyvauti ne tik paties VLIK-o grup s, bet ir visos VLIK-o statute definuotos gyvosios lietuviškos paj gos. T mint prieš savo mirt “Dirvoje” iš k l prof. St. Žymantas, ir aš j pilnai remiu. VLIK- sudaran ios grup s yra nuolatiniam ryšy su VLIK-o vadovybe, ir metiniuose seimuose k nors naujo pasi lyti nebe-

paj gia. Nauj min i ir id j išskelti ir si lym padaryti gal t

VLIK- ne einan i organizacij ir s j dži veik jai, pav., student , neolitan , ateitinink , skaut , Lietuvi Bendruomen s, Amerikos Lietuvi Tarybos, Su-

DR. PETRAS PAMATAITIS

sivienijim , laikraš i ir žurnal redaktoriai ir t.t, ir t.t. Tuo b du lietuvišk problem sprendim b t jungtos pla ios išėivijos mas s. Tegu tokiuose seimuose padaryti nutarimai formaliai VLIK-o ir ne pareigot , ta iau išskeltomis mintimis ir sumanymais tikrai gal t pasinaudoti.

PUS VLIK-O NARI TUR T ATEITI J RINKIM KELIU

DR. ANTANAS RAZMA

1943 pagrindinis VLIK-as Lietuvoje, susiorganizavęs partiją pagrindais, Lietuvoje ir išeivijoje atliko daug svarbi darb politiniame kovos už laisv sektoriuje. Jo dėka 1949 buvo paskelbta Lietuvi Charta, kuri gyvenim išved demokratiniais pagrindais sukurt Pasaulio Lietuvi Bendruomen . Bet dabar susiduriame su keistu paradoksu: nuo pat sistėgimo pradžios Lietuvi Bendruomen auga, stiprėja, susilaukdama jaunųjų, demokratišk rinkim keliu ateinančių organizuot lietuvi bendruomen . Lietuvi Bendruomen yra tapusi šiandien stipriausia ir pajėgiausia lietuvi organizacija, kurioje sutelpta visokio plauko, vairo amžiaus ir išsilavinimo lietuviai. Tuo tarpu VLIK-as, PLB gimdytojas, silpnėja, jaunajai ir vidurinei kartai svetimėja. Kodėl taip vyko? Norėdami būti sau atviri, turime pripažinti, kad užsisklendimas partinėje struktūroje yra pagrindinis VLIK-o silpnėjimo priežastis. Jaunosios kartos todėl nebemato prasmės žengti vilkinę veiklą. Be jaunųjų ir naujo kraujo VLIK-as ir toliau menks. Partijos atliko savo rolę praeityje laisvoje Lietuvoje,

bet dabar jau didesnei išeivijos daliai pasidarė nebesuprantamos, nebeaktualios, o jaunajai kartai — tik archyvin medžiaga.

VLIK-as, neprogresuodamas su gyvenimu ir nepersiorganizuodamas, prarado daugumoje vidurinę ir visiškai jaunesnę išeivijos kartą, kuri pasuko Lietuvi Bendruomenės link. Jaunesnieji, norintieji dirbti lietuvi politinį darbą, nerado kito kelio, kaip eiti per Lietuvi Bendruomenę, nors ir rizikuodami, kad rinkimuose galima ir pralaimėti. Neleisti jiems dirbti politinio darbo per Lietuvi Bendruomenę būtų didelis nuostolis lietuviškiems reikalams dabar, o dar didesnis ateityje, kada pats laikas vyresnius išstums iš aktyvios veiklos.

Jaunesnioji ir vidurinė karta, panašiai kaip VLIK-o, laikosi ir Amerikos Lietuvi Tarybos atžvilgiu.

Laisvinimo veiklai suaktyvinti ir išeivijos kartoms planingiau ir tiksliau panaudoti, VLIK-as ir Pasaulio Lietuvi Bendruomenė turėtų apsijungti. Ši apsijungimo schema galėtų eiti ir Amerikos Lietuvi Taryba, nors ji

veikia tik Jungtini Amerikos Valstybi ribose.

Kai prieš trejus metus JAV Lietuvi Bendruomenei vadovauti at jo rašytojas Vytautas Volertas, VLIK-ui — dr. K stutis Vali nas ir ALT-ai — dr. Kazys Bobelis, buvo susidariusios labai palankios s lygos vieningai Lietuvos laisvinimo vadovybei sudaryti, nes visi trys pirmininkai buvo artimo amžiaus, išsimokslinimo, visi trys — naujieji ateiviai ir tos pa ios ideologijos žmon s. Tiesa, tuo metu Pasaulio Lietuvi Bendruomenei vadovavo kiek vyresnio amžiaus dabartinis PLB garb s pirmininkas Stasys Barzdukas, bet jis buvo didelis apsijungimo šalininkas. Bet, m s vis nusiminimui, apsijungimas ne vyko. Jei šie keturi centrini organizacij vadovai to b t siek ir atsiek , net jei kit didesni darb b t nepadar , b t atlik istorin s reikšm s darb ir išeivijos istorijoje raš savo vardus, kaip tolimos vizijos vyrai. Ta iau po paskutini j JAV LB Tarybos ir Pasaulio Lietuvi Bendruomen s rinkim tarporganizaciniai plyšiai yra pagil j , ypa su ALT-a, tad ir apsijungimo s lygos bent ke liems metams pablog jusios.

Centrini veiksniai apsijungim gal t pagreitinti pati visuomen , jei lygiai visiems paskirstyt Vasario 16-sios aukas, ir tos aukos b t panaudotos tik laisvinimo darbams vykdyti. Dabar

kai kurios organizacijos savo reikšm bando iškelti gaut auk skai iais, nors daugeliu atvej aukotojui yra paneigiama laisvo apsisprendimo teis . Laisvas apsisprendimas tur t b ti vis pripažintas principas ir praktikuojamas visuose Vasario 16-sios min jimuose, neži rint kas tuos min jimus organizuot . Panai kinus varžym si d l pinig , atpult varžymasis ir d l kompetencijos rib , nes sunkiuosius darbus dirbti pasilikti tik idealistai darbuotojai. Taip vadinami “didieji veik jai” ty liai pasitraukt .

Laisvo apsisprendimo auk prasme principas iššaukt nat - raliai sveik konkurencij tarp ši organizacij , nes joms tekt visuomenei prisistatyti atliktais darbais, o ne kit veikimo laisv stabdan iais reikalavimais. V liau visos tos organizacijos praregt , kad tarpusav trintis nereikalinga, ir apsijungimas tapt neišvengiama b tinybe.

Dar vienas kelias atsiekti koordinacij politin je veikloje b - t — s sti visiems kaip lygiems partneriams prie deryb stalo ir dr siai paži r ti realybei akis. Vienyb s reikalaudami iš visuomen s, pirmiausia pavyzd tur t parodyti centrini organizacij vadovyb s.

VLIK-o atsinaujinimui ir sustipr jimui daug pad t organizacin s strukt ros reformavimas ta prasme, kad pus nari paskirt

partijos, o kita pus b t išrinkta rinkim keliu arba juos deleguot Lietuvi Bendruomen . Nesiryžtant reformoms ir laikantis senos strukt ros, VLIK-o sustipr jimo laukti negalima.

VLIK-o (ir ALT-os) sustipr jimui daug pad t t problem viešas ir atviras diskutavimas

m s spaudoje. Atvirose diskusijose atrandama tiesa, iššaukiamas progresas, tad ne vengtina skelbti ir kontroversini pasi lym . M s dienraš iai ir savaitraš iai nuo toki tem gerokai užsisklend . Toks uždarumas kenkia pa iai spaudai ir, aišku, ap- lamai lietuviškai veiklai.

B TINA POLITINI GRUPI KONSOLIDACIJA

PRANAS ALGIS RAULINAITIS

Kai kurioje m s spaudoje yra sigal jusi tendencija frontininkuose ži r ti uodegas ir ragus. Esu tikras, daug kas pasteb jote, kad, išrinkus septyni asmen valdyb du frontininkus, pasigirsta g d s korespondent sp jimai: “frontininkai per m ” tos ir tos organizacijos valdyb . Taip pat, jei kuris iš Fronto Bi- iuli iškelia kurio nors veiksnio perorganizavimo klausim — pasipila užmetimai: “frontininkai griaua, nori sugriauti”; o jei korespondentas kiek bailesnis, tai — “jau ir sugriov ” t ar kit veiksn . Tad, prieš pradedant šias svarstybas, pavadintas “VLIK-o reorganizacija”, noriu visus užtikrinti, kad neturime jokio tikslo sugriauti VLIK- , bet tik sekame VLIK-o seimo, vykusio Detroite 1971 met gruodžio m n. 4-5 dienomis, nutarim , kuris skam-

ba: “Seimas paveda VLIK-o valdybai paruošti iki sekan io seimo VLIK-o praplotos projekt , kuris apimt ir jaunimo jungim

VLIK-o organizacij bei Lie- tuvos laisvinimo darb ”.

VLIK-o valdyba tam nutarimui vykdyti sudar vadinam “Praplotos komisij ”, kuri 1972 metais lapkri io m n. Clevelande padar tuo klausimu pranešim , taip pat ten ir LFB atstovai pasisak tuo klausimu, nešdami konkre ius pasi lymus. De- ja, viskas taip ir liko gražiais žo- džiais. Bet VLIK-o seimo atstovai ir toliau sielojosi šiuo klausimu ir, štai, 1973 met seime Toronte v l buvo priimtas nutarimas, kuriuo VLIK-o valdybai ir tarybai pavesta sudaryti VLIK-o statuto pakeitimo komisij ir ki- tam seimui pristatyti konkre ius projektus. LFB ir v l Toronto

seimui teik savo konkrečius pasiūlymus VLIK-o reorganizavimo klausimu.

Tad, kaip matote iš to trumpo vado, šios svarstybos neturi tikslo VLIK-ą griauti. Norima jas panaudoti kaip vien iš priemonių paryškinti visuomenės nuomonę šiuo svarbiu klausimu. Tad, galime pradėti šias svarstybas, priimdami pagrindinį premisą, kad VLIK-as yra Lietuvos valstybingumo taisyklės ir pabandykime trumpai, prabėgus paliešti jo atsiradimo ir gyvavimo istoriją.

Po 1926 metų perversmo Lietuvoje visa valstybinė galia pamažu buvo sutelkta Respublikos prezidento rankose. Jis skyrė ir atleido ministerius pirmininkus, jis skelbė ir atšaukė sustiprintos apsaugos arba valstybės gynimo metus, jis sprendė mobilizaciją, karą, taiką, skyrė ir atleido pasiuntinius kitoms valstybėms. Visos šios išvardintos (šios raišos toli gražu nėra pilnas) Respublikos prezidento prerogatyvos, numatytos 1938 metų konstitucijoje. Nežiūrint šių visų beveik absoliutinių galių, 1940 metų birželio vyčiai užklupo Lietuvą neparuoštą, ir pats prezidentas pasitraukė iš Lietuvos. Deja, tas jo pasitraukimas nebuvo politiškai išnaudotas Lietuvos labui. Nebuvo pareikšti regimi protestai, nebuvo sudaryta vyriausybė, ir Lietuvos valstybingumo tęstinumas laikinai nutrūko. Kiek vėliau vyriausybės vietoje susi-

dar Tautinis Lietuvos Komitetas, pirmininkaujamas Ernesto Galvanausko, savo laiku buvusio Didžiojo Vilniaus Seimo nario, Informacijos biuro Paryžiuje (1919 m.) organizatoriaus, Taikos konferencijos 1919 delegato, tris sykius buvusio ministerių pirmininku ir vedusio ne vien ministerijų. Be E. Galvanausko

P. ALGIS RAULINITIS

šis komitetas jo ir keturi diplomatinių Lietuvos tarnybos nariai.

Kiek vėliau, 1940.XI.11, Berlyne plk. K. Škirpos suorganizuojamas Lietuvių Aktyvistų Frontas, iš kurio išsirutuliojo Lietuvių Frontas ir po to Lietuvių Fronto Biūriai. LAF mums siorganizuoti

rezistencinio s j džio tinkl krašte ir suvaidino didel vaidmen Lietuvos istorijoje, suplanuodamas ir pravesdamas 1941 m. birželio m nesio sukilim prieš rusišk j okupant . Tas sukilimas atstat Lietuvos suverenumo vykdym , krašto vadovyb s priekyje pastatydamas Laikin j vyriausyb . Nuo 1941.VII.5, vokie i okupacinei valdžiai sustabdžius Laikinosios vyriausyb s veikim , Lietuva gr žo panaši pad t , kuri egzistavo Respublikos prezidentui pasitraukus, be joki ap iuopiam pastang Lietuvos valstybingumui prat sti. Valstybingumo t stinumas per jo visuomenin plotm .

Pogrindyje atsid rusios veikliosios grup s susirikiavo sen sias partijas ir naujai atsiradusius rezistencinius s j džius. Šios partijos ir grup s 1942 m. viduryje susiorganizavo du centrus: Vyriausi Lietuvai Komitetas , susidedant iš laicistini grupi — socialdemokrat , valstie i liaudinink , tautinink , nacionalist ir laisv s kovotoj ; ir Tautos Taryb , kuri sudar katalikiškos grup s — krikš ionys demokratai, Darbo Federacija, Lietuvai Frontas ir Vienyb s S - j dis.

Pogrindžio veikla buvo plati ir efektinga, bet politiniai vadovai vis nepaj g susitarti ir steigti vienos bendros vadovyb s. Ta apgail tina pad tis t s si iki 1943 met vidurvasario, kada prasid jo

rimti pasitarimai. Pagaliau buvo susitarta, kad centrin pogrindžio organ sudarys politin s partijos, tur jusios demokratiniuose seimuose savo atstovus, ir kovos organizacijos, pasireiškusios savo veikla. 1943.XI.25 virš min t devyni organizacij atstovai susirinko pirmo pos džio. Šie vyrai suprato tur visos tautos galiojim ir, kaip revoliucin organizacija, gal veikti valstybingumo t stinume. Kitame pos dyje buvo parinktas vardas — Vyriausias Lietuvos Išlaisvinimo Komitetas — ir išrinktas prezidiumas, kuriam pirmininkavo Steponas Kairys. 1944.II.16 VLIK-as paskelb savo deklaracij , kuri ir dabar dar nustato organizacinius principus ir veickl . 1944 m. balandžio m nes gestapas iššifravo VLIK-o sud t ir su m daugum jo nari . j viet grup s paskyr naujus atstovus ir veikimas vyko toliau. Matydam, kad bolševikai artinasi, VLIK-o valdyba paskyr delegatur Vokietijoje, kuri jo prel. M. Krupavi ius, R. Skipitis ir V. Sidzikauskas, ir taip pat išleido atsišaukim , ragindama nesitraukti iš krašto. Deja, pati VLIK-o vadovyb šio savo atsišaukimo nepaklaus ir pasitrauk . Krašte liko tik Lietuvai Fronto atstovas, o kiti pasitrauk atk r VLIK-Vokietijoje, kur jis prad jo reikštis 1945 m. geguž s pradžioje.

Nuo savo atsik rimo tremtyje VLIK-as yra per j s sunk keli ir dalinai nustojo savo pirmykš-

t s santvarkos, sileisdamas kai kurias grupes, sudarytas geografiniais pagrindais arba grynai aritmetinio grupi santykio tikslais.

Kaip ten beb t , šiandien turime tik vien valstybinio t stinumo organ , VLIK- , ir turime d ti visas pastangas j išlaikyti. Dalis ši pastang turi b ti nukreipta VLIK-o reorganizavim , tuo j sustiprinant.

ia bandysiu paduoti kelet gan palaid min i šiam VLIK-o sustiprinimui atsiekti. VLIK- sudaran ios grup s tur t skirti daugiau d mesio darbo planavimui ir Lietuvos laisvinimo politin s akcijos išvystymui; savo t s tinumo išlaikymui turi r pintis jaun paj g traukimu organizacij ir to prieauglio paruošimu politiniam lietuviškam darbui. Matome, kas darosi. Neseniai dar VLIK-e buvo 15 grupi , o šiandien jau tik 14, nes viena grup užsidar , nebetur dama jokio prieauglio. Taip pat matome, kad kai kurias grupes turi atstovauti kit grupi žmon s, nes jos pa ios jau nepaj gia atsi sti savo žmoni VLIK-o seimus, taryb ar valdyb .

LFB atstovai VLIK-o seime Clevelande ir Toronte si l , kad b tinai reikia nustatyti minimalines kvalifikacijas grupei pasilikti ar tapti VLIK-o nariu. Štai tos kvalifikacijos: 1) Organizacijos skyri egzistavimas — kai kurios dabartin s VLIK-o grup s

neturi nei vieno skyriaus ir greičiausiai visame pasaulyje nesurast 10-ties nari ; 2) Reguliariai renkami organizacijos centriniai organai, kurie tur t teis paskirti atstovus VLIK (šiuo metu kai kurios grup s turi centrinius organus, egzistuojan ius popieriuje, o kitos net ir to neturi ; 3) Mok jimas nario mokes io VLIK-ui: yra grupi , kurios jau keli metai ne stengia sumok ti minimalaus \$100.

Iš 14 VLIK- sudaran i grupi gal tik kokios šešios aktyviai ir savanoriškai reiškiasi, bet ilgainiui ir tos grup s išseks ir, negaudamos nauj j g , visai išnyks. Nereikia labai gilaus svartytymo, kad pamatytume, jog atsiduriame t pat m s dažnai linksniuojam jaunimo klausim .

traukti jaunim lietuvišk darb n ra lengva, o politin veikim beveik ne manoma. Tam yra daug priežas i : jaunimas pilna to žodžio prasme visai n ra mat s Lietuvos, ir jam Lietuva yra tik “my folks coutry”; apie j jie tik žino iš savo t v pasakojim , šeštadienini mokykl (kurias labai nenoromis lanko), stovykl ir retas kuris dar iš lietuviškos spaudos. Šis jaunimas yra išaug s dviej politini partij sistemoje ir jam yra nesuprantama, kam reikia tokio smulkaus susiskaldymo 14 grupi . Ir, tikrai, paži r kime, koks skirtumas tarp Darbo Federacijos ir Krikš ioni darbinink s jun-

gos. Gal iau smulkiau nušvies-
ti, kaip tautinink valdymo me-
tais policin mis priemon mis
spaudžiama Darbo Federacija pa-
keit savo vard Krikš ioni
Darbinink S jung ir v liau
VLIK-e, iškilus grupin s aritme-
tikos klausimui bei asmenybi
konfliktui, atsirado dvi grup s.
Bet nei viena, nei antra neturi
žmoni . Turime VLIK-e kinin-
k partij ir kinink s jung ,
— abiej grupi atstovai tokie
pat kininkai, kaip ir aš. Tiesa,
vienas iš j Lietuvoje tur jo gra-
ž dvar , kuriame ir man teko
b ti, bet argi neb t galima ki-
ninkus, jei j dar tremtyje yra,
paskirstyti dešiniuosius ir kai-
riuosius, o gal dar kelet palik-
ti viduryje drauge su kit gru-
pi žmon mis?

Iliustracijos d liai papasakosiu
tikr , nors ir anekdotiškai skam-
bant , atsitikim , kur gan daž-
nai pasakodavo mano a. a. t vas.
Savo laiku jis buvo demokrati-
ni Lietuvos seim narys ir ak-
tyviai dalyvaudavo rinkimin se
kampanijose. “Prieš III-jojo sei-
mo rinkimus nuvykau maž
bažnytkaim ir sekmadien po mi-
ši mitinge drožiau karšt kalb ,
ragindamas ger b r susirinku-
si gospadori balsuoti už Darbo
Federacijos s raš . Baigus kalb ,
vienas iš gospadori , kiek pasi-
ty iodamas, klausia — Pasakyk,
ponaiti, jei jau tu toks kytras,
koks skirtumas tarp social-de-
mokrato ir valstie io liaudinin-

ko? — Žinai, d de, — atsakiau,
— jei kal atsiveda du rudus
šuniukus, kuri negalima viens
nuo kito atskirti, tai vienam gas-
padorius nukerta uodeg . Toks
tad ir skirtumas tarp social-demo-
krato ir valstie io liaudininko —
viens su uodega, o kitas be”.

B tinai reikia konsoliduoti gru-
pes, nes skirtumai tarp j maži.
Tuo b du jos pa ios sustipr s,
sustiprins ir VLIK- , tur damos
tvirtesn ir didesn užnugar , ir
tuo pa iu bus daug lengviau pa-
traukti jaunim j sud t .

Dauguma jaunimo stovi nuoša-
liai nuo bet kokios lietuviškos
veiklos ir tod l jo tarpe paste-
bima daug nesiorientavimo. To-
d l b tina jaunim ruošti poli-
tiniam veikimui. Tokia grupi
konsolidacija gali tik pad ti, su-
stiprindama grupes ir jaunimo
tarpe išsklaidydama dal nesu-
pratimo apie susiskaldym . Jau-
nim reikia supažindinti su po-
litine veikla, rengiant politinius
seminarus ar simpoziumus, kur-
sus, vedant atitinkamas pamokas
šeštadienin se mokyklose vyres-
ni klasi mokiniams. Tada jis
susipažins su pagrindiniais Lie-
tuvos istorijos bruožais, su oku-
puotos Lietuvos gyvenimu, su
nepriklausomyb s laikotarpi at-
siekimais, su tarptautine byla ir
Lietuvgs pad timi tarptautin je
arenoje. Tik taip apšvietus jau-
nim , bus galima j traukti
VLIK-o grupi sud t .

JAUNIMO PARUOŠIMAS IR JUNGIMAS LIETUVOS LAISVINIMO DARB

LFB Los Angeles samb rio suruoštame politini studij savaitgalyje, vykusiame 1974 met sausio m nesio 26 ir 27 dienomis Los Angeles Hilton viešbutyje, buvo skirta virš poros valand temai — JAUNIMO PARUOŠIMAS LIETUVOS LAISVINIMO DARBUI IR JO TRAUKIMAS T ŽYG . ia duodama simpoziumo min ta tema moderatoriaus ir pagrindini dalyvi vadiniai žodžiai bei mintys.

JAUNIMAS LAISVINIMO DARBUI NEBUVO IR N RA RUOŠIAMAS

Simpoziumo moderatoriaus JUOZO GAILOS, JAV-bi LB Krašto valdybos pirmininko, vadinis žodis.

N ra abejon s, kad ateinan ios m s kartos kritiškai vertins lietuvi išeivijos darbus. Poros dalyk jos negal s mums prikišti, — tikrai dirbome ir dirbame su savo jaunimu ir tikrai neleidome ir neleidžiame jam nutausti. D - jome nepaprastai daug pastang išlaikyti m s jaunim lietuvišk ir tautiniai susipratus . Tiesa, šiandien dažnai skundžiam s jo nutaut jimu. ia turime tuoj pagalvoti, kas b t vyk , jei neb - tum m tur j lituanistini mo-

kykl ir jaunimo organizacij . Gi, antra vertus, ir to jaunimo nutaut jimas neb t toks drastiškas, jei lietuvyb s kriterijum nelaikytum m tik lietuvi kalbos žinojimo. Nelietuviškai kalbiam jaunimui neturime vietos savo bendruomen je ir jis automatiškai nurašomas nuostolius. Manau, kad at jo pats laikas š klausim rimtai apsvarstyti. Ar mes ir toliau galime sau leisti ši prabang ir nesiskaityti su realybe?

Jei šiandien kalbame apie jaunimo paruošimą Lietuvos laisvinimo darbui, tai jau prisipažįstame, kad jis nebuvo ir nėra ruošiamas tam darbui. Gyvenant nepriklausomoje Lietuvoje ir normaliose sąlygose, jaunimas ideologinėse organizacijose būtu tiesioginiai ar netiesioginiai nukreiptas vien ar kitą iš politinių partijų. Išeivijoje ideologinis jaunimo organizacijos nuleidavosi ir supanašėjo: pvz., religinis momentas ar krikščioniškasis pradėtas beveik tiek pat paprastas ateitininkuose, kaip ir skautuose. Ateitininkas, studentas, skautas, akademikas ar neolituas veikla remiasi daugiau socialiniu bendravimu, o ne pasauližiu ugdymu. Mažai ideologiniams skirtumams, sumažėjo ir tarporganizacinis trintis, kuri buvo gavusi gana aštrias formas pirmaisiais imigracijos metais. Nurimus ideologiniai organizacijos kovai, nurimo ir Studentų junga, nors ji oficialiai ir reprezentuoja, ir atstovauja mums akademiniame jaunimui politiniame organe (ALte).

Neparuošus jaunimo laisvinimo darbui nei jaunimo organizacijos, nei mūsų politinės grupės, vienetai bei sąjūdžiai. Visos politinės grupės bei vienetai maža prieauglio tegavo iš vidurinėsios kartos, gi dabartinis jaunimas beveik nieko nežino apie tuos vienetus ir juos nekrypsta. Tiesiog ironiška, kad jaunieji, besireiškiantys laisvinimo darbe, nėra mūsų po-

litini partijų ar grupių auklėtiniai.

Prieš keletą metų džiugavome, kad mūsų jaunimas išjo gatvėse protestuoti dėl Kudirkos, Kallantos, Simokai ir kitų. Deja, tai buvo tik momento demonstracija. Juk būtu būvęs tiesiog nesuprantama ir nežmoniška, jei mūsų jaunimas būtu likęs pasyvus savo brolių tragedijos dienoje. Tačiau laisvinimo darbas nesiremia vien tik spontaniškomis, vienkartinėmis demonstracijomis, o reikalauja tam darbui pasiruošimo, veiklos plano, ištvėrimo ir energijos.

Šio simpoziumo pagrindiniai dalyviai yra jaunosios kartos atstovai, aktyviai besireiškiantys JAV bei lietuvių veikloje:

1. Arimantas Arbas, baigęs 1973 metais Kalifornijos universitetą (San Diego mieste), gydamas bakalaureat biologijoje; planuoja studijas tirti, siekdamas aukštesnio laipsnio fiziologijoje. Aktyviai dalyvauja lietuvių jūrskautų veikloje, užimdamas vadovaujant postą.

2. Elena Bradnaitė, baigusi ikagos universitetą 1970 metais, gydama bakalaureat antropologijoje; 1973 metais sigijo magistro laipsnį folklore ir mitologijoje Kalifornijos universitete (Los Angeles mieste); studijas tęsia Kalifornijos universitete (UCLA), siekdamas doktorato. Aktyviai dalyvauja ateitininkų veikloje.

3. Linas Kojelis studijuoja Kalifornijos universitete (Los Angeles mieste) istoriją ir ekonomiją; sigijęs bakalaureatą, planuoja studijuoti teisę. Vadovauja to universiteto (UCLA) lietuvių studentų klubui; aktyviai dalyvauja LB ir ateitininkų veikloje.

4. J. Rat Pažaitis yra bebairgiantis Kalifornijos valstybinis universitetas (California State University — Los Angeles); studijuoja šaką — zoologiją. Aktyviai dalyvauja LB ir skautų veikloje. Šiuo metu vadovauja skautams akademikams Los Angeles mieste.

PASIRUOŠIMAS LAISVINIMO DARBUI IR JO PERMIMAS IŠ T V

ARIMANTAS ARBAS

Lietuvos laisvinimo darbuotojams skirti vis dar mes ir tų žygų pilnai sujungti. Turime padėti pavergtai Lietuvai nusikratyti vergijos jungo. Tas darbas yra sunkus ir gali dar eilę metų užsitęsti. Mūsų pastangos ir darbo rezultatai dalis lietuvių išėivijos gali ir nesulaukti.

Vyresnioji karta yra daug padariusi Lietuvos laisvinimo darbe, bet toli gražu ne viską. Vyresnįjį akys krypta jaunimui. Ar jaunoji karta pajėgs tęsti darbą perimti iš tų, kurie jį tęsti ir realizuoti? Atsakymas turi būti jokio klausimo ir teigiamas!

Mano sitikinimu, išėivijos lietuvių darbai Lietuvos laisvinimo žygyje turėtų būti šie:

1. Laisvojo pasaulio opinijos formavimas Lietuvai palankia prasme;

2. Lietuvos bylai draugų ieškojimas kitatauri tarpe ir jų jungimas laisvinimo darbui; ir

3. Visomis išgalėmis prisidėjimas prie laisvojo pasaulio pastangų spausti Sovietų Sąjungą, kad pasitrauktų iš Lietuvos, sudarant ten lietuviams sąlygas atgauti laisvę ir nepriklausomybę.

Šiuo metu išvardinta linkme veikia VLIK-as, PLB, ALT-a, Rezoliucijoms Remti Komitetas ir kiti vienetai. Šis darbas suintensyvintinas ir platinamas, traukiant į vis daugiau ir daugiau jaunimo.

Jaunoji karta pažįsta Lietuvik iš knygų: ji, taip pat, nra paklusi rusų - komunistų vergijos. Mums, jaunajai kartai, jungtis Lietuvos laisvinimo darbui yra žymiai sunkiau, negu kad mums

s t vams — viduriniai ir vyresniajai kartai.

Vyresnieji gali mus laim ti Lietuvos laisvinimo darbui, nuolat ragindami mus t žyg jungtis ir duodami patys ger pavyzd , jaunimo traukimui t darb daug gali pad ti lituanistin s mokyklos ir jaunimo organizacijos.

ARIMANTAS ARBAS

Jaunoji karta gali prad ti reikštis Lietuvos laisvinimo darbe vidurini se ir aukštosiose amerikie i ir kit krašt mokyklose. Tam galimyb s yra neribotos. M s jaunimas gali steigti mokyklose savo klubus ir gauti iš mokykl net pinigini s paramos; gali jungtis šimtus egzistuojan-

i grupi tose mokyklose ir nariuose formuoti opinij Lietuvai palankia linkme; mokini ir student tarpe gali platinti literat r Lietuvos bylos reikalui. Lietuvi jaunimas, veikdamas šiais ir panašiais b dais, gali laim ti Lietuvos reikalui labai daug mokslus einan io laisvojo pasaulio jaunimo ir mokomojo personalo.

Svarbu m s jaunimui iškilti kiek galima aukš iau savo pasirinktose srityse. Mes negalime pasitenkinti antraeil m pozicijom. Kuo daugiau pasirodysime pasauliui savo pastangomis ir darbais, tuo daugiau tur sime takos ir tuo pa iu gal sime laim ti Lietuvai draug ir jos bylos k l j bei gyn j . Mes turime atiduoti piln duokl savo kraštams, kuri esame pilie iai, ir kartu gyventi Lietuvai. Vienas iš m s jaunimo negalavim , — tai stoka užsidegimo ir ištverm s Lietuvos reikalams. M s jaunimas gal t daug pasimokyti iš JAV-se ir kituose kraštuose veikian i aktyvist grupi : žyd JDL, arab "Black September", airi IRA, amerikie i SDS-weathermen ir kit . Nebandau pritari ti grupi veiklos metodams ar b dams, o tik noriu pabr žti t grupi nari užsidegim ir veržlum , siekiant savo tikslo. Panašaus užsidegimo, veržlumo ir ištverm s reikia ir lietuvi jaunimui.

Lietuvi Bendruomen s parama jaunimui tur t b ti mora-

line ir finansin . Jaunimui reikia paskatinimo ir pritarimo jo darbams. Antra, su konkreia finansine parama Lietuvi Bendruomen gal t ateiti tiems studentams, kurie reiškiasi politiniame ir Lietuvos laisvinimo darbe. Parama gal t b ti stipendij forma. Lietuvi Bendruomen gal t steigti special fond , kuris apmok t vairi demonstracij išlaidas bei skel-

bimus amerikie i ir kit krašt spaudoje (reklamuojant vien ar kit Lietuvai svarb vyk). Svarbesni vyki progomis reikia apmokam skelbim radijo ir televizijos programose. Minimas fondas tuos skelbimus irgi tur t apmok ti.

Mes, jaunimas, turime mokytis ir dirbti, o j s, vyresnieji, — mus paskatinti, paraginti ir paremti.

UŽAUGINIMAS IR PARUOŠIMAS KOVINGAI NUSITEIKUSIO JAUNIMO

ELENA BRAD NAIT

Šio simpoziumo tema buvo sušaldyta kelis pagrindinius punktus, ir man buvo paskirtas šis: Jaunimo pasiekimas ir su dominimas Lietuvos laisvinimo darbu — (a) b dai ir priemon s tai atsiekti; (b) PLB vadovyb s pastangos šiame darbe ir rekomendacijos atei iai.

Pirmiausia, reikia stabtelti ir gerai pažvelgti t m s jaunim . Kas jis per paukštis? Norint jaunim paveikti, b tina suprasti jo vertybes, norus, nusiteikimus bei bendr pasaul ži r . Aišku, sunku suvesti visk kategorijas, nes išim i visuomet ir visur buvo ir bus. Ta iau, manau, kad perdaug nesuklysiu, jei savo išvadas pagr siu tuo, k esu pa-

steb jusi savo draugi bei draug tarpe, jaunimo stovyklose, organizacijose ir šeštadienin se mokyklose.

B tina sid m ti, kad ši dien m s jaunimas puikiai pritampa prie amerikie i visuomen s. Lietuvis jaunuolis gali rasti amerikie i tarpe visk , kas jam reikalinga jo asmeniškam pasitenkinimui ir lavinimuisi socialin je, mokslin je ir kult rin je srityje. Gimnazistas ar studentas gali sijungti vairiausias organizacijas, dramos bei literat ros m - g j b relius savo mokykloje, kolegijoje ar universitete. Vyresnieji tur jo ir turi tuo tenkintis tik sav j tarpe. Taigi, nesisteb tina, kad lietuvi jaunimas, paragav s

amerikie i ar bendrai tarptauti-
n s kult ros, nenoriai lankosi lie-
tuvi parengimuose, neveng-
damas jiems kritikos: atsilik ,
senoviški, ne dom s ir pan. ia
iškyla kita domi tema — kaip
mums išlaikyti savo kult ros
aukšt lyg , kad visi, drauge ir
jaunimas, gal t ja didžiuotis.
Ši tema tur t b ti nagrin jama
atskirai, — š kart n ra laiko
tai išsamiau pažvelgti. Pakaks
tik pasteb ti, kad jaunimo ir vy-
resni j skonis dažnai skiriasi.
Skiriantis skoniui, vyksta ir jau-
nimo atitr kimas nuo lietuvi
kult rin s veiklos, kas dažnai ei-
na ranka rankon su nesidom jimu
bet koku lietuvišku klausiniu.

Vyresniojoje kartoje t vyn s
meil s ir tautiškumo jausmas
labai stiprus, o JAV-se (ir kituo-
se laisvojo pasaulio kraštuose)
jaunime tautiškumo s voka labai
silpna. Mokyklose (ir kitur) gie-
dama apie lygyb , apie bendr
žmogiškum , apie pasaulio susi-
vienijim , net ir suvienodinim .
Bet koks fanatiškas politinis tau-
tiškumas peikiamas ir rodomas,
kaip nieko gero neduod s pa-
saulio taikai.

Yra ta iau kitas domus reišk-
kinys, kuris tautiškum sugretina
su savo kult ros veido pažinimu
ir kartu jos vertinimu. Angliškai
kalbantieji kraštai vadina tai “eth-
nic consciousness”, gi išvertus
m s kalb šis terminas skam-
b t — tautiškumo s vokos su-
pratimas ir sis moninimas. Šis
s j dis yra nepaprastai gyvas juo-

duk , meksikie i ir ind n tar-
pe. Pamažu pradeda ir kitos gru-
p s šia linkme jud ti. Visa tai
gali b ti tik mados reikalas ir
baigtis geru v jo p stel jimu. Bet
kaip ten beb t , vis d lto lie-
tuviams reikt š reiškin pilnai
išnaudoti. Tur tum m sid m ti,
kad šis s j dis pagrindinai pa-
br žia bet kokios kult ros pali-
kimo pasigrož jim . Kiek tai (tau-
tiniai šokiai, tautiniai drabužiai,
gintaras, margu iai ir kit.) pad -
t iššaukti jaunimo susidom jim
laisvinimo darbu, neaišku. Man
atrodo, kad rezultatai b t men-
ki. Priešingai, tai Lietuvos lais-
vinimo darbui gal t net pakenk-
ti. Mat, jaunuolis, išstat s savo
liaudies meno parod l šalia kit
krašt (ital , graik , norveg ir
kit.) eksponat , gali manyti, kad
tai jau padar s visk . Tas m s
jaunuolis (ar jaunuoliai) gali pa-
miršti, kad jo kitatau i draug
ainiai savanoriškai ir jau seniai
yra atvyk š krašt , visi tie
kraštai yra laisvi. Tiems studen-
tams n ra jokio reikalo nei gal-
voti, nei kalb ti apie savo krašt
t laisvinim . Žodžiu, neapsigau-
kime ir nemanykime, kad JAV-se
šis tautybi mozaikos pasigrož -
jimas gali mums daug pad ti.
Pagrindiniam m s reikalui —
tautos išsilaisvinimui — gali pa-
d ti labai mažai.

Koku b du gal tum m diegti
jaunime pasiryžim sijungimui
Lietuvos laisvinimo darb ? ia
v l verta pažvelgti amerikie-
ius, kuri tarpe egzistuoja vai-

riausi "laisvinimo" ir "išsilaisvinimo" vienet bei jud jim . Tiesa, amerikie tuose yra daug pasyvumo, bet, taip pat, daug ir užsidegimo "laisvinimo" kova ("liberation movements") — ir moterys, ir juodukai, ir vienly iai ir kiti pasiryž "išsilaisvinti". Tarp m s laisvinimo darbo ir an amerikie i išsilaisvinimo yra didelis skirtumas: tie ameri- kie iai laisvina tik save (tikriau, jausdami ar bent sivaizduodami, jog jie suvaržyti); gi m s jau- nimas yra prašomas r pintis lais- vinimu ne sav s, bet t , kurie yra lik kažkur už j ri mari m lyn j . Vyresniajai ir viduri- nei kartoms tai labai aišku, bet tik ne jaunimui. Jei jaunimas pilniau ir geriau suprast dabar- tin Lietuvos pad t (išsamiai ir konkre iai — visose dabartinio ten gyvenimo plotm se), reikia manyti, jiems paaišk t , kod l reikalinga kalb ti apie pavergto t v krašto išlaisvinim . Pirma, jaunimas beveik nieko nežino apie dabartin pad t Lietuvoje ir ten egzistuojan i politin strukt r (ir vyresni j žinios ia yra gana ribotos). M s jauni- mas neturi beveik jokio vaizdo apie pavergtoje Lietuvoje vei- kian ias komunistines jaunimo organizacijas, mokykl strukt r bei moksl jose ir kit.; dar mažiau jaunimas paž sta bei seka paverg- to krašto literat r , men bei muzik . Kod l m s šeimose ir mo- kyklose neb t galima paanali- zuoti, kas pavergtame krašte da-

roma, rašoma ir kalbama ir kod l? N ra abejon s, kad ta priespau- da, apie kuri taip dažnai kal- bame, bet nepakankamai rodo- me, tapt žymiai realesn ir jau- nuoliui daug geriau suprantama. M s jaunime nestokoja žvalgu-

ELENA BRAD NAIT

mo, ir jis gal t matyti, kas pa- rašyta ir tarp eilu i , ir kas kar- tais visiškai nutyl ta ir kod l .

Neb tinai reikia ieškoti subtli- lum , nes šiuo metu pasiekia mus eil nuog fakt iš pavergto krašto, pvz., Bažnytin kronika, peticijos su t kstan iais paraš , atsišaukimai, laiškai ir kit. Skan-

dalinga, kad jaunimas apie tai beveik nieko nežino. Dirbu šv. Kazimiero parapijos (Los Angeles mieste) šeštadieninėje mokykloje ir pedagoginiuose kursuose. Savo klase (vyresniosiose!) turiu apie 30 mokinių. Iš jų tik vienas yra susipažinęs su "Drauge" jau keletą kartų duotomis ištraukomis iš minėtos kronikos. Mokytojai manė, kad tai vaikams atkreips dėmesį. Nei tai, nei organizacijų vadovai tai nepadarė. Be abejonės, mokytojai, turime dabar tai atlikti. Turime skirti daugiau dėmesio ir tiems vykiams, kurie sukurią šaliamis esant pasaulį, pvz., Solženycino protestai ir jo ištrimimas bei rusų mokslininkų atsišaukimai. Net ir JAV-bi ružavieji liberalai, atrodo, pradeda nusivilti komunizmu, pamatę ir supratę Sovietų Sąjungoje vykdomą intelektualų spaudimą. O kodėl lietuviai jaunuoliai apie tai nežino? Jei kiek žino, tai tik amerikiečiai pastangomis. O kiek galėtai ir mokytojai laimėti, bandydami šias ir panašias temas panagrinti su vaikais ar mokiniais, sugretindami su lietuvių pavyzdžiais pavergtame krašte! Mūsų jaunimas susirpina Lietuvos padėtimi tik tuo atveju, kai jis geriau pažįna ir supras, jog ir dabar skriauda yra daroma ir pavieniam asmeniui, ir kartu visai tautai.

Jaunime visad yra gyvas idealizmo jausmas — noras kitiems

padėti, pagerinti nuskriaustą ir padėtį. JAV-se nemažas skaičius ir baltųjų demonstravo bei žygiavo už juodukų teises, nemažas skaičius jaunimo kartu su žydais rašė protesto laiškus JAV-bi vyriausybei prieš bendradarbiavimą su Sovietų Sąjunga. Kolegijai bei universitetų studentai gana noriai jungiasi "pasaulio gerinimo" sąjūdžius ir tai daro altruistiniais sumetimais. Gal sveiktumai užuojauti mums tik kiek sunkiau išsiaukti, bet savuosius mintų būdais galima išjudinti.

Kokiais konkrečiais būdais bei priemonėmis sudominti, uždegti ir paruošti mūsų jaunimą Lietuvos laisvinimo darbui? Išvardinsiu, kaip tik keletą būdų ir priemonių.

Būtų ir tikslu, ir naudinga suruošti specialius kursus ar seminarus šeštadieninėje mokykloje, stovykloje ar didesniame lietuvių bendruomenėje tik jaunimui. Tuose kursuose ar seminaruose jaunimas turėtų būti supažindinamas su padėtimi dabartinėje Lietuvoje. Jis turėtų būti paliečiamas visos sritys, o ne vien tik politinė padėtis. Reikia manyti, kad po tokių kursų, seminarų ar simpoziumų jaunimas viliu pats sugebėtų sekti vis pavergtos Lietuvos gyvenimą. Tokius kursus ar seminarus galėtų pravesti vyresnieji studentai, talkinami viduriškai ar net vyresniosios kartos mūsų darbuotojai.

Kitas konkretus si lymas — tai suruošimas vienos ar poros savai i speciali vasaros stovykl , kuriose b t akcentuojamas mokslinis, o ne pramoginis elementas. Dabartin s jaunimo stovyklos yra viena kit panašios: jaunimas suvažiuoja jas, kur pad ksta ir pasilinksmina, bet nieko konkretnio iš j nepasisemia. Jei bent viena iš m s jaunimo stovykl skirt d mesio moksliniam išsilavinimui, jai b t gal ir galima gauti pinigins paramos iš amerikie i organizacij — 'National Endowment for Humanities, Social Science, Foreign Culture Studies ir kit. tokias stovyklas ar kursus reikt sutraukti m s jaunimo elit . Suprantama, kad tokioms stovykloms ar kursams

b tini geri vadovai ir kartu moksliniai šaltiniai. Gal b t tikslu tokius kursus suorganizuoti Jaunimo centre Chicagoje, kur prieinami archyvai ir knygos, o ne kur nors gamtos užkampyje. Tokiems kursams b t reikalingi geriausi m s pa i ir amerikie i protai.

Jaunimas jungsis Lietuvos laisvinimo darb , kai jis supras už k kovojama ir kod l. Jei tik jaunimas tuo darbu bus sudomintas ir tam tinkamai paruoštas, rezultat tikrai bus. JAV-se, Kanadoje ir kituose laisvojo pasaulio kraštuose užaug s jaunimas yra žymiai veržlesnis už senesnius. M s jaunimas, tinkamai paruoštas, tikrai išeit pla iuosius Lietuvos laisvinimo vieškelius.

LIETUVI BENDRUOMEN TURI PARUOŠTI JAUNIM LIETUVOS LAISV S KOVAI

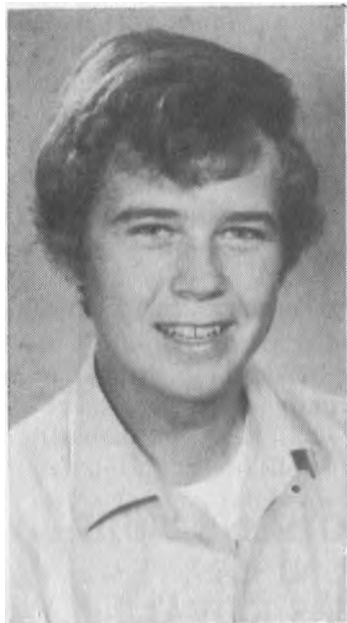
LINAS KOJELIS

JAV-bi Lietuvi Bendruomen s plati veikla yra esmin iš-eivijos lietuviams. Toji veikla turi tr kum . Vienas tr kumas yra sid m tinas ir ateityje jis gali b ti labai nuostolingas. Tas tr - kumas — Lietuvi Bendruomen n ra paruošusi jaunimo t sti Lietuvos laisv s kov ir, kiek bent

aš žinau, neturi joki plan vis t reikal statyti tinkamas v - zes.

Lietuvi Bendruomen yra gana gerai apr pinusi lietuvi jaunim reikiama informacija: LB išlaikomos ar remiamos mo-kyklos, ruošiami parengimai ir parama jaunimo organizacijoms

daug pad jo ir pade da jaunimui pažinti Lietuvos istorij , jos kult r ir dabartin pad t pavergtame krašte. Lietuvi Bendruomen padar t klaid , kad ji, išaiškinus jaunimui Lietuvos problem , neparuoš jo, kaip t problem spr sti. Jaunimas turi

LINAS KOJELIS

b ti paruoštas, kad sugeb t perimti vyresni j vadovaujamas laisvinimo institucijas ir efektingai t sti kov d l Lietuvos laisv s.

Praktiškam darbui jaunimas turi b ti paruoštas trijose srityse: 1) laisvinimo techniškuose darbuose; 2) JAV-bi politin je veikloje (Ir kit laisvojo pasaulio

krašt politin je veikloje. Red.); ir 3) JAV-bi (ir kit laisvojo pasaulio krašt) visuomen s — spaudos, televizijos ir radijo santykiuose (public relations).

Techniški darbai yra laisv s kovos pagrindiniai rankiai. T darb yra vairi ir daug: paruošimas ir platinimas informacijos Lietuvos bylos ir lietuvi reikalui laisvojo pasaulio mas se; rašymas laišk krašt politinio ir visuomeninio gyvenimo vairuotojams; laišk rašymas dienraš i , žurnal bei savitraš i redaktoriams; ruošimas vieš demonstracij ; ir kit. Šiuos ir kitus darbus labai mažas jaunimo skaius (žinoma, ir senimo) gali paken iamai atlikti. ia reikia tinkamo pasiruošimo.

Jaunimas tur t susipažinti su savo gyvenam krašt politine sistema. Tai netur t b ti tik teoretinis pasiruošimas, bet sijungimas JAV-bi ir kit krašt politines organizacijas ir j veikl . M s vyresniojoje ir vidurini je kartoje yra lietuvi , kurie yra dirb ir dirba savo gyvenam krašt politin je veikloje. Jaunimas tur t pasinaudoti j patirtimi. Antra, jaunimas netur t vengti jungtis savo gyvenam krašt politini partij veikl . Iš savo patirties žinau, kad politin se partijose n ra pakankamai ger darbinink , ir prasisiveržimas lokaliniuose partij vienetuose gali b ti nuostabiai greitas ir s kmingas. tai tur -

t atkreipti dėmesį tie, kurie planuoja prasiveržti savo gyvenamajame krašte politinio gyvenimo viršūnėse. Lietuviams šioje srityje trūksta veržlumo, ir jie mes (visi — ir senimas, ir jaunimas) esame nepaprastai atsilikę. Ar mes turime savo žmonių miestų tarybose, steigtose legislatorose, nekalbant jau apie savo gyvenamajame krašte kongresus ar parlamentus? Nors ir nedidelio skaičiaus savo žmonių pravedimas išvardintose pozicijose mums nepaprastai daug padėtų Lietuvos laisvinimo darbe.

Trejoji sritis — paruošimas mūsų jaunimo, kaip prieiti prie laikraštinių, laikraštinių redaktorių, televizijos ir radijo komentatorių ir iš jų išgauti tai, ko mes norime. Galima visomis svarbesnėmis progomis išgauti straipsnius iš laikraštinių, išgauti žanginius (editorials) dienraščiuose ar žurnaluose, gauti laiko ir vietos mūsų reikalui televizijos ir radijo programose. Lietuviuose turime tos srities specialistus. Jie galėtų ir turėtų paruošti mūsų jaunimą tam darbui.

Kaip jaunimą paruošti tam darbui? Kas turėtų to žygio imtis? Lietuviai Bendruomenės turėtų skirti tam visą galimą dėmesį. Ji turėtų suorganizuoti ir iki aukšto laipsnio finansuoti specialias žiemos ir vasaros stovyklas jaunimui. Šio pobūdžio kursus ar stovyklas reiktų sutraukti tuos,

DR. P. KISIELIUS . . .
(Atkelta iš 71 pusės.)

Daug pasimetimo, sustingimo ir snaudulio jau ima sėdėdama. Jai veikia suaktyvintina ir pasuktina konkretnesnio lietuviško darbo linkme.

Daug vilčių esame sudėję savo jaunimui. Ateitininkai mokleivi ir ateitininkai studentai visai auklėjami ir visa veikia perkratyta iš pagrindų. Mums reikia gerų lietuvių katalikų ir kartu, pilna to žodžio prasme, darbuotojų pagrindinėse lietuvių organizacijose ir veiksmuose. Tikime, kad dr. Petras Kisielius, pasikvietęs talkon visus geriausius lietuvių katalikų protus, paruošs ateitininkijos veiklai išbalansuoti planą ir jį stengsis gyvendinti.

kurie norėtų ir galėtų tam darbui pasiruošti ir įvairiau imtis.

Kodėl mūsų veiksniai neturi tinkamą centrinių staigų, kuriose dirbtų to darbo specialistai? Jei visi veiksniai centrinių staigų tinkamai funkcionuotų, jose vasaros metu nemažas skaičius mūsų jaunimo galėtų dirbti, - gyti praktikos ir, žinoma, užsidirbti vien ar kitą skatiką. Tai praktikuoja JAV-bi politinio ir visuomeninio pobūdžio organizacijos, net steigtose legislatorose ir JAV-bi Kongresas.

JAUNIMO PARUOŠIMAS PRAKTIŠKIEMS LIETUVOS LAISVINIMO DARBAMS

J RAT PAŽ RAIT

Išėivijos lietuvi jaunimo organizacijos bando jaunime skiepyti lietuviškum bei paruošti j Lietuvos laisvinimo darbui. Tai, žinoma, nėra lengvas darbas, ir t pastang ir darbo rezultatais nesame pilnai patenkinti. Ypa šlubuojame jaunimo paruošime Lietuvos laisvinimo darbui.

Aktyviai dalyvauju skaut veikloje. M s pastangos šioje organizacijoje paruošiant jaunim Lietuvos laisvinimo ir visuomeniniam darbui yra man pilnai žinomos. Nesuklysiu sakydama, kad panaši pad t is yra ir kitose organizacijose — ateitininkuose, Lietuvos Vy iuose, LB jaunimo sekcijoje ir kit.

Skautuose (ypa , Los Angeles mieste!) matosi konkre i pastang jaunimo paruošime politi-

Lietuvi Bendruomen tur t šioje srityje — jaunimo paruošime Lietuvos laisvinimo darbui — paruošti tinkam plan ir imtis žygi j gyvendinti. Reikalas yra jau gerokai pav luotas, bet, kaip kad žmon s sako, geriau v liau, negu niekad.

niam ir visuomeniniam darbui. Jaunuosiuose skautuose (paukštyt se ir vilkiukuose), be abejo, m s pastangos yra ribotos, nes jie per jauni (6 - 11 met amžiaus) t reikal pasisavinti ar imtis koki nors konkretesni darbėli Lietuvos laisvinimo žygyje. Mes, skautai, to amžiaus jaunim suburiame, kvepiame jiems lietuviškos dvasios per vis savo veikal bei laipsni programas. Ir mažiukai gyja patirties organizacijos vadovavime. Skautams (11 - 17 met amžiaus) ir vyresniems skautams (17 met ir senesniems) Lietuvos laisvinimo darbas pilniau kandamas. M s organizacin je veikloje šis jaunimas supažindinamas su Lietuvos istorija ir dabartine pad timi krašte. Kolegijas ir universitetus lankantieji buriasi akademikus skautus. Ne paslaptis, kad skautams priklaus s jaunimas ruošiamas tik skaut veiklai. Skautuose kitai lietuviškai veiklai teskiriamas nežymus d mesys. Be didesni pastang b t galima traukti bei jungti skautus Lietuvos laisvinimo ir kit m s visuomenin darb .

Nors paukštyt s ir vilkiukai yra dar labai trap s sutv rimai, bet ir j veikloje b t galima skirti daugiau d mesio Lietuvos praei iai ir dabar iai. Mano nuomone, asmenišk ryši palaikymas su okupuotoje Lietuvoje gyvenan iomis gimim is, ypa jaunimu, gal t b ti skatinamas. Vyresnieji skautai tur t pilniau susipažinti bei b ti supažindinti su pagrindin mis m s organizacijomis ir j siekais. Sueigose b t galima tur ti paskait les bei diskusijas Lietuvos laisvinimo klausimais. Be abejo, tur tum m surasti ger paskaitinink ir juos savo sueigas kviesti. Reikt paruošti skautams (ir kitoms organizacijoms) tam tikr planel Lietuvos laisvinimo darbui ir stengtis j gyvendinti. ia skautai netur t vengti pašalie i ekspert talkos bei paramos. Reikt periodiniai ir kritiškai paži r ti tuos planelius ir j vykdyt ir nešti kasmet nauj papildym . Vyresn s skaut s ir Vy-iai gal t tikrai pilniau sijungti

Lietuvos laisvinimo darb . Jie, kaip ir visas kitas m s jaunimas, stokoja šiuo klausimu ir žini , ir praktikos. J akirat b t galima prapl sti paskaitomis, simpoziumais bei diskusijomis. Br staniam m s jaunimui, su viena ar kita išimtimi, tr ksta intelektua linio bei gilesnio Lietuvos bylos bei lietuviško reikalo pažinimo bei supratimo.

Skautam akademikam (ir to amžiaus kitam jaunimui) reikštis

Lietuvos laisvinimo darbe gali myb s yra neribotos. Šis jaunimas, be abejo, tur t prapl sti savo horizontus visais galimais b dais — priva iomis studijomis bei gilesnio pob džio paskaitomis ar simpoziumais. Šis jauni-

J RAT PAŽ RAIT

mas gal t ieškoti b d , kaip pasiekti pavergtuosius Lietuvos modernios Vakar kult ros pavyzdžiais, pristatyti savo lankomose kolegijose bei universitetuose Lietuvos byl tinkamoje šviesoje, atitaisyti randamas klaidas mokslin je ir viešojoje literat roje (laikraš iuose, žurnaluo-

AKTYVUS DALYVAVIMAS JAV-BI POLITIN JE IR VISUOMENIN JE VEIKLOJE IR NAUDA LIETUVAI

LFB Los Angeles samb rio suruoštame 1974 met sausio m nesio 26 ir 27 dienomis Los Angeles Hilton viešbutyje politini studij savaitgalyje vienas iš simpozium buvo skirtas temai — LIETUVI AKTYVUS DALYVAVIMAS JAV-BI POLITINIAME IR VISUOMENINIAME GYVENIME IR NAUDA LIETUVOS BYLOS REIKALUI. ia duodami min to simpoziumo pagrindini dalyvi vadiniai pareiškimai.

Simpoziume nagrin ti temos punktai ir pagrindiniai simpoziumo dalyviai

Simpoziumo laikas buvo ribotas (2 val.). Tai ir buvo pagrindin priežastis, dl kurios politini studij savaitgalio organizatoriai apkapojo ir pa i tem . Buvo nusistatyta ir su simpoziumo pagrindiniais dalyviais iš anksto susitarta tebesti tik šiuos temas punktus: 1. Lietuvi aktyvus dalyvavimas ameri-

kie i politin je veikloje; 2. Lietuvi aktyvus dalyvavimas amerikie i visuomenin je veikloje; 3. Lietuviai amerikie i aukštojo mokslo institucijose (kaip d stytojai bei profesoriai); ir 4. Lietuvi mokslinink ryšiai su amerikie i ir kit krašt mokslininkais. Kiekvienu atveju pagrindinis klausimas buvo — ko-

se, knygoose ir pan.), ruošti seminarus Lietuvos ir lietuvi klausimais ir aktyviai dalyvauti kit grupi ruošiamuose parengimuose, kuriuose tik gali iškilti m s reikalas.

Ekspert Lietuvos laisvinimo darbe perdaug neturime. Vi-

sos jaunimo organizacijos tur t artimai bendradarbiauti ir t ekspert išmintimi bei patirtimi dalintis. Dirbdami kartu ir planingai, tikrai sulauktum m apiuo piamesni rezultat ruošiant jaunim ir j jungiant Lietuvos laisvinimo darb .

kia galima iš to nauda Lietuvos bylos reikalui?

Simpoziumo pagrindiniai dalyviai buvo:

1. Dr. Jonas S. Žmuidzinas, fizikas - matematikas, Kalifornijos Technologijos Instituto Jet Propulsion laboratorijos vyr. mokslininkas (senior scientist), JAV-bi LB Tarybos narys ir Rezoliucijoms Remti Komiteto valdybos vicepirmininkas;

2. Dr. Feliksas Palubinskas, universiteto profesorius (State

University — Long Beach, California), aktyviai dalyvaujantis ateitininkų veikloje;

3. Dr. Antanas Razma, medicinos gydytojas, Lietuvių Fondo sumanytojas ir gyvendintojas, JAV-bi LB Tarybos narys, aktyviai dalyvaujantis savo vietovės medicinos gydytojų veikloje;

4. Juozas Gaila, chemikas, JAV-bi LB Krašto valdybos pirmininkas, užimantis atsakingą postą amerikiečių industrijoje.

RYŠIAI SU MOKSLININKAIS IR J PANAUDOJIMAS MŪSŲ SIEKIAMS

DR. JONAS S. ŽMUIDZINAS

Priimu kaip aksiomą, kad mūsų pagrindiniai tikslai yra Lietuvos nepriklausomybės atstatymas, lietuvių tautos gyvybės išlaikymas bei stiprinimas ir Lietuvos lietuvių teisi gynimas. Tiems tikslams siekti turime vairių priemonių. Mano vado paskirtis yra pristatyti ir trumpai apžvelgti vien iš tų priemonių, bent ryšį tarp lietuvių ir amerikiečių mokslininkų panaudojimo mūsų siekiams.

Iškyla trys klausimai:

1. Kokie tie ryšiai?
2. Kokios veiklos formos yra galimos ir naudingos?
3. Kas siektina?

Bandysiu atsakyti šiuos klausimus vienur atskirai, kitur bendrai.

Pirma, ryšiai yra dvejopi: asmeniniai ir organizaciniai. Asmeniniai ryšiai dažniausiai liečia mokslą, rečiau bėna socialiniai. Kadangi mokslas yra tarptautinis, mokslininkams ypatingai dažnai tenka susitikti su kitų tautų atstovais. Taip ir atsiranda lietuviams mokslininkams progos informuoti kitataurius apie padėtį Lietuvoje arba bendrai apie Lietuvos padėtį ir apie lietuvių siekimus. Kiek peržengdamas savo vado temos ribas, pažymėsiu, kad man yra tekę Lietuvos rei-

kalais kalb t is su amerikieiais, ceilonieiais, indais, izraelitais, japonais, kanadieiais, kinieiais, pranczais, švedais, vengrais, vokieiais ir kitais mokslininkais. Šiuose informacinio pob džio pokalbiuose svarbu kiek galima geriau žvelgti paskiro svetimtaui io psichologij ir pri-

DR. JONAS S. ŽMUIDZINAS

statyti logiškai argumentuot savo nuomon Lietuvos bylos reikalu. Kokia iš t pokalbi nauda? — Sunku spr sti, kaip kad ir bendrai sunku yra vertinti informacin s veiklos efektingum .

Veiklos laukas yra daug platesnis, naudojant organizacinius

ryšius tarp mokslinink . Turiu mintyje lietuvi mokslinink veikl amerikie i arba net tarptautini mokslo organizacij r - muose. Pamin siu kelis veiklos b dus.

Pirmas b das — tai laišk rašymas apžvalginiams mokslo žurnalams (Science, Physics Today, Bulletin of Atomic Scientists ir kit.), iškeliant, sakysim, žmogaus teisi pažeidim atvejus pavergtoje Lietuvoje. Labai svarbu turiti konkret atvej , lie iant kur nors lietuvi mokslinink (pvz., Algis Statkevi ius — patalpin tas psichiatrin je ligonin je; Donatas Butkus — nubaustas už budizmo tyrin jimus, ir pan. — ELTA). Iškeliant persekiojimus laiškuose, galima ir bendrai nušviesti sunki Lietuvos pad t .

Antras veiklos b das — tai tiesioginis kreipimasis JAV-bi mokslo institucijas, kaip National Academy of Sciences, sužinojus konkret lietuvi mokslininko persekiojimo atvej , prašant j intervencijos. Šitoks spaudimas buvo išvystytas Sakharovo atveju. Amerikie i mokslinink spaudimas buvo labai atviras, tiesus ir trumpas: jei verginsite Sakharov , tai mes atsisakysime dalyvauti bendrose amerikie i - soviet mokslo programose.

Tre ias veiklos b das sumaniai ir efektyviai naudojamas žyd . Gal b t tik galima š b d kiek papildyti mums pageidaujama linkme. Žydai kelia triukš-

m d l savo tautie i mokslinink persekiojim Soviet S - jungoje. Kod l mes negal tume j atsišaukimus reaguoti, jiems pritarti ir tuo pa iu iškelti savo tautie i sprespaud , — ne tik mokslinink , bet vis lietuvi ? Kod l negal tum m akcentuoti, kad žyd emigracijos varžymai yra tik dalis gilios ir skaudžios problemos, egzistuojan ios rus - komunist imperijoje?

Lietuvi mokslinink veikla žygyje d l Lietuvos laisv s, nau dojant ryšius su amerikieiais mokslininkais, b t žymiai svaresn , gyvesn ir planingesn , jei lietuviai mokslininkai susiorganizuot . Lietuviai gydytojai, inžinieriai - architektai ir kiti turi savo organizacijas, gi mokslininkai — ne. Tikiu, kad artimoje ateityje ši pad tis pasikeis teigiama linkme.

LIETUVI PROFESORI MISIJA AMERIKIE I UNIVERSITETUOSE

DR. FELIKSAS PALUBINSKAS

Vis didesnam ir didesnam lietuvi skai iui pasirenkant profesijas JAV-bi ir kit laisvojo pasaulio krašt mokslo institucijose, kyla klausimas — kokia gi nauda iš to Lietuvos bylos reikalui?

Pamin siu kelet galimybi , kurias lietuviai d stytojai bei profesoriai amerikie i ir kit krašt universitetuose gal t puoselti, keliant ir ginant lietuvi ir Lietuvos reikalus:

1. Asmenišk ryši palaikymas su takingais žmon mis. Tai yra nepaprastai svarbu: žymiai lengviau kelti ir judinti lietuvi ir Lietuvos klausim per asmenis, kurie vairuoja krašt politin , ekonomin , kult rin ir komunikacijos gyvenim .

2. Žodžio “lietuvis” ar “lietuviai” kaip galima platesnis paskleidimas kitatau i tarpe ir j su tuo žodžiu supažindinimas. Kol apie lietuvius pasaulis dar žinos, tol gal s j reikalais r - pintis bei reaguoti ir jiems pad - ti. Kai laisvasis pasaulis mus pamirš, mirs ir Lietuvos reikalas. Š uždavin gali atlikti tik laisvojo pasaulio lietuviai. Paverg - jai t vyn je esantiems neleidžia savo tautos vardu kalb ti.

3. Lietuv ir lietuvius lie ianios spaudos (knyg ir žurnal) užsakymas mokslo bibliotekoms. Tai sudaro (ir sudaryt) galimybi studentams ir mokomajam personalui pilniau pažinti m s reikalus bei siekius. Antra, eil amerikie i gal t t literat r

panaudoti — rašydami mokslinius darbus.

4. Atitaisymas klaiding žini apie lietuvius ir Lietuv spaudoje.

5. Lietuv ir lietuvius liejanti klausimai išlimas, ruošiant mokslinius darbus ar skaitant paskaitas studentams.

6. Si lyimas studentams darbtem, kuriose b t galima paliesti Lietuvos ar lietuvi klausimus.

7. Kolegoms profesoriams ir studentams šaltiniai nurodymas, kurie tik j rašomiems darbams ir kartu liest Lietuv ar lietuvius. Pamin tina, kad yra b tinas reikalas sudaryti temines bibliografijas. Antra, yra gyvas reikalas paruošti ir išleisti daugiau knyg svetimomis kalbomis lietuvi ir Lietuvos klausimais.

8. Lietuvi ir Lietuvos reikal k limas mokslo institucij spaudoje (student !). Prog tam yra labai daug!

9. Amerikie i profesori ir student tarpe yra šiuo metu didelio susidom jimo kelionis Soviet S jung . Reikia manyti, kad tas susidom jimas min tomis kelionis ateityje n kiek nemaž s. T asmen neatkalbinti nuo vykimo, o tik pamin tti tai, k jie tur t atkreipti d mes . Tegul tie asmenys patys pamato ir patiria ties — sp dis bus žymiai stipresnis. Pamin siu vien pavyzd . Vienas gana raus-

vas amerikietis nuvyko mokslin konferencij Maskvoje. Jo ten patirti sp džiai suk l jame rimt abejoni soviet sistema. Iš Maskvos jis pasuko savo gimt j krašt — Lenkij , kur daug jo jaunyst s draug užima pirmaujan ius postus valstyb s aparate. Ir ten jo pergyvenimai buvo neigiami, ir jis gr žo politiniai “išbal s”.

Gr žusius iš kelioni Soviet S jungoje verta paklausinti apie tai, k jie ten mat ir kod l vieno ar kito dalyko nemat . Toks pri jimo b das gali labai paryškinti sugr žusio sp džius.

Galb t net verta organizuoti patiems studijines keliones Soviet S jung . Vietoj praleidžiant daug laiko Maskvoje ir Leningrade, kaip kad reikia daryti dabar, b t galima pervežti grupes per pavergt sias respublikas ir autonomines sritis, parodant j tautinius - kult rinius lobynus ir iškeliant j istorin praeit . Tokiu b du ir Lietuva b t dažniau pastebima.

Organizuojant tokias grupes ir j ekskursijas, b t lengviau klausti r pimus klausimus bei paaiškinti ir interpretuoti kitiems tai, kas yra matoma ir sakoma. (Pavyzdžiui, kai vadovas, paklaustas apie butus, atsako, kad jie butais es labai patenkinti, nes dideli ir tur net po 45 kvadratinis metrus grind ploio, kuriame jie gyvena trys — jis, jo žmona, maža dukryt ir

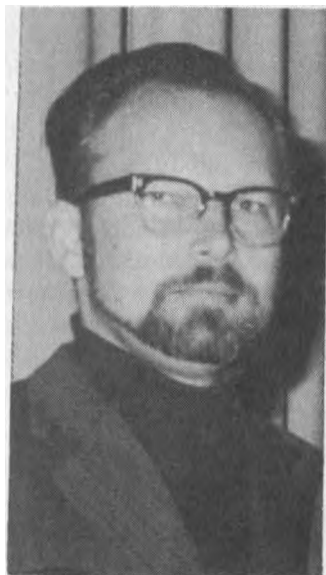
žmonos t vai. Paaškinimas: 400 kvadratiniai p d gyvenamos vietos penkiems asmenims. Amerikiejiems tai padaryt slegiant sp d).

Keliant Lietuvos klausim svarbu neprarasti "objektyvumo aureol s, nes asmens, kuris, kaip kad amerikiečiai sakyti, turi "an ax to grind", niekas nenori klausyti, ar jo teigimus labai nuvertina. Taigi, neverta pulti komunizmo bendruose r muose, o geriau yra iškelti specifines jo neigiamybes. Neverta pulti komunizmo tiesioginiai ir vien, o geriau sugretinant su kitomis ši dien neigiamybėmis ir pasisakant prieš jas. Neverta menkinti Soviet Sąjungos ekonomini laimėjim, o geriau iškelti j nežmoniškumą praktikoj. Verta iškelti ir akcentuoti skirtum tarp Soviet Sąjungos konstitucijos paragraf ir kasdieninį praktikos: — pvz., asmens paniekim bei spaud ir taut genocid. Reikt reikalauti sovietin s konstitucijos vykdymo!

Bendrai, reikt Lietuvos klausim kuo dažniau kelti kategorijų r muose. Ryškinant vien ar kit soviet padaryt Lietuvai skriaud nesudaryti vaizdo, kad šis kraštas yra tik vienas izoliuotas atvejis. Savo tiksl pilniau atsieksime parodydami, kad soviet imperialistiniame kolonializme be lietuvi kenia ir kitos tautos ir jas išvardinkime: latviai, estai, baltgudžiai, ukrainiečiai, armėnai, Volgos vokie-

čiai, Kaukazo ir Uralo tautės ir dešimtys kit grupės. Šis priėjimo b das praplatins Lietuvos klausimo perspektyv ir, reikia manyti, suras naujų draugų viso šio klausimo k limui ir gynimui.

Soviet padaryt Lietuvai skriaud k limui ir gynimui ga-

Prof. Dr.

FELIKSAS PALUBINSKAS

lime panaudoti eil b d bei priemoni. Pamin siu tik kelet:

1. Keldami kolonializmo klausim Afrikoje (apie k dabar yra labai populiaru kalb ti!), galime pamin ti apie Lietuvos okupacij ir ten esant soviet kolonializm.

2. Kalbant apie kin - soviet sien klausimus, yra puiki pro-

ga iškelti soviet sien klausim vakaruose ir pietuose (paminint Lietuvos ir kit krašt okupacij).

3. Kai kalba nukrypsta autonomijos ir nutautinimo klausimus, yra gera proga užsiminti apie soviet vykdom priverstin tautini grupi maišym ir net tautini komunist partij infiltracij rusais.

4. Diskutuojant apie koncentracijos stovyklas ir genocid , sovietus galima prilyginti naciams (kurie lietuviams yra, taip pat, padar baisi skriaud , sunaikindami daug intelektual ir net vien ištis tautin mažum — Lietuvos žydus).

5. Smerkiant cenz r ir ginant

spaudos laisv , yra gera proga iškelti soviet spaudos priespaud pavergtoje Lietuvoje, naudojant Solženycino ir lietuvi pavyzdžius.

6. Gvildenant politin s laisv s ir opozicijos galimybi klausimus, verta pamin ti sovietinius pavyzdžius — opozicionieri ir kitamin i gniuždym beprotnamiuose; pri mim aukštias mokslo institucijas, remiantis ištikimybe partijai.

7. Lie iant susirinkim ir išsireiškimo laisv s klausim , pamin tinos Kauno demonstracijos ir j pasekm s.

(Nukelta 135 pusi.)

LIETUVOS BYLOS IŠNEŠIMAS LAISVOJO PASAULIO MASES

DR. ANTANAS RAZMA

M s tremties misija yra labai aiški — tai lietuviyb s išlaikymas ir visa m s galima talka pavergtiesiems lietuviams nusikratyti rusiškos - komunistin s vergijos. Laisvajame pasaulyje gyven lietuviai yra paj g s ir tur t t jiems tautos užd t ir patik t misij atlikti.

M s pa i ir pavergto krašto laimei, išsivij iki aukšto laipsnio

sudaro mokyti ir k rybingi lietuviai, sugeb j laisvajame pasaulyje ekonomiškai paj giai siskurti ir išauginti patriotiško nusiteikimo jaun j generacij . Visos trys tremties kartos — senoji, vidurin ir jaunoji — jau eil met pavieniai ir organizuotai beldžiasi laisvojo pasaulio s - žin , kviesdamos ir kartu ragindamos laisv j pasaul pad ti Lie-

tuvai nusikratyti vergijos ir atgauti piln laisv ir nepriklausomyb . Be abejo, mes kovojame ne tik d l Lietuvos, bet ir vis kit pavergt krašt laisv s.

M s tremties misija n ra sud tinga, bet milžiniškos apimties. Šiam žygiui reikia vis m s darbo rank ir prot . N vienas laisvojo pasaulio lietuvis — senas ar jaunas — negali trauktis iš kovos lauko d l Lietuvos laisv s ir jos gerov s. Nemažai išeivi bando dažnai teisingai d l savo neprisid jimo prie mums visiems skirtos misijos; — tai nesanti jo sritis, jis nes s politikas ar visuomenininkas ir pan. Ne paslaptis, m s tarpe yra ir tokie , kurie pasineria savo profesijose ir pasitenkina tik vieno ar kito dolerio numetimu lietuviškai veiklai ir m s visos misijos finansavimui. Anot j , jie s žiningai dirb savo profesijose, skrupulingai mok valstybinius mokesčius, skiri daug d mesio šeimoms, priži r savo sveikat . Ne vienas iš j klausia: ko dar iš m s norite? Jokio pateisinimo tokiam galvojimui ir tokiam l kštam atsinešimui m s misij ! Tik egoistas, savanaudis, siaur paži r lietuvis gali užmerkti akis ir nesijungti visiems mums skirt ir patikt misij , o tik r pintis sau turt krovimu! Toks asmuo n netur t sav s laikyti lietuviu! Jis tikrai nevertai naudojasi Vakar laisva civilizacija, jos laim jimais.

Ken ianti Lietuva pareigoja kiekvien lietuvi laisvajame pasaulyje — neži rint amžiaus, išsilavinimo ir profesijos — b ti visuomenininkais, laisv s pavergtam kraštui šaukliais. Visi be išimties turime jungtis Lietuvos laisvinimo darb , panaudodami turimas pozicijas bei tak amerikie i (ir kit krašt pilie i) tarpe ir nepagail dami nei pastang , nei laiko, nei darbo, nei pinigų. B tinyb traukti š žyg jau tremtyje baigus aukšt j moksl jaunim !

Kokios gi yra praktiškos galimybės pad ti pavergtai Lietuvai nusikratyti jai užmesto jungo ir atgauti laisv ir nepriklausomyb ? J yra tikrai daug ir vis j panaudojimo laukia ken ianti tauta!

Laisvinimo darbo pilnas finansavimas. Nestinga mums laisvinimo darbe nei ger plan , nei paj gi darbuotoj . Didesni užsimojimai bei žygiai ne gyvendinami centais, o reikia apiuo-piam sum . Jei kuris iš m s (toki yra labai daug!) d l vienos ar kitos priežasties negalime skirti laiko m s visuomenei veiklai, tai tuo atveju turime “išsipirkti” pinigais, skirdami kasmet lietuvių s išlaikymui ir Lietuvos laisvinimo darbui šimtines ar net t kstantines. T kstantiai išeivijos yra baig aukšt j moksl , turi gerus darbus ir yra ekonomiškai puikiai sik r . Kur jie? Jei visi jie sijungt lietuvišk

darb finansavim , visas lietuviškas gyvenimas pajud t nepaprasta sparta ir tuo pa iu m s taka gyvenamuose kraštuose padid t . Mums pavyzdžiu tur t b ti žydai! Jie nepaprastai sumaniai ir planingai nukreipia savo k rybines, ekonomines ir organizacines j gas amerikieius (ypa , politinio ir ekonominio gyvenimo vairuotojus), ir JAV-bi vyriausy b išeina be joki rezerv ginti Izraelio valstyb s teisi .

Lietuvos bylos išnešimas laisvojo pasaulio mases. Labai nedaug skiriame d mesio laisvojo pasaulio opinijos formavimui Lietuvos bylos klausimu palankia prasme. Be abejo, reikia tam organizacijos. Tikiu, kad veiksniai pajud s šiame darbe pilna sparta. Visi mes tur tum m tapti

to didžiulio informacijos biuro nariais — jungtis darbu ir prisid ti pinigine parama. Reikia pakankamai ir tinkam bei svairi leidini lietuvi ir Lietuvos klausimais laisvojo pasaulio krašt mokslo institucij ir viešosioms bibliotekoms. Mases turime siekti per spaud , televizij ir radij . Ar mes išnaudojame kun. Kazimiero Pugevi iaus sugeb jimus ir profesionalum šioje srityje? Turime ir eil kit ekspert . Gyvename ekspert amžiuje ir atiduokime š darb ekspertams.

Pilnai ir nuoširdžiai visi jungdamiesi lietuvyb s išlaikym ir kov d l Lietuvos laisv s, pateisinsime savo pasitraukim iš t vyn s ir nešime didel ind l laisvojo pasaulio s žin s pabudinim pavergt j reikalui.

KITATAU I JUNGIMAS LIETUVOS LAISV S ŽYG

JUOZAS GAILA

Visi tie, kurie dar judame lietuviškoje veikloje, sutinkame, kad yra nepaprastai svarbu tur ti ger ryši bei kontakt tating amerikie i tarpe. Tie ryšiai ir kontaktai neatsiranda spontaniškai: j užmezgimas ir palaikymas pareikalauja daug pastang , laiko ir, žinoma, pinigų. Lietuviškas darbas tiek mus iš-

semia, kad dažnai ir j g ir laiko tr ksta min tam reikalui; o tam tur tum m skirti daug pastang .

Iniciatyvos šiame užsimojime tur t imtis m s veiksniai. Deja, j pastangos ia iki šiol buvo nepaprastai ribotos, ir rezultatai kaip ir nesimato. Lietuvi Bendruomen Lietuvos laisvini mo darbe žengia pirmuosius

žingsnius. Plan ir pastang bei j realizavimo b ta praeityje; plan šioje srityje turime ir dabar. Rezultat yra, bet toli gražu negalime b ti jais patenkinti. Ger pradži yra padar s Rezoliucijoms Remti Komitetas, traukdamas savo žyg šimtus pa i taking j JAV-bi politinio bei visuomeninio gyvenimo vairuotoj . Šio vieneto vadovyb gal t perduoti savo patirt veiksniams ir kitoms grup ms.

Prad kime kiekvienas nuo sav s. Neb t jau taip sunku aktyviau dalyvauti bent vienoje amerikie i politinio bei visuomeninio pob džio organizacijoje. Tai vienas iš b d užmegzti ir palaikyti ryšius su takingesniais amerikieiais. Be didesni pastang galime beveik kiekvienas iš m s palaikyti artimus ryšius su savo kongresmanu ir su savo steito abiem senatoriais JAV-bi Senate. Kod l negal tume palaikyti ryši su savo steito legislat ros nariais (legislat ros žem j r m nariu ir aukšt j r m — senato — nariu)? O kaip su apskri i (counties) ir miest taryb nariais? Galimi ryšiai ir su gubernatoriais bei miest burmistrais. Tai b t politinio gyvenimo vairuotojai. Turime šimtus lietuvi d stytoj bei profesori amerikie i aukštojo mokslo institucijose. Kod l jie negal t tur ti artimesni bei tampresni ryši su savo universitet prezidentais ar fakultet dekanais ir juos išnaudoti Lietu-

vos bylos reikalui? Kiekvienoje vietov je yra palanki pavergtiesiems laikraštiniuk ir radijo bei televizijos komentatori . Su jais galima sueiti artimesn kontakt ir juos laim ti saviems reikalams.

Iševijoj vyresniajai kartai gal tai yra kiek sunkiau atsiekti. Tai netur t b ti jokia problema viduriniajai ir jaunajai kartoms. Vidurin s ir jaunosios kartos atstovai tur t sau kalte sikalti galvas, kad tai vis m s pareiga ir darbas. Kitatau i traukimui Lietuvos laisv s žyg “patept j ” n ra. Žinoma, direktyv mums visiems reikia. J tur t ateiti iš veiksn i ir per spaud . Vidurin s kartos atstovus reikia tik kiek past m ti ta linkme, ir didel j dalis padarys daug. Kiek vargo yra su jaunosios kartos atstovais. Pas juos nor yra daug, jie tik nežino, kaip vieno ar kito darbo imtis. Pagrindini organizacij (ateitinink , skaut ir kit.) vadovyb s gali daug pad ti, suruošdamos politinius seminarus, skirdamos tam daugiau d mesio stovykl programose ar net suorganizuodamos specialius kursus (vad kursuose ar vasaros stovyklose). Ne vienas iš j s galite klausti — o kaip su Lietuvi Bendruomene?! Tam tikr plan turime, j tur sime dar daugiau. Be abejo, bandysime juos realizuoti.

Gražios iniciatyvos Kalifornijoje ir kitur parodo LFB s j -
(Nukelta 135 pusl.)

DARBAI IR VYKIAI

Laisvį ir pavergtą lietuvi darbą
IR ŽYGI APŽVALGA

PAVERGTOJE LIETUVOJE

- Bolševikų vykdomas Lietuvos niekinimas
- Okupanto pastangos pažeminti Lietuvos menininkus

VEIKSNIUOSE IR VEIKLOJE

- Kas svarbiau: paskelbti rezoliucijas ar rėptis jų vykdymu?
- Be magikos ir varp
- Keistas kultūrininkų atrinkimas atžymėjimui

LIETUVIŲ FRONTO BIVULIAI GRETOSE

- Išeinantieji ir ateinantieji Bivuliai

PAVERGTOJE LIETUVOJE

BOLŠEVIK VYKDOMAS LIETUVOS NIEKINIMAS

Niekinimo pastangos

Sovietų Sąjungos bolševizmas, rusų ekspansijos rankis, neslepia pavergtą tautą rusinimo pastangą. Gyventojų maišymas ir priverstinis rusų kalbos mokymas yra gana skmingas fizinis priemonės. Joms padeda pasalus psichologinis spaudimas. Nors tautoms savitumu žaisti yra leidžiama, tačiau tautinė savybė yra verčiama muziejiniiais eksponatais, skirtais ne gyvenimui, bet konservacijai, kad iš jų nesudarytų imperijai pavojaus. Balzamuota tauta, uždaryta stiklinėje spintoje, reiškia ne daugiau, kaip žemėms užkasta tauta.

Paviršutiniai visi nekaltai atrodo suniekinimas taip pat naudojamas šiame tautų virškinimo procese. Rusas skaitlingas, stiprus, pažangus, viskuo mažuteliu toli pralenkiamas, bet nusizeminantiems leidžiamas artyn prieiti. Nekelkite galvų, prisipažinkite esant beverčiai, tad gal site vergauti... Tautų niekinimo pavyzdžiai apstu praeityje, jie nestinga ir šiandien.

1970 metais okupuotoje Lietuvoje mirė Juozas Mikuckis, viena iš primityviausių asmenybių, užgožta pataikavimo, bailumo ir egoizmo. Buvęs savanoris, Kauno miesto komendantas, Kauno apskr. policijos vadas ir net pakenčiamas poetas, prieš mirtį gyrėsis, kad bolševizmui šnipin

ryžosi jau 1940 metais. Būdamas skurdžiausias dvasios, dėl tartos žmogų dūstas anksti iš jo pensijon būdą auginti. Po II pasaulinio karo atsirado JAV-se, Baltimorje dėl geresnės materialinės padėties susinešus su mums vyresnis išeivijos raudonaisiais, pagaliau apie 1964 metus grįžo pavergtąją.

Neseniai okupuotos Lietuvos spaudoje pranešama apie jo paliktus atsiminimus, kurie bus greitai išleisti. O „Gimtinis kraštas“ (1974.II.7) paskelbė ištraukimą. Ten randame ir šiuos Mikuckio samprotavimus apie Nepriklausomą Lietuvą: „Štai vienas gabalas atplūsi iš Lenkijos, kitas — virškinama Hitlerio Vokietija. Tai, kas liko, seniai išdalyta tarp belgų, prancūzų ir kitokių koncesionierių. Lieka blizgučiai, viliavos, paradai, ir šiltos, gerai apmokamos kėdės, ir didžiulio klerio taka. Ir — Lietuvai — vienos labiausiai Europoje atsilikusi valstybė likimas“.

Kadangi Mikuckis mirė prieš ketverius metus, būtų galima net suabejoti, ar šie žodžiai jo paties redaktorių. Bet šitai nėra svarbu, — samprotavimai turėjo tilpti partijos rėmuose, kitaip apie atsiminimą paskelbimui nebūtų kalbos. Pagaliau nesvarbu, kas jį parašė, užsimename tik todėl, kad Lietuvos (tuo pačiu ir lietuvių tautos) žeminimas nesiliauja, kad ši istorija išsiūnė su toli-

mesniais svarstymais. Kurie mat Lietuvos okupacij 1940 metais, žino rus ir j valstyb s “pranašum”. Žino ir šiandieniniai Lietuvos valdovai, skaudžiai išgyvendami. Užtenka paskaityti vakarie i korespondent pranešimus iš kelioni po SSSR, ir aki užmerkti nebus galima. Lyg sutartinai rašoma, kad, iš Rusijos Pabaltij atvažiavus, atsiveria skirtingas pasaulis, kuriame žmon s kitaip atrodo, gražiau elgiasi, elegantiškiau d vi. Šiuos faktus žino ir sovietin s galvos bei pavergtos Lietuvos gyventojai, mat okupant savo žem je, mat j Rusijoje, nes ne vienam tenka Maskvon pavažiuoti. O asmeninis palyginimas yra labai svarbus nuomonei susidaryti.

Melas akis n ra s kmingas. Nepriklausomos Lietuvos jau daug kas nepamena, j teršti yra lengviau, ta iau gyvam žmogui rodyti, kad jis jau nekv puoja, nesiseka. Gal b t naudingiau okupant praaugus žmog sulyginti su rusu, vietoje j nuolatatos žeminius? Kai galvos es s to pa io charakterio ir t pa i savybi , nustos pagrindo didžiutis. Atrodo, kad šiuo keliu einama. Tas matosi ir okupuotos Lietuvos literat roje.

Nuo caro iki dabar

Charakteris glaudžiai rišasi su lemtimi, ir galima sp ti, kad Rusijos likimas yra jos žmoni vaisius. Rusas yra nekomplikuotas, jo psichologija lengvai perprantama. Tarp ger ir blog savybi (j yra visose tautose) negali pasisl pti jo pasyvumo ir lengvap diškumo bruožai. Stipresniam ar r kmingesniam jis nusilenkia, atspariai neša varg , daug

nesiekia, su kli timis nekovoja. Dažnai atsisako savo plan — kam pl šytis, jei gyvyb galima palaikyti be dideli pastang ...

ia nekalbame apie ruso emocijas, jo kartkartin geraširdiškum ir žiaurum . Nekalbame ir apie aukštuosius rus sluoksnius, miestuose išaugusius. Valdžia, mokslas, civilizacija ir didmiestis vis taut žmones pakei ia ir suvienodina, — išstumt pirmykš i bruož vietoje spraudžiami mechanizacijos elementai, visur bendri.

Rusas kaimietis, caro laik baudžiauninkas ir šiandieninis kol kietis, savo charakter išlaik . Tuo sitikinti galima, skaitant Gogol , Tolstoj , Dostojevsk ir šiandien pasirodan ius rus prozos veikalus. Tiesa, anks iau varg s su neprišertu arkluku, šiandien jis kankinasi su menkai priži rimu traktorium; prieš šimtmet lankst sis menkiausiam valdinink liui, dabar pataikauja partijai. Bet namuose — jis grynas Rusijos kaimietis. M nesiais taupys kapeikas vaikui batus nupirkti, o sutik s bi iul , jas praleis degtinei ir dar siskolins. Blaivus alps iš meil s šeimai, išsig r s j apstumdys. Kai nemato viršininkai, tinginius ir be s žin s graužimo po skvernu sl ps jam nepriklausom daiktel . Rus klasikin s ir dabartin s literat ros kaimietis — nuostabiai vienas!

Lietuvis yra skirtingas. Jis turi ger ir blog užsispyrim , ger ir blog atkaklum , nors naujenyb ms, atsargiai su jomis susipažin s ir gero kai uždels s, pasiduoda. Tod l, kaip rašo Europos ar JAV korespondentai, jis yra vakarietis žmogus. Lie-

tuvis neting damas vykdavo savo susidarytus planus, todėl pavergtoje Lietuvoje tuojau galima pastebėti tvarką, nors smulkmeniškumas mums trukdo plačiau žvalgytis ir lėtai pažangą, kurios vis dėlto jis noriai siekia. Kai Rusijoje, kur koliki sistema buvo seniai sigyvenusi, po karo siautė badas, Lietuvoje darbštumo dėka (nors kolektyvizacija kuriam laikui visai sugriovė ankstyvesnį žemės kultūrai duonos užtekę sau, iš SSSR atklydusiems medaliuotiems karo herojams ir Prūsijos vokiečiams, kasnio ieškantiems).

Bet, štai, kai kurie okupuotos Lietuvos rašytojų darbai, šviežiai atspausdinti, nepaprastai stebina. Kai piešiamas miesto gyvenimas, galima visko rasti, kaip visur ir visada miestuose buvo. Tačiau kaimo vaizdai gėdingi, — tarsi juose matytume ne lietuvių, bet rusų.

Girnai

Ilustracijai paimekime Vytauto Rimkevičiaus 1971 metais pasirodžiusį pasakojimų rinkinį „Girnius“. Čia autorius sakosi kalbėjęs apie savo gimtą kaimą ir jam pašvenčia 20 novelinių vaizdų, nors pabrėžtinai spėja, kad veikėjai neturi jokio ryšio su tikraisiais žmonėmis. Ir štai kokius matome paveikslėlius (Vytautas Rimkevičius, „Girnai“, Vilnius, 1971, Vagos leidykla):

„Brigadininkui buvo aišku, kur veikia vyrai, tikėtai jis dairėsi, kur jie veikia. Prie Dagio sodybos, egalai įgyvatvorė blykstelėjo cigaretė. Tenai. Jis paliko Blindą, kuris baigė išti savo sterblius, ir patraukė link gyvatvorės. Tenai, patogiai sėdintis, ant samanų gulėjo traktorininkas Dagys ir Zelnukas. Mėnesienę jie blizgėjo butelio šonais“.

— „Einam pas mane, — kvietė Kan auskas. — Pakortuosim, pačiuosim. Mano žmona, juk žinote — cidabro varpelis, o ne žmona.“

— „Einam! — tuojau sutiko Mingaila. — Einam pakortuoti avinį.“

Mingaila gimė su kortomis rankose. Einikis ir Šnitkus taip pat sutiko.“ (Pusi. 29)

„Kitas, pats tyčiausias, tik pamatęs kortas, pasiunta ir pasirodo turintis toki gerklį, kaip pavasarį girios ožys. Kito rankos taip dreba, kad kortą nenulauko...“ (Pusi. 31).

„Ant vieno vežimo, kur buvo pakinkyti arkliai, sėdėjo trys vyrai ir kvatojosi. Einikio nesimatė. Lyg ir nekortuojama. Kortuojama, kaip gi! Kai prie jo, pamatė ant dugninių sėdynių kortas. Kažkur kniaukė.“

— Kur Einikis? — paklausė ji. Vyrai dar stipriau nusikvatojo, ir ji pamatė savąjį, palindusį po vežimu.“ (Pusi. 41).

— „Aš esu nužirtas, Petruk, — šalia yra sukrauta gal dvidešimt metrų. O jeigu mudu žybtelės ir kokią porą nurenkam nuo viršaus. Ar patrauks?“

— Galima, — atsakė Petras. — Užvogtus — po du rublius. Rizikuojate ir aš“.

— „Prašau! — mostelėjo kalvis slenkisio pusnį. Ant varstoto tarp reple, dildži, varžtų, kur ant laikraščio stovėjo butelis, gulėjo duonos gabalas ir lašiniai šmotas. Vaikinas nusivedė eržilį, kuris vis žengė lyg nesava koja. Kalvis prisipylė stiklėli: — Sveiki, vyrai!“ (Pusi. 120).

— „Gal vyno išgertum, turiu užpernykę išio, — pasakė ji.“

— Išger iau, kod l neišger iau.
Jinai atneš iš kl ties vyno, du stiklelius, s rio. Pati nug r vištos gurkšn ". (Pusl. 131-132).

"Trys draugai sustojo po kaštonu ir atkimšo butel . G r iš eil s, užvert galvas, ži r dami žalius kaštonus". (Pusl. 147).

"Užsak ir jam šimt gram . Šnitkus susigraudino. alaus stiklin nukrito ašara.

— Našlaitis likau dabar aš. Mir mamyt , žmonel liginin je. Vienas kaip akmuo prie kelio . . .

— Tegul brolis perka grab ! — neatleido Linkus. — Nesileisk šitaip.

— Tegul, — sutiko Šnitkus. — Gal tu ir teisyb kalbi. Aš mamytei paminkl pastatysiu, granitin . Tegul brolis. Ir taip jis mane uja kiekvien dien . Išgerkim už mano mamyt .

Jie išg r . Kadangi restorane jiems daugiau nedav , nu jo prie turgaus pas paž stam . Ten susirinko daugiau toki — visi užjaut Šnitk , kuris susigraudin s bu iavosi ir verk . Ir visi g r už jo mamyt s atminim " (Pusi. 160).

Panaši citat galime rasti po kelias visose Rimkevi iaus novel se. Ir kyla siaubas: kol kio lietuvis sutingo, apsileido, nei paprast nei švent dien neišsiver ia be degtin s (net moterys j m gsta), vyrai darbo metu griebiasi kort , kiekvienas iumpa, vagin ja, kas jam nepriklauso, dvasin kult ra, jei nors kiek jos yra lik , apmaukšlinta vargšo ruso baudžiaunink lio vergiškais skarmalais . . .

Trys galimyb s

Gyvenimo aplinka žmog veikia, jo vertybes naikindama arba gr din-dama. Kiekviena liga, net trumpa,

palieka žymi . Ta iau molio ir granito formas pakeisti reikia skirting pastang . Visi šie "Gir nuose" randami, lietuviui prisegti, bruožai yra, žinoma, rus užnešti, bet kaita tokia didel ir staigi! M s tauta pamgdžiojimams nebuvo linkusi, tod l ir tradicijas išlaik . Ji ypa nesek ruso. (Kalbama apie tautin visum , ne apie atskirus žmones). Iš jo lengvai pasišaipydavo, jo savybi bod josi, j vengdavo, ir stai-ga toks nelauktas sekimas . . .

ia tuojau prisimename visas va-karie i žurnalist pastabas apie oku-puot Lietuv ir nustembame j prieštaravimais Rimkevi iaus nu-pieštam žmogui. Bet tie keliautojai mat vien miestus, tad gal kaimas kitoks . . .

Ar šis didžiulis skirtumas yra ga-limas?

Lietuvos kaimo žmogus, net di-desni moksl neliet s, pasižymi lo-giška nuojauta, sant rumu. Caris-tin s Rusijos izoliuotas nuo pasau-lio, nepasimet , išlaikydamas tvar-kingum , dor , darbštum . Be to, m s miestai yra nedideli, jie pri-pildyti daugiausia iš kaimo atkilu-siais, ir, kaip infonuoja dabartin spauda, vasaros laiku v l kiekvienas skuba paežerius ar miškus. Tad griežtos ribos negalima tik tis, ir Rimkevi iaus sudarytas vaizdas bus iškreiptas.

Lietuviui rašytojui, sukaustytam partijos reikalavim , yra sunku lik-ti savitu stilium ir charakteriais. Skir-tingi keliai (net veik j psichologi-joje) nuo ruso k r jo šviesios atei-ties nežada. Jei Rimkevi ius beato-dairiniai priek veržiasi, jis gal jo ryžtis kopijuoti dabartini Rusijos

prozaik tipus. K užtinkame “Girnuose”, t rasime kiekviename bolševikinio rus rašytojo darbe, lieian iame kol kius. Tuo atveju Rimkevi i tekt laikyti žmogum be nugarkaulio.

Gal visai priešingai: autorius, nepak sdamas m s žmones veikianios žalingos takos, ty iomis ryškina blogus ženklus, kad nedelsdamas skaitytojas jais pasišlykšt t ir stengtus ši lig išvengti. Tada Rimkevi ius yra doras vyras.

Bet taut niekinimo taktika, paioje pradžioje min ta, J. Mikuckiui sakyta, negali b ti lengvai nuneigta. Lietuvoje ji iššauk visai skir-

tingas pas kmes — didžiavim si prieš okupant . Tod l ar nebandoma j keisti priverstin s tapatyb s metodu? Apsižvalgykime: galvojame kaip rusai, elgiam s kaip rusai, tad kod l mums b gti patiems nuo sav s ir nelikti rusais? Bergždžiai priešindamiesi, iš savo odos neišsinerisime. Jei taip Rimkevi ius ty iomis...

Rus ekspansijos atkaklumas per paskutinius du su viršum šimtmečius ir bolševikin s klastos pinkl s stengiasi gromuluoti tautas visomis priemon mis. Lietuvi geriausia atspirtis — vidiniai bruožais galimai grei iau tolti nuo okupanto.

Simas Prancinkus

OKUPANTO PASTANGOS PAŽEMINTI LIETUVOS MENININKUS

Putino romane “Sukil liai” sulikimo vadas Sierakauskas už klausia kunig Mackevi i :

“Ar tau teko, brolyti, patirti didel , skaud pažeminim , tok pažeminim , prieš kur b t maištavusi visa tavo žmogiškoji prigimtis, nuo kurio tau širdis krauju ir tulžim pasr t , o ta iau jaustumeis bej gis ištarti bent vien protesto žod , parodyti kad ir mažiausi nepasitenkinimo gest ?” Ir toliau priduria: “. . . aš tokioj b senoj išgyvenau kelerius metus”.

Lietuvi tauta tok skaud pažeminim ken ia ne kelerius, bet jau virš trisdešimt met . Savarankiški kininkai paversti valstybini dvar tarnais; mokslininkams, išskyrus liuanistus, nebeleidžiama lietuvi

kalba savo veikal spausdinti; menininkai prievartaujami pasidaryti komunizmo “statybos” ir okupacinio režimo talkininkais.

Kult rinio bendradarbiavimo priedanga okupuotos Lietuvos menininkus okupantas laikas nuo laiko grup mis atgabena pas užsienio lietuvius, kad išstatyt juos naujam pažeminimui. Nepriklausomyb s laikais, pav., solist grup s, išvyk gastrol i užsien , dainuodavo geriausiose sal se, susilaukdami garsi kritik vertinimo, visuomen s dmesio ir užsienio lietuvi pasididžiavimo. Dabar gi okupantas pirmaeilius dainininkus, talentingus instrumentalistus ir teatralus grupel mis atgabena užsien , politrukai už virveli prisiriš pavedžioja po

VEIKSNIUOSE IR VEIKLOJE

KAS SVARBIAU: PASKELBTI REZOLIUCIJAS AR R. PINTIS J VYKDYMU?

Buvo laikai, kai dėl rezoliucijų konferencijose, seimuose, kongresuose ar suvažiavimuose b. davo karštai ir ilgai diskutuojama, kartais dėl vienos frazės ar net žodžio. Dabar gi dažnai rezoliucijas jau po vykio pavedama surašyti prezidiumui, valdybai ar šiaip darbštesniam asmeniui, nes apie jį vykdytį jau nebegalvojama. Ypatingai lengva rezoliucijas surašyti tokioms organizacijoms, kurios "išvalytos" nuo bet kokios opozicijos. Viskas ten praeina gražiai ir vieningai: išklauso-

didmiesius ir paskui leidžia pasirodyti ikagišką "Mildos" lygio šalį ir susilaukti "Vilnies", "Laisvės" ar "Vienybės" "kritik" vertinimo. Asmenišką atvykusiųjų laisvę politrukai varžo iki to, kad neleidžia pas artimiausius gimines apsigyventi ar net pernaktuoti. Tokio paniekinimo žmogus nėra patyręs nuo civilizacijos pradžios.

Daugeliui lia atvežtą lietuvi menininką dėl to skaudaus pažeminimo "širdis krauju ir tulžim pasrva", tačiau jie yra baigę reikšti protestą. Protestą reikšti yra laisvę lietuvi pareiga. B. giodami po okupanto organizuojamus koncertus, reiškiamo ne protestą, bet okupanto užmaiomis pritarimą.

Dr. R. Petrošius

ma garbingą žmoni sveikinimą, išskaičiuojami visi tos organizacijos laimėjimai (pradedant, sakysime, nuo 1940 m.), narsiai pamosikuojama kartais prieš Lietuvos okupantą ir dar narsiau prieš kritiškai nusiteikusi tos organizacijos atžvilgiu išėivijos dalį, pasismilkoma sau paties ir išsiskirstoma metiniam snauduliui. Apie prajus met rezoliucijas ir jį vykdytį niekas neinformuoja ir niekas neklausia. Rezoliucijos surašomos, pasinaudojant buvusi rezoliucijų pavyzdžiais.

Tokias rezoliucijas kepa organizacijos, kurios vandens paviršiuje laikosi tik tradicijos plėdži pagelba, nes išvidin laivą varančioji energija yra išsekusi.

Gyvoose organizacijose rezoliucijos svarstomos, dėl jį priemimo diskutuojama, o kai priimamos, tampa pagrindiniu vykdomojo organo veiklos orientyru.

Nutarimai Toronte

Vyriausio Lietuvos Išlaisvinimo Komiteto seimas, posėdžias Toronto, Kanadoje, 1973 gruodžio 1 - 2 d. d., klausimus svarstė, nuomones diskutavo, vis eil pasiūlyt rezoliucijų modifikavo. Svarstym išvadas nebevadino rezoliucijomis, o nutarimais.

Be vairi "prašym", "skatinim", padk ir sveikinim — vengtinis,

bet gal ir neišvengiamos biurokratijos apraišk organizaciniame gyvenime — nutarimuose užtinkama ir vilting prošvais i . Viena iš pagrindini — kad VLIK-as prareg jo save kaip pagrindin vadovujan i institucij , kuriai “tenka pareiga burti visas m s j gas, telkti ištekliaus, kad j užtekt ilgai kovai”. Tas nutarimas išplauk iš reikalo “m s išeivijai tur ti vieningas orientacines gaires, o visiems Lietuvos laisvinimo veiksniams ir veik jams — viening veiklos program ir viening Lietuvos laisvinimo darb vykdym bei finansavim ”.

Šiuose nutarimuose ryškiai atspindi seimo metu pakartotinai kelta mintis išsivaduoti iš finansin s priklausomyb s Amerikos Lietuvi Tarybai, kurios ambicijos ir racionalumo stoka, derinant lietuvišk uždavini vykdym , yra atvirks iai porcinga jos paj gumui.

Registruotini dar trys seime padaryti pozityv s nutarimai:

a. “Lietuvos gyvenimo sekimas ir objektyvus jo vertinimas yra vienas iš svarbesni Vliko valdybos uždavini laisvinimo kovos bare”;

b. “Svarstyti vairius b dus ir rengtis Lietuvos bylos išklimui tarp tautin se organizacijose”. (Tai tur jo jau seniai b ti daroma).

c. “Prašyti Vatikan , kad b t periodiškai skelbiamos maldos dienos už komunizmo persekiojamus krikš-ionis”.

Ta iau vienas iš svarbiausi nutarim liko ne trauktas oficialiai paskelbt nutarim s raš . Tai sudarymas komisijos VLIK-o statutui pritaikyti prie pasikeitusi s lyg . Vieša paslaptis, kad VLIK-e esama paj gian i daug kalb ti, tik labai ri-

botas skai ius paj gian i dirbti. Ir pad tis nepasitaisys, kol nebus sudarytos s lygos paj giantiems dirbti VLIK-e produktyviai reikstis.

Je i šie nutarimai nepaliks negyvo mis ir apie pastangas juos gyvendinti ir apie pasiektus rezultatus VLIK-o valdyba sekan iame seime tur s k pranešti, pos džiai Toronte nebus veltui praleistas laikas.

Rezoliucijos Chicagoje

Amerikos Lietuvi Tarybos metiniame suvažiavime 1973 lapkri 17 - 18 d. d. Chicagoje, kaip ir kitais metais vykusiuose suvažiavimuose, atlikti darbai kritiškai nebuvo vertinami, ateties veiklos planai nebuvo diskutuojami. Nutarimuose, je i toki iš vis buvo, ir pritarimuose pasireišk absoliuti vienyb . Suvažiavimo vardu paskelbtos ilgos rezoliucijos, kurias ALT-os valdybos bendradarbis J. Prunskis, plaiai aprašin j s t suvažiavim , reziumavo taip:

“Pad koti prez. Nixonui už JAV nepripažinim okupacijos. Prašyti, kad saugumo konferencijoje b t iškeltas Lietuvos klausimas ir kad b t daromi žygiai, jog Lietuvoj neb t laužomos pilie i teis s.

Sveikinami broliai t vyn je, Sibire. Linkima ištvirti kovoje už laisv . Reikalaujama okupanto pasitraukimo. Prašo aukoti laisvinimo reikalams. Alt sudaran ios organizacijos prašomos savo padalinius jungti Alt , o kur n r Altos skyri , juos steigti. Sveikinami latviai, min nepriklausomyb s sukakt . Reiškiami pad ka Altos vadovybei”. (“Draugas”, 1973.XI.21).

Veltui ieškotum tose “rezoliucijose” ženkl , kad Amerikos Lietuvi

Taryba b t prareg jusi savo pras-
m ir viet kovos d l Lietuvos laisv
v s linijose.

Labai domu, kad rezolucij raš -
jai tylomis praleido tos organizaci-
jos nusipelnusio vadovo ir garb s
pirmininko Leonardo Šimu io si -
lym spausti Amerikos vyriausy b
vykdyti Amerikos Kongreso priimt
Pabaltijo valstybi reikalu rezolucij .
Mat, kai kuriems tos organizaci-
cijos veik jams Rezolucijoms Rem-
ti Komitetas tos rezolucijos Kongre-
se nes s praved s, o jei ir b t
praved s, tai ji vis tiek nevertinga.

Šiame ALT-os suvažiavime b ta
ir tam tikr naujum . Vienas j ,
— kad š kart masiškai buvo at-
žym ti nusipeln tos organizacijos
veik jai. Kadangi ALT-a skelbiasi
turinti politin s veiklos monopol
ir ji esanti vienintel , kuri t darb
“jau virš 30 met s kmingai vyk-
do” (o visi kiti, kurie šioje srityje
parodo savo iniciatyv , es tik ken-
k jai), tai šiame suvažiavime apdo-
vanotus “nusipelnusius veik jus”
tekt laikyti paiais iškiliausiais
Amerikos lietuvi kovos d l Lietu-
vos laisv s darbuotojais. Skelbiame
j s rašus, kad b t žinomi ir “
Laisv ” skaitytojams.

Apdovanojimai buvo dvejopi. Že-
mesnio rango vertinimus — “atžy-
m jimo lapus” gavo 24 “Altos sky-
ri veiklieji lietuviai”: kun. A. Sta-
šys, Alg. Pužauskas, J. Ra ko, A.
Pakalniškis, O. Biežien , E. Vilimai-
t , T. Kuzien , M. Andrikyt , Pr.
Polteraitis, Kr. Austin, M. Baronien ,
M. Naujokas, P. Jokubka, E. Bu-
inskien , V. Mankus, A. Gabalien ,
R. Stani nas, J. Valaitis, O. Ivins-
kait , E. Pakalniškien , kan. V. Za-
karauskas, dr. J. Genys, J. Pakalka,
I. Blinstrubien .

Aukštesnio rango “nusipeln Altos
centriniai veik jai ir skyri vadov-
vai” apdovanoti Lietuvos laisv s sta-
tulos bareljefais. Toki buvo 35:
T. Blinstrubas, L. Dargis, dr. K.
Šidlauskas, dr. J. Valaitis, inž. A.
Rudis, dr. VI. Šimaitis, V. Abraitis,
J. Skorubskas, adv. St. Bredes, A.
aplikas, V. Yucius, A. Aleksis, inž.
E. Bartkus, A. Devenien , M. Gu-
delis, E. Mikuži t , E. Paurazien ,
M. Pranevi ius, adv. Grigalius, R.
Šarka, inž. A. Pautienius, A. Sukaus-
kas, A. Vinikas, kun. J. Gasi nas,
J. Kasputis, Stonie, V. Tursa, A.
Grigali nas, A. Skirius, Grimaila,
kun. V. Karaveckas, V. Kažem kaitis,
P. Šernas, Katilius, K. Jurg la.

Toks apdovanojimas tam tikra
prasme gal ir naudingas: jei ne
darbai, tegu žmones puošia bent
ordinai, nors Lietuv lei d l to nei
šilta, nei šalta. Tik kažkaip nutiko,
kad ALT-os valdyba kai kuri “nu-
sipelnusii veik j ” (Grimailos, Ka-
tiliaus, Stonie) net vard nežinojo.
Bet gerai, kad žinojo nors pavardes.

Pakitim nuo pra jusio suvažia-
vimo vyk ir ALT-os sud tyje. Šie-
met pleb j - nari s raše pasirod
dvi naujos organizacijos: Lietuvos At-
gimimo s j dis ir Vilniaus Krašto
Lietuvi s junga. Iki šiol buvo skel-
biama, kad VLIK-ui priklausan i or-
ganizacij ALT-os statutas ALT-
ne leidži s. Lietuvos Atgimimo s j -
dis VLIK-e dalyvauja, vilnie iai ten
dalyvauja Ryt Lietuvos Rezisten-
cinio s j džio vardu. Bet ir ia nie-
ko nauja: ALT-os lordai su savo
statuto paragrafais niekad nesiskait .

Dviem naujais, nors statutiškai
ir nelegaliais nariais ALT-os valdy-
bos pirmininkas suvažiavime pa-

BE MAGIKOS IR VARP

Labai dažnai staigus džiaugsmas virsta nusivylimu. Taip atsitiko visai neseniai.

Paskait 1974.II.20 "Dirv", ne vienas pašokome: pagaliau ir mes šio to verti! Sujaudino sekanti straipsnelio antrašt: "ALTo delegacija pas prezident Nixon". Toliau buvo rašoma: "ALTo delegacija, kuri sudaro dr. Kazys Bobelis, pirmininkas ir dr. Jonas Genys, ATL atstovas Washingtone, vasario 19 d. bus priimti prezidento Nixono. T dien, 2 vai. 30 min. p.p. Washingtone vyks etnini gmpj vadov konferencija . . ." Šioje vietoje kiek atslfigome. K priims: dr. Bobel su dr. Geniu, ar etnini grupi vadovus? Bet nuotaik palaik pranešimo šaltinis: "ALT Inf". Taigi žinia iš ALT-os turi b ti tikra.

Pra ju, vasario 19 d., m s daugelio namus at jo vasario 23 d. "Draugas". Jame užtikome, kad etnini grupi vadov susirinkimas buvo. Buvo ir jiems pri mimas pas prez. Nixon. "Iš lietuvi dalyvavo

sirdžiaug, palaikydamas tai organizacijos stipr jimu, ta iau nutyl jo, kad kažkur pradingo kit dviej organizacij — lietuvi student ir santarie i -šviesinink atstovai.

Visi ženklai rodo, kad prasmingesn s veiklos Amerikos Lietuvi Taryboje ir 1974 metais laukti negalima.

Fab. Žirgulis

Amerikos Lietuvi Tarybos pirm. dr. K. Bobelis iš ikagos ir dr. J. Genys iš Washingtono, Liet. Kat. susivienijimo pirm. Th. Mack iš Wilkes Barre, Pa., K. Oksas iš Chicagos ir dr. A. Novasitis, LB centro valdybos vicepirm., iš Philadelphijos. Dr. K. Bobelis ir dr. J. Genys prezidentui teik specialiai paruošt memorandum ". (Kaip teik ? Per pasiuntinius ar tiesioginiai?)

Taigi, etnini grupi vadov susirinkime lietuviai tur jo keturias delegacijas: ALT-os, LRKSA, lietuvi respublikon ir JAV LB. Bet kaip su ALT-os delegacija pas prezident ?

Pranešim, kaip tasai "ALT Inf." "Dirvai" duotas, m s spaudoje b na dažnai. Ir tai ne laikraš i kalt, bet "žini agent r", kuriomis redaktoriai pasitiki. Aišku, informacijos šaltiniai retkariais gali apsirikti ir b ti priversti v liau savo pranešimus patikslinti ar visai atšaukti. Ta iau paty i klaidinimai yra grynas melas. Kalbant apie planus, sunku pramatyti, kaip seksis su j gyvendinimu, tod l j optimistinis skelbimas ir v liau pas kmi stoka visuomen apvilia. Bet pranešimai apie vykius, aiškiai žinant, kad jie negali b ti realizuoti, visuomen žeidžia. M s tarpe panaši reiškiniai b na (ne vien iš ALT-os pus s), nes institucijos dar vis kažkod l galvoja, kad lietuvi išeivija nesusivokia, nesiorientuoja, yra lengvap d neišman l. Gal taip

buvo prieš šimt met , kai angliakasys mažai paskait ar, dvylika valand požemy išbuvs, d l nuovargio nepaj g skaityti. Tada jis tik jo kiekvieno šviesesnio žodžiu. Ta iau (ne paslaptis!) pasitaikydavo apgavim , ir žmon s tapo atsargesni. O šiuo metu pusgyves anteles skraidinti — vienas juokas.

Išėivijos nykimo priežastis sunku išvardinti, ir gal jos visos net ne žinomos. Ta iau pasitik jimo stoka tikrai nepadeda; ir, tur b t, praeity d l to atkrito dalis m s vyresniosios išėivijos, ypa daugiau prasilavinusios. Šiandien šviesesnieji iš ALT-os pranešimo ne tik pasi juoks, bet mos ranka pa i ALT-(ir kitas institucijas, panašiai besielgian ias). Tai kokias kovas, ši taktik naudojant, galima laim ti?

Kyla tarimas: kai kuri institucij vadovyb s (o gal kai kurios institucij vadovyb s) nepaiso, kas d sis po j . Tegul tvanas, ugnis, maras . . . Svarbu šiandien išsilaikyti ir kai k atsiekti, net kreivu keliu pasinaudojant. Neb tais dalykais pasigirsime, kai kas laikinai užkibs, susižav s ir mus parems. O kad rytoj tas pats r m jas, teisyb sužinoj s, šonan gr šis, kas tokio . . . Pagaliau, lai gudresnis tesupranta, lai jis tepyksta ar iš m s tesaipo, gal net sižeidžia, o iš lengvab dži ateis nauda.

Kreiva taktika jau seniai atgyveno, o m s veikla nesibaigia šiandiena. Visuomen be ateities n vieno nedomina, ir jos atstov prezidentai nepriimdin s. Tautiniai samb riai, šviesesnius savo narius paneig , išbyr s, kaip sm lis be indo.

Lietuvi išėivijos statistika Amerikoje (šimtas t kstan i vienon ar

kiton pus n) n ra pirmin s reikšm s, nes žinome, kiek yra dirban i ar visuomeniniu darbu besidomin i . Šimtai t kstan i gali b ti vertingi tik ypatingais atvejais — gerais ar blogais, — kaip teko patirti po Kudirkos vyki . Tada spaudoje mat si daug lietuvi kilm s autori laišk , ateidavo nelauktos finansin s paramos ir užklausim , kaip lietuvišk j visuomen sugr žti. Bet kasdienos darbe yra svarb s tik tie, kurie juda. J nustojus niekas nesužinos ir apie tuos ypatingus atvejus, galin ius pusgyv pažadinti. Impulsais pasitik ti yra žalinga, nes gyvyb palaiko tik nuolatinis bud jimas, kuriam mas neb tinai reikalinga. Užtenka pasiryžusi j b riu.

Bet kas š b r laiduoja?

Yra nelogiška — prašyti paramos, o v liau, jos susilaukus, t geradar pajuokti. Negalima jo ir neišman liu laikyti. Visuomeniniam gyvenimui, ypa mažose tautose, etika yra privaloma; ir ne tik žodžiuose, bet ir veiksmuose. Suktai išgauti laim jimai yra laikini; v liau tenka skaudžiai už juos užmokit.

Jau seniai at jo laikas visuomeniniame darbe atsisakyti magikos, dvilyp s moral s, atsitiktinum , varpais skambinimo, kur reikia susig dus tyl ti. Kuri institucija šito nesupranta, ilgai neišliks. Jei n viena nesupras, — visi dingsime.

Ant. Bltkr.

Atnaujinkite “ LAISV ” žurnalo prenumerat 1974 metams!

KEISTAS KULT RININK ATRINKIMAS ATŽYM JIMUI

Praeitais metais, PLB IV-to Seimo metu Washingtone, PLB valdyba ir Kult ros Taryba nutar atžym ti labiau pasireiškusių kult rininkus ir apdovanoti juos Lietuvi Fondo medaliais. Paskelbus atrinkt j pavardes, dauguma tuoj pasteb jo, kad: (a) atžym tos tik kelios kult rin s sritys; (b) atžym jimas padarytas ne seimo vardu, bet egzekutyviniu patvarkymu. Seimo korespondentai ši fakt viešumon nek l , nek l ir seimo nariai, nek l balso ir kult rininkai, iš šalies atžym jimus te b j . Atžym tiems asmenims gautieji medaliai neb t jau taip mieli, jeigu žinot , kod l ir kaip jie, o ne kiti, pateko ši "laiming j " skai i .

Vis kult rinink atžym jimo reikal iš k l ir praved tuometinis PLB valdybos pirmininkas St. Barzdukas. Jam tad ir tenka atiduoti "kredit " ir pagarb . Nors atranka ir nebuvo tobula, bet padaryta viskas, kas tokiose s lygose manoma. Priva uose pokalbiuose smarkiai nusteb ta atrankos tikslingumu: kai kuri sri i parinkti net du atstovai, o iš kit pagail ta medalio net vienas; — ta iau niekas nedr so kvestijonuoti savo vadovyb s nusi statymo. Pav., atžym ti du leid - jai, du chor dirigentai, du šoki mokytojai, bet n vieno kompozitoriaus, aktoriaus, n vieno solisto, architekto, kritiko, n rašytojo, n vieno redaktoriaus ir taip toliau. Kod l taip siaurai paži r ta m s kult rinius reiškinius, ir kod l toks

keistas j išd stymas? Kod l išbalsuoti žmon s, bet ne kult rin veikla?

Kult rinink pagerbimo klausim PLB valdybos ir Kult ros Tarybos pos dyje iš k lus, imta b kštauti, kad seimas gali neautorizuoti pagerbimui pristatyto kult rinink s rašo ir jo nepraleisti. Prad jus diskusijas, gali pasigirsti priešing , nepageidaujam komentar vieno ar kito kult rininko adresu, o jei kuris atstov , neduok Dieve, pasi lyt atrank balsavimo keliu, tai, vietoje asmens pagerbimo, atsiras nuvertinimas . . . Visa ši id ja b t atmesta ir palikt nemalon sp d m s visuomen je. Štai, atžym t kult rinink s rašas: Alfonsas Mikulskis, Aleksandras Kuni nas, Genovait Breichmanien , Liudas Sagys, Bernardas Brazdžionis, Stepas Zobarskas, Juozas Kapo ius, Adomas Varnas ir Algirdas Bielskus. Viso — 9.

Kandidat pasi la ir atranka vyst si ne tik tinai l tai ir skausmingai. D l sportininko A. Bielskaus gin nekilo, bet tai ir viskas. Už tautinius šokius pasi lyta pagerbti L. Sag . Ir švent prasid jo! (Straipsnio autorius nemini, kas k pasi l , atsi m ar pakeit , — tai pos džio, ne viešumos dalykas). Dauguma buvo už Sag , bet ir už j pasisakiusiems buvo aišku, jog Sagys nepraeis; kad jo asmeniui, prad jus seimo pilnaties pos dyje kelti plusus ir minusus, bus tik pakenkta. O to nenor jo nei pozicija, nei

opozicija. Sagiui atsverti buvo pasi lyta Genovait Breichmanien . Niekas nesvarst , kas ko ir kiek nusipeln s; kilo tik r pestis, ar praeis. Ar dešin atsvers kair ? Bent apylygiai . . .

Nutarta atžym ti knygy leidim . Pasi lyta Stepas Zobarskas, Manyland leidyklos savininkas. Suabejota ir jo prajimu, nes Manyland leidžia knygas vien angliškai, reiškia, tarnauja daugiau kult ros propagandai, ne pa iai Lietuvos kult rai. Kompromisas: J. Kapo ius, LE leid jas. Balso prieš j niekas nekels, o su juo praeis ir Zobarskas. Priimta.

Prad jus svarstyti dainos men , pirmuoju išstatytas A. Mikulskis ir jo iurlionio ansamblis. Ta iau, k pasakys ikagos Lietuvi Opera ir Dainavos ansamblis? Išbalansavimui nutarta prid ti A. Ku i n , ikagos Lietuvi Operos dirigent . Taip atsirado principas: arba du, arba n vieno! Bet koks principas, vis d lto, geriau, negu jokio. Susitarta, rastas bendras vardiklis. Susitarta, nes atžym tieji kult riniai laukai yra daugiau propagandinio pob džio, ne grynai k rybinio. Grynai k rybin - se srityse kompromisas ne manomas, tod l . . .

Svarstant dailininkus, apsistota prie A. Varno asmenyb s. Ne kad veriausias, bet kad amžiumi vyriausias, — niekas neišdr si s paneigti amžiaus 95 metus! Nebuvo galima susitarti ir d l poeto. Sutar-ta atžym ti B. Brazdžion . Motyvas: poetas — pranašas! Jokia kult ringa visuomen nekritikuoja savo pranaš Kitos kult rin s sritys liko neatžym tos ne d l sumanytoj nor , ar k r j stokos, bet d l negal - jimo susitarti.

Ta iau, kad ir taip atsargiai su-porojuant kult rininkus, reng jai b kštavo, pristatant seimui d l aprobatos, gali susilaukti kritikos dulki , nepageidaujam komentar ir priešing , jeigu norima, rezultat . Labai trokšta, tik kite, kult rininkus pagerbti vis lietuvi autoritetu, d - tos visos manomos pastangos pravesti atžym jim seimo vardu; buvo nor ta, kad jokia d mel neužkrist ant atrinkt j vainik , joks nepageidaujamas žodelis neb t pasakytas prieš . . . Klausant kartais susidarydavo nuotaika, lyg suvažiuavusieji seimo nariai b t puslaukin s tautos atstovai, nepaj gi atskirti žied nuo stagar . . .

Po keli varginan iai ilg pos dži ir jausming svarstym , vadovyb , vis d l to, apsisprend kult rinink atžym jimo ne rašyti baigiam j seimo pos d , o tik pranešti pat fakt , neprašant sutikimo ar aprobacijos. Taip ir buvo padaryta. Suinteresuotieji šioje vietoje turi d - koti dr. A. Butkui, St. Barzduko oponentui, sutikusiam pagaliau šios visos problemos seime nekelti, atrinkt j s rašo nesi lyti diskusijoms ir nestatyti balsavimui. Štai kod l banketo metu pagerbtiesiems kult - rininkams medaliai buvo teikti ne seimo, o PLB valdybos vardu.

Tai nepasaka; grei iau tai — konkretus išeivijos v žys. Kult rininkas virto keiksmazodžiu. Jis bijo išsižioti, bijo pasirodyti, bijo b ti nušvilptas ar suniekintas kult ros diletant , o neretai ir pa ios blogai informuotos visuomen s. LB Taryba, LB Krašto valdyba ir visi LB vadovai, užuot kovoj su ALT-a ir jos žmon mis, turi kovoti su tokio-

IŠEINANTIEJI IR ATEINANTIEJI BI IULIAI

1974 met balandžio 5 — treji metai, kai iš jo iš gyv j eil s dr. Pranas Padalis. T pat met gale iš jo dr. Zenonas Ivinskis. Paskui juos kitais metais — ir Levas Prapuolenis. Visi jie artimo amžiaus — Padalis nebaig s 60, Ivinskis 63, Prapuolenis 59 met .

J iš jo daug daugiau. Šiuos tris sumin jau tik d l to, kad jie mums yra žinomaisi, ir jie yra tipingi savos generacijos reišk jai. Reišk jai generacijos, išaugusios nepriklausomoje Lietuvoje. Tos generacijos didžioji dalis buvo sunaikinta raudonojo ar rudojo imperializmo. O atsid rusi Vakaruose jau eil susp jo sunaikinti laikas.

T trij iš jimas yra ženklas, kad iš gyvenimo pasitrauk ar baigia trauktis visa ta generacija. Nors atskiri jos nariai teb ar biologiskai gyv j eil je ir individualiai reiškiasi k ryba, bet gy-

venimui vadovauti jau yra at jusi nauja, jaunesn generacija.

At jusieji tikriausiai yra t pa i siekim , kaip ir iš jusieji ar išeinantieji, bet jie yra jau kitokio galvojimo, kitokios formos, stiliaus, nes formavosi kitose s lygose.

Padalio, Ivinskio, Prapuolenio generacijoje, aišku, kiekvienas turi savit , nepakartojam veid , ir kiekvienas atliko atskir rol . Ta iau jiem visiem galimas bendras vardiklis. Jame rastume kelias ryškesnes žymes.

Viena — visuomeniškumo persvara. Visuomeniškumas tai vienas iš eil s St. Šalkauskio lietuviui inteligentui užbr žt asmenyb s privalum . Kai šios generacijos žmon s atsidurdavo prieš dilem — atiduoti j gas profesijai ar momento visuomen s reikalams, jie nesvyruodami rinkosi antr j . Ne iš malonumo, bet iš pareigos pajautimo. Visi jie buvo uol s nepriklausomos Lietuvos kult rinio gyvenimo, o kiek s lygos leido, ir politinio gyvenimo aktyve; visi jie buvo atsid j rezistencijai prieš Lietuvos okupantus; visi jie emigracijoje buvo ištikimi tai pa iai

mis apraiškomis pa ios LB vad eil se, rasti bendr kalb su m s kult rininkais ir k r jais, atiduoti jiems priklausan i viet lietuviškame jud jime.

K. T. Jakštas

rezistencinei id jai ir net taktikai.

Tai atstovai laikotarpio, kuriame asmuo negaljo atsiditi tik savo profesijai ar tik savo šeimai. Reikjo dar bent tokio pat nepriklausomos Lietuvos laikotarpio, kad šviesuomenės būtų pakankamai; kad ji galėtų diferencijuotis — eiti jau ne platum, bet gilum, t. y. kad vieni galėtų atsiditi tik visuomeniniam darbui, o kiti — mokslinei ar kitokiai profesijai ir duoti toki ger specialist, koki duoda kitos tautos, ilgus laikus besinaudojanios nepriklausomybe.

Jeigu ne Lietuvos tragedija, tie trejopi sumintieji žmonės, kaip vienas dabarties ekonomistas aptarė, būtų ir „gilum“ — Ivinskis būtų europinio masto autoritetas istorijoje, Padalis — pagal savo charakter aukštos klasės diplomatas, Prapuolenis — plataus masto „salesmanas“. Kiti būtų skleidę kitokiais žiedais.

Antra žymė. Visuomeninėje profesijoje veikloje ne vienas iš jų nesiekė „valdžios“. Dėl jos ir tarp savęs nekonkuravo. Pirmąjį kaip neišvengiamą pareigą, vienas natūraliai imdamas vadovauti darbininkams, kitas — jaunimui, trečiasis — mokytojams ir t. t. Net ir 1941 metų sukilimo vadovavimas teko Levui Prapuoleniui pirmiausiai dėl to, kad kiti buvo sulikviduoti, o išlikęs tas, kuris pakankamai buvo jaunas, kad išdrįstų šią atsakomybę priimti.

Trečia žymė. Nebuvo šioje generacijoje ne tarpusavyje idėjinių kovos, nesuderinamo nuomonų skirtumo. Kova atsiranda tada, kai asmuo, užsidaręs savyje, kaip kiauštelis, susikuria gyvenimo koncepciją. Bet tokio užsidarymo anos generacijos avangarde nebuvo. Periodiškai susirinkdami, išdiskutuodami problemas, pareiškdami kiekvienas savo koncepciją, priedavo bendrą — ne mano, ne tavo, ne jo, bet mūsų visų sprendimą. (Taip buvo su deklaracija „organiškos valstybės karys“, taip buvo su problemom, keliamom Židiny, Naujojo Romuvoje, XX amžiuje).

Tai nereiškia, kad nebuvo idėjinės kovos tarp jų ir ankstesnės generacijos, kai kuri atstovai buvo. Tik vyko tyliai, o kartais prasiiverždavo atvira polemika ar susilaukdavo net tam tikrų represijų. Bet ir toje kovoje šis avangardas buvo vieningas kolektyvas.

Ketvirta žymė, kuri labiausiai išaugo rezistencinėje veikloje, tai konspiracinė veikla. Jos esmė — daugiau veikti, mažiau apie veikimą kalbėti. Rodyti nuveiktus darbus, palikti šešėlyje pačius darbuotojus. To rezultatas buvo ne tik atsargumas, bet ir pasitikėjimas vienas kitu. Tai padėjo išugdyti sistemingą rezistencinę organizaciją tinklų visame krašte. Tai padėjo sumažinti aukų kiekį — ir nebuvo žinoma, kad vienas kuris šios rezistenci-

jos branduolio suimtas asmuo b - t išdav s kit . Ištikimyb draugams buvo šio branduolio vidinis intymus ryšys.

Išėivijos laikotarpis jau truko ketvirtadal šimtme io. Jame išaugo nauja generacija, subrendo naujo gyvenamo krašto atmosferoje.

Je i nor tum šiuos žmones apib dinti, kontrastuodamas su ankstesniais, tos senosios generacijos žmogui rodyt si šie ženklai. —

Pirmas. Šios naujos generacijos žmon s tokie pat patriotai kaip ir ankstesn s. Ta iau patriotizm pavergtai Lietuvai jie priima racionaliau — kaip moralin sipareigojim , apsisprendim . Anie tai buvo j prigimties, emocinis šauksmas.

Antras. Šios generacijos žymi dalis eina labiau gilum — su didele persvara profesijai, kai kada net su gr sme joje nuklysti ir prarasti visuomeniškumo pareigos jausm .

Tre ias. Tie, kurie šalia savo profesijos imasi “ambicijos” visuomenei tarnauti, art ja amerik politikinio veik jo tip , kurio esmin žym — veržlumas vadovauti, iš ia — “kova d l valdžios”. Gal ia reiškiasi pragmatinio galvojimo taka: laim ti valdži — sigyti takos; taigi, visos priemon s tinkamos, kurios tik veda valdžios laim jim . Ir paioje veikloje j metodus yra

pragmatiškas ger ja to žodžio prasme: numato veiklos artimiausius uždavinius ir sutelkia tiems uždaviniams tinkamas priemones. Tai duoda veiklai teigiamo, pozityvaus konkretumo.

Ketvirtas. Šio krašto “atviros visuomen s” charakteris m gsta reikalus diskutuoti atvirai, viešai. Diskusijoms atiduodama persvara net ten, kur gal t b ti racionalesn , tyli, konspiracin veikla, tokia reikalinga rezistencijai. Šia prasme naujosios generacijos s mon susijusi labiau su “politikos” terminu, negu su “rezistencija” (Ir Laisv pasivadino “politikos žurnalu”). Šiai generacijai labiau suprantamas ir jos sumaniau naudojamas propagandos reikalas. Propagandos — problemai, propagandos — asmeniui.

sijungiantieji vietos politin gyvenim ima vienas nuo kito skirtis ne tiek tuo, kad vieni simpatizuoja demokratams, kiti respublikonams, kiek tuo, kad vieni linksta “konservatori ”, kiti “liberal ” sparn . Ir kaip tik šis skirtumas gali sukelti trinties saviški tarpe; gali b ti net ir išsiskyrimo ženkle.

Nat ralu, kad kiekviena generacija skleidžiasi savais ženklais. Nat ralu tada, jei atsiranda - tampa tarp generacij ir lietuvi tarpe. Istorijos dinamika tuo ir reiškiasi, kad ateina nauji žmon s, naujos id jos, nauji metodai, naujos formos. Žalinga tada,

LAIŠKAI REDAKTORIUI (Atkelta iš 5 pusi.)

Neskriauskite prenumeratori !

* Kei iantis redaktoriams, nepadarykite sprag , kaip kad atsitiko prieš maždaug ketvert met , prieš perimant bi iuliui Juozui Kojeliui redagavim iš J s . Tada du ar tris numeris sud jote vien . Tuo atveju skriaudžiate prenumeratorius. Ne vienas pagalvoja, kad žurnalas gali nebeįseiti. Sunku tuo atveju iš j išgauti prenumeratos mokest .

A. Pumputis
Glendale, N.Y., JAV

Redakcijos pastaba. Tiesa, mano redagavimo laikais vienas numeris (nr. 47-48/84-85) buvo išleistas dvi-gubas. Bet kaip ten beb t , prenumeratoriai tikrai nebuvo nuskriausti mano redagavimo laikais. Tuo metu

kai tampa pakyla tiek, kad vieni ar antri užtrenkia duris ir nenori matyti, kas gero yra anapus slenks io.

Ateina laikas dainininkui pasitraukti iš scenos. Ateina laikas ir visuomenin s veiklos žmogui pasitraukti iš vadovavimo tai ar kitai visuomeninei grupei. Naujai vadovaujan i žmonį darbus sekti, kritiškai vertinti telieka jo privilegija ir net pareiga. Bet juos atmesti vien d l to, kad jie kitaip daromi, b t sav s gramsdinimas mizantropij .

Lygiai naudinga ir naujesn s generacijos veik jui pažvelgti at-

man teko suredaguoti 10 žurnalo numeri , kas sudar 800 žurnalo puslapi . Taigi, vieno numerio puslapi skai iaus vidurkis buvo 80 pusl. Bi iulis Juozas Kojelis suredagavo 11 numeri , kas sudar 904 žurnalo puslapius. Jo vieno numerio puslapi skai iaus vidurkis buvo 82 pusl. Praityje (prieš man ar bi iuliui Juozui redagavim perimant) atskiras žurnalo numeris tur davo tik apie 64 puslapius. Kartkart mis b davo išleidžiamas padidintas numeris. Kaip matote, nei bi iulis Juozas, nei aš nenuskriaud me prenumeratori . Ir šis numeris išleidžiamas padidintas.

Koks tur t b ti “ Laisv ” žurnalas?

* “ Laisv ” netur t rikiuotis politikieri konservatori eil ir ginti j linij ir filosofij . Tolerancija, ob-

gal. Tada jis darosi kritiškesnis ne tik kitiem, bet ir sau, o tuo pa iu jo horizontas prasiple ia, jo sprendimai daros tikslesni ir teisingesni. Tada jis pasijunta reikšmingesnis visame tautos istorijos vyksme, kuriame kiekviena generacija nenutr kstamai turi minti savo p das.

Padalio, Ivinskio, Prapuolenio prisiminimas gal t b ti jungtis tarp bi iuli iš dviej generacij : išėinan i ir ateinan i . Jungtis, kuri vienus ir kitus papildo, o j veikl prat sia, ir drauge kuria tautos istorij .

J. B.

jektyvumas ir m s s j džio gilus susirpinimas apie svarbiausius m s T vyn s ir tautos reikalus tur t dominuoti žurnalo puslapiuose. Žurnalas negali tapti "Dirvos", "Naujien" ar "Naujosios Vilties" plągijatu.

J. Mikonis ir

V. Roci nas

Cleveland, Ohio, JAV

* Nepaprastai daug yra pasimetimo lietuviuose bendravimo su kraštu reikale. Tuo klausimu tur t žurnale pasisakyti m s s j džio autoritetai, tuo reikalu s j džio vadovyb tur t

KITATAU I JUNGIMAS...

(Atkelta iš 117 pusi.)

dis, suorganizuodamas politini studij savaitgalius bei konferencijas. VLIK-e yra 15 politini grupi . Jei tik visos tiek jud t , kaip kad daro frontininkai, — sulauktum m tikrai graži rezultat .

priimti ar nustatyti tam tikras gaires, kuri tur t laikytis geros valios lietuviai.

J. Karklys

Woodhaven, N.Y., JAV

PROFESORI MISIJA . . .

(Atkelta iš 114 pusl.).

8. Sprendžiant ir svarstant tik jimo ir sitikinim laisv s klausimus, yra puiki proga iškelti skirting sitikinim (ateizmo ir religijos) traktavim Soviet S jungoje. ia pavyzdži iš pavergtos Lietuvos tikrai nestinga!

9. Pilnai pritarkime žyd reikalavimui laisv s — išvykimui iš Soviet S jungos (Izrael ar kitur), bet kiekvienu atveju priminkim ir sav j žmoni panašius norus.

10. Kelkim valstyb s ir šeimos santyki klausimus, primindami ta proga soviet praktik , veriant mažame ius vaikus šnipin - ti ir skundin ti t vus.

11. Diskutuojant darbinink ir darbdavi santyki klausimus, yra puiki proga iškelti darbinink vergišk pad t Soviet S jungoje, kur jie, b dami visi valstyb s tarnautojai, turi paklusti valstyb s — komunist partijos valiai ir neturi teis s streikuoti.

ia išvardintos galimyb s nepretenduoja išsam s raš . Teb nie tai tik kuklus paskatinimas surasti kiek galima daugiau galimybi ir prog Lietuvos bylai kelti ir ginti.

JAV-BI LB DELEGACIJA PAS JAV-BI VICEPREZIDENT FORD — JAV-bi viceprezidentas Gerald R. Ford neseniai pri m JAV-bi LB delegacij Ir aptar su ja Lietuvos bylos klausim . Nuotraukoje (iš kair s) — dr. A. W. Novasitis, R. esonls, A. Gureckas, viceprezidentas G. R. Ford, A. Ma iulaityt - Zerr ir A. Ge ys. Nuotraukoje tr ksta JAV-bi LB Krašto valdybos pirm. J. Gailos, nes jis t nuotrauk dar .

REZOLIUCIJOMS REMTI KOMITETO centro vykdomasis komitetas pos džio metu. Nuotraukoje iš kair s (aplink stal) — dr. P. Pamataitis, G. A. Petrauskas, A. Plirisild (estas), A. Relns (latvis), pirm. L. Valiukas, B. Nurmsen (estas, kalba), dr. J. Žmuidzinas ir A. Kulnys. Šio vieneto pastangomis buvo pravesta JAV-bi Kongrese garsioji H. Con. Res. 416 (89th Congress) rezoliucija Lietuvos, Latvijos ir Estijos bylos reikalui.

ATSI STA PAMIN TI

Danguol Sad nait , PAKELIUI
EMMAUS, eil raš iai. Aplank
pieš ses. Ona Mikailait , išleido
\ek. Pr. Šv. M. Marijos Seser
Kongregacija, spaud Immaeulata
Press, Putnam, Connecticut 06260;
95 pusi., kaina 2.50 dol. Gaunama
leidykloje ir pas platintojus.

Liudas Dovyd nas, KARALIAI IR
BULV S; viršelis dailinink s Ados
Korsakait s - Sutkuvien s; išleido
Lietuviškos Knygos Klubas., spau-
d "Draugo" spaustuv , 4545 West
63rd Street, Chicago, Illinois 60629;
212 pusl., kaina 4.50.

LAS VIOLACIONES DE LOS
DERECHOS HUM ANOS EN LI-
TUANIA OCUPADA POR LOS
SOVIETICOS (Žmogaus teisi pa-
žeidimai okupuotoje Lietuvoje) —
ispan kalba; išleido JAV Lietusi
Bendruomen , talkininkaujant Ko-
lumbijos Lietuvi Bendruomenei,
tarpininkaujant kun. A. Tamoši nui;
I šoms telkti — A. Liepinaitis ir A.
Sak nas. Spaud Editorial Gran-
America spaustuv Medelline, Ko-
lumbija; 79 pusl., kaina nepažym ta.

Ona Mikailait , PUPUCIO PA-
SAULIUKAS. Pasakos ir piešiniai
Onos Mikailait s; išleido Nekaltai Pr
Marijos Seser Kongregacija, spaud
Immaeulata spaustuv , Putnam
Connecticut; 143 pusi., kaina 4.50
dol.

Aloyzas Baronas, ŠILKO TINK-
LAI, pasakojimai. Aplankas Kazio
Veselkos, išleido Ateitis 1974. Li-

terat ros serija Nr. 9, spausdino
"Draugo" spaustuv ; 194 pusl., kai-
na 4.50 dol.

IN THE SERVICE OF THE
CHURCH, arkivyskupo Jurgio Ma-
tulai io biografija ir jo dvasinis die-
nynas angl kalba. Originalas buvo
išleistas ital kalba Milane 1963.
Angl kalba leidim finansavo prel.
Juozas Karalius. vad paraš Bo-
lognos arkivyskupas kardinolas G.
Lercamo; 145 pusi.

Birut P kelevi i t , NAUJ J
MET ISTORIJA, romanas, laim -
j s "Draugo" dienraš io dvidešimt
tre iojo romano konkurso premij .
Išleido Lietuviškos Knygos klubas,
spausdino "Draugo" spaustuv 1974;
viršelis Kazio Veselkos; 183 pusl.,
kaina 4.50 dol.

Joseph Ehret, THE FORGOTTEN
BALTS; angl kalb vert Algis
Mick nus, Ph. D., išleido Amerikos
Lietuvi Taryba Chicagoje 1974 su
dr.. Kazio Bobelio ir t vo V. Bag-
donavi iaus, MIC, vadiniais žo-
džiais; 28 pusi., kaina nepažym ta

Julija Švabait - Gylien , SEPTY-
NI SAUL S PATEK JIMAI, eil -
raš iai. Viršel ir vinjetes pieš Dan-
guol Ston i t . Išleido Ateitis 1974;
literat ros serija Nr. 8, spaud My-
kolo Mork no spaustuv Chicago-
je; 80 pusi., kaina 3.50 dol. Gau-
nama "Ateitis" leidykloje, c/o Mrs.
N1. Bajor nien , 17689 Goldwin
Drive, Southfield, Mich. 48075.